

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО
ТРАНСПОРТУ ІМЕНІ АКАДЕМІКА В. ЛАЗАРЯНА**

Кафедра «Фінанси та економічна безпека»

«ДО ЗАХИСТУ»

Завідувач кафедри,
професор Головкова Л. С.

« ____ » _____ 20__ р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр»

галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Тема: «Удосконалення бюджетного процесу місцевих фінансів»

Theme: «Improving budget processes of local finances»

Керівник дипломної роботи:

д.е.н., професор кафедри фінансів

та економічної безпеки

_____

Рекун І. І.

Нормоконтроль

_____

Рекун І. І.

Студент групи ФК1921

_____

Сафонов К. О.

Student

Safonov Kyrylo

Дніпро 2020

**ДНІПРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО
ТРАНСПОРТУ ІМЕНІ АКАДЕМІКА В. ЛАЗАРЯНА**

Кафедра «Фінанси та економічна безпека»

Ступень вищої освіти «Магістр»

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

«Затверджую»

Завідувач кафедри,

професор Головкова Л. С.

_____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ

НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Сафонову Кирилу Олександровичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема дипломної роботи: Удосконалення бюджетного процесу місцевих фінансів. Керівник роботи: д.е.н., професор Рекун І.І. затверджені наказом вищого навчального закладу від «30» жовтня 2019 р. № 826ст

2. Термін подання студентом закінченої роботи: «07» грудня 2020 р.

3. Вихідні дані до дипломного роботи:

3.1. Статут та нормативні документи діяльності «Виконавчий комітет Новоолександрівської сільської ради Дніпровського району Дніпропетровської області»;

3.2. Фінансова звітність «Виконавчий комітет Новоолександрівської сільської ради Дніпровського району Дніпропетровської області».

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань до розробки):

1. Теоретичні основи бюджетного процесу місцевих фінансів;

1.1. Сутність та роль бюджетного процесу місцевих фінансів;

- 1.2. Характеристика нормативно-правової бази бюджетного процесу місцевих фінансів;
- 1.3. Механізми та джерела формування бюджетів місцевих фінансів;
- 2. Аналіз бюджетного процесу місцевих фінансів;
  - 2.1. Організаційно-економічна характеристика Новоолександрівської ОТГ;
  - 2.2. Аналіз виконання, динаміки та структури бюджету Новоолександрівської ОТГ;
  - 2.3. Оцінка ефективності управління бюджетним процесом місцевих фінансів Новоолександрівської ОТГ;
- 3. Удосконалення бюджетного процесу місцевих фінансів;
  - 3.1. Напрямки підвищення ефективності міжбюджетних відносин;
  - 3.2. Удосконалення бюджетної політики на місцевому рівні;
  - 3.3. Рекомендації щодо організації інформаційного забезпечення бюджетного процесу;

5. Перелік креслень (демонстраційного матеріалу):

- 5.1. Структура бюджетної системи України, у тому числі структуру місцевих бюджетів.;
- 5.2. Фінансові ресурси місцевого самоврядування;
- 5.3. Структура змодельованого бюджету місцевого рівня;
- 5.4. Система ризиків ефективності бюджетного процесу Новоолександрівської ОТГ;
- 5.5. Ризиків бюджетного процесу ОТГ на стадії бюджетного процесу які є присутніми в Новоолександрівському бюджетному процесі;
- 5.6. Міжбюджетні трансферти, що надійшли з державного бюджету до місцевих бюджетів, за 2018-2019 роки.

6. Консультанти розділів роботи:

Розділ	Консультант	Підпис, дата			
		Завдання видав		Завдання прийняв	
Розділ 1	д.е.н., проф. Рекун І. І.	07.11.20		15.11.20	
Розділ 2	д.е.н., проф. Рекун І. І.	16.11.20		24.11.20	
Розділ 3	д.е.н., проф. Рекун І. І.	25.11.20		01.12.20	
Нормо контролер	д.е.н., проф. Рекун І. І.	02.12.20		04.12.20	

7. Календарний план:

Назва розділу дипломної роботи	Термін виконання	Обсяг розділу, %
1. Теоретичні основи бюджетного процесу місцевих фінансів	02.11.20-15.11.20	30
2. Аналіз бюджетного процесу місцевих фінансів	16.11.20-24.11.20	60
3. Удосконалення бюджетного процесу місцевих фінансів	25.11.20-01.12.20	90
4. Оформлення дипломної роботи, підготовка доповіді та демонстраційного матеріалу до захисту	02.12.20-04.12.20	100

Дата видачі завдання:

«28» жовтня 2019 р.

Керівник дипломної роботи _____

Реқун І. І.

Завдання прийняв до виконання _____

Сафонов К.О.

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	6
ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ	11
1.1. Сутність та роль бюджетного процесу місцевих фінансів	11
1.2. Характеристика нормативно-правової бази бюджетного процесу місцевих фінансів	22
1.3. Механізми та джерела формування бюджетів місцевих фінансів	37
Висновки до розділу 1	48
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ	49
2.1. Організаційно-економічна характеристика Новоолександрівської ОТГ	49
2.2. Аналіз виконання, динаміки та структури бюджету Новоолександрівської ОТГ	57
2.3. Оцінка ефективності управління бюджетним процесом місцевих фінансів Новоолександрівської ОТГ	65
Висновки до розділу 2	71
РОЗДІЛ 3 УДОСКОНАЛЕННЯ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ	72
3.1. Напрямки підвищення ефективності міжбюджетних відносин	72
3.2. Удосконалення бюджетної політики на місцевому рівні	78
3.3. Рекомендації щодо організації інформаційного забезпечення бюджетного процесу	90
Висновки до розділу 3	94
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	96
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	99
ДОДАТКИ	109

РЕФЕРАТ

У сучасних умовах одним з першочергових завдань реформування системи публічних фінансів та адміністративно-територіального устрою України визначено формування ефективних механізмів бюджетного забезпечення функціонування територіальних громад з метою їх повноцінного залучення до процесів соціально-економічного зростання держави. Це передбачає зміну у поглядах на економічний розвиток територій, характер фінансових взаємозв'язків адміністративно-територіальних одиниць, громади, органів влади й управління та обумовлює необхідність нарощення фінансової бази місцевого самоврядування і, як наслідок, зростання його самодостатності та фінансової незалежності.

Метою дослідження є аналіз теоретичних, науково-методичних підходів та обґрунтування практичних рекомендацій щодо удосконалення бюджетного процесу місцевих фінансів.

Об'єктом дослідження виступає процес управління бюджетом місцевих фінансів.

Предметом дослідження є сукупність організаційно-економічних відносини, які складаються в процесі управління бюджетом місцевих фінансів.

Методи наукового дослідження. Для досягнення мети дослідження використана сукупність методів та прийомів наукового пізнання. Теоретичною та методологічною основою дослідження є фундаментальні положення економічної теорії, теорії менеджменту та фінансів, теорії стратегічного управління, класичні та сучасні підходи до організації та управління бюджетом місцевих фінансів, які висвітлені в наукових працях зарубіжних та вітчизняних вчених.

Ключові слова: місцеві бюджети, децентралізація, бюджетна політика, доходи місцевих бюджетів, видатки місцевих бюджетів.

ВСТУП

Актуальність теми. За сучасних умов найголовнішою цілю реформування системи публічних фінансів та адміністративно-територіального устрою України визначено формування ефективних механізмів бюджетного забезпечення функціонування територіальних громад з цілю повноцінного залучення до певних процесів соціального та економічного зростання держави. Цим ми можемо передбачити зміни поглядів на економічний генезис територій, характер фінансових взаємозв'язків адміністративно-територіальних одиниць, громади, органів влади й управління та зумовлює потребу збільшення фінансової бази місцевого самоврядування тобто, як наслідок, нарощення його самостійності та фінансової самовизначеності.

Зазначене є показником необхідності зміни цілей у фінансовому забезпеченні росту територіальних громад – відмови від патерналістської моделі їх фінансового забезпечення та переходу до дієвого використання їх власного соціального а також економічного і фінансового потенціалу. Досягнення справжньої бюджетної забезпеченості територіальних громад буде сприяти належному виконанню покладених на них функцій, зокрема наповнення їх бюджетів, формуванням фінансових ресурсів, достатніх для належного фінансового забезпечення термінових соціальних потреб громад взявши за основу принципи субсидіарності, здійснення програми їх економічного а також технологічного розвитку. Тому територіальним громадам необхідно мати, як реальні можливості формувати необхідний обсяг фінансових ресурсів, щоб бути фінансово-спроможними, так і мати законодавчо визначені повноваження як суб'єкта влади.

Дослідженню проблем бюджетного забезпечення територіальних громад, зміцненню фінансової бази органів місцевого самоврядування присвятили свої праці, такі вчені як Т.М. Безверхнюк, П.М. Боровик, Р.Л. Брусак, Р.Є Демчак, М.І. Жадан, І.Р. Залуцький, Я.М. Казюк, Н.Б. Косаревич, А.В. Кулай, М.Д. Ламський, І.В. Лінтур, Н.Ю. Мельничук, О.О. Непочатенко, С.В. Павлов, Л.В.

Панасюк, Т.О. Паутова, В.Б. Сапожников, Р.С. Сорока, М.М. Трещов, П.І. Шевчук та інші.

Разом з цим аналіз праць українських та іноземних дослідників у світлі сучасних викликів соціального та економічного розвитку територіальних громад дозволяє стверджувати про необхідність поглибленого вивчення теоретичних та практичних аспектів їх бюджетного забезпечення в частині вироблення запропонованих щодо забезпечення їх фінансової здатності на імплементації принципів бюджетного федералізму та субсидіарності. Зазначений напрям дослідження є значимим нерозкритим потенціалом можливостей в умовах децентралізації системи державних фінансів а також у здійснення адміністративно-територіальної реформи в Україні.

Необхідність удосконалення теоретичних та практичних підходів до бюджетного забезпечення територіальних громад свідчить про актуальність, теоретичну та практичну значимість теми дипломної роботи, що й зумовило її вибір та визначення мети і завдань дослідження.

Метою дослідження є аналіз теоретичних, науково-методичних шляхів та обґрунтування практичних рекомендацій на тему удосконалення бюджетного процесу місцевих фінансів.

Відповідно до мети дипломної роботи поставлені наступні *завдання*:

- розглянути сутність та роль бюджетного процесу місцевих фінансів;
- навести характеристику нормативно-правової бази бюджетного процесу місцевих фінансів;
- дослідити механізми та джерела формування бюджетів місцевих фінансів;
- провести аналіз виконання, динаміки та структури бюджету Новоолександрівської ОТГ;
- надати оцінку ефективності управління бюджетним процесом місцевих фінансів Новоолександрівської ОТГ;
- запропонувати напрямки підвищення ефективності міжбюджетних відносин;

- удосконалити бюджетну політику на місцевому рівні;
- надати рекомендації щодо організації інформаційного забезпечення бюджетного процесу.

Об’єктом дослідження виступає процес управління бюджетом місцевих фінансів.

Предметом дослідження є сукупність організаційно-економічних відносини, які складаються в процесі управління бюджетом місцевих фінансів.

Методи дослідження. Для досягнення мети дослідження використана сукупність методів та прийомів наукового пізнання. Теоретичною та методологічною основою дослідження є фундаментальні положення економічної теорії, теорії менеджменту та фінансів, теорії стратегічного управління, класичні та сучасні підходи до організації та управління бюджетом місцевих фінансів, які висвітлені в наукових працях зарубіжних та вітчизняних вчених.

Інформаційною базою дипломної роботи є законодавчі та нормативно-правові акти з питань формування, аналізу та контролю бюджетного процесу місцевих фінансів, звітні дані Держкомстату України, податкова і фінансова звітність об’єднаної територіальної громади, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, матеріали науково-практичних конференцій, професійних періодичних видань.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в наступному:

- покращення бюджетної політики на місцевому рівні, що дасть варіанти стимулювання для розвитку економіки, оптимізації бюджетних витрат, фінансування соціальної сфери а також забезпеченням бюджетної безпеки.

Практичне значення полягає у тому, що запропоновані заходи створюють методичну базу для впровадження рекомендацій щодо удосконалення бюджетного процесу місцевих фінансів, а також впровадження бюджетної політики на місцевому рівні.

Апробація результатів дипломної роботи: Основні положення, висновки та результати дипломної роботи апробовані автором на Міжнародній

науково-практичній конференції «Економіка, облік, фінанси та право: теоретичні підходи та практичні аспекти розвитку» (м. Полтава – 2020 р.), на тему «Удосконалення бюджетного процесу місцевих фінансів».

Структура та обсяг магістерської роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел. Основний зміст викладено на 125 сторінках друкованого тексту. Список використаних джерел налічує 80 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ

1.1. Сутність та роль бюджетного процесу місцевих фінансів

На сучасній стадії піднесення економіки України на передній план виходить таке питання як децентралізація бюджетної системи України, адже фінансова децентралізація одна з основних умов автономії та життєздатності органів місцевої влади: децентралізація процесів прийняття рішень збільшує можливість участі місцевої влади у розвиненні підконтрольної території; децентралізація сприяє результативному та продуктивному забезпеченню соціальними послугами шляхом детальнішого врегулювання видатків органів влади з місцевими потребами, а також уподобаннями [1].

Саме місцевим бюджетам, як головній фінансовій базі органів місцевого самоврядування, належить важливе місце в бюджетній системі України. Одна з головних ролей в цій системі відводиться місцевим бюджетам. Формування місцевого бюджетів – складний і тривалий процес. У інших державах є практика планування бюджетів на 3-5 років з відповідним уточненням на певний рік, який виконується у майбутньому.

В бюджетному процесі України приймає участь значна кількість наукових організацій, зарубіжних і вітчизняних спеціалістів, державних органів усіх ланок, політичних партій і громадських об'єднань [2]. Під час зіставлення бюджету знаходять недоліки минулих років, враховується прогноз економічно-соціального розвинення нашої держави, здійснюється пошук одного із самих ефективних шляхів використання досить невеликих фінансових ресурсів [1].

В 2016-2019 роки активізувалась робота на рівні місцевих бюджетів. Регіони а також адміністративно-територіальні одиниці які знаходяться в середині регіонів дедалі вимогливіше ставляться до рішення своїх проблем і

відповідно відстоюють свої інтереси. Посилюється активність соціальних та громадських організацій – політичних партій, профспілок, інших об'єднань громадян, які через своїх представників в органах законодавчої та виконавчої влади відстоюють інтереси своїх членів або верств суспільства, яких вони представляють. Усе це свідчить про розширення демократичних засад у нашому суспільстві. Прийнятий Бюджетний кодекс України, який в повному обсязі набуває чинності з 1 січня 2002 р., створює сприятливі умови для подальшої демократизації нашого суспільства. Бюджетний процес є своєрідним мірилом, дзеркалом, індикатором ступеня зрілості нашого суспільства, адже в ньому відображаються рівень інтелекту, здатність законодавчої та виконавчої влади всіх рівнів задовольнити запити населення нашої держави. На жаль, практика останніх років показує, що постійне протистояння між гілками влади на загальнодержавному та місцевих рівнях не сприяли консолідації суспільства, ефективному вирішенню насущних проблем жителів України [1].

Прийняття Бюджетного кодексу – важливий етап в змінах міжбюджетних відносин, він досить точно врегулював багато запитань, що стосуються бюджетних процесів. У Бюджетному кодексі дані визначення поняття «бюджетний процес»: це регламентована нормами права діяльність, пов'язана зі складанням, розглядом, затвердженням бюджетів, їх виконанням і контролем за їх виконанням, розглядом звітів про виконання бюджетів, що складають бюджетну систему України [1].

Прийняття цих нормативних актів з бюджетних питань, формування чіткої та зрозумілої системи збирання та витрачання бюджетних коштів, розподілення бюджетних повноважень між ступенями бюджетної системи, формування продуктивного бюджетного контролю та пошук шляхів допоміжних бюджетних надходжень - такі головні чинники, що мають бути втілені в реальність самим найближчим часом.

Бюджетний кодекс це кодекс яким визначаються правові принципи роботи бюджетної системи України, її принципи та основи бюджетного

процесу такі як міжбюджетні відносини а також відповідальність за правопорушення бюджетного законодавства [3].

Бюджетний кодекс України визначає 4 стадії бюджетного процесу:

Перша стадія – зіставлення та розгляд проекту бюджету. Хід його зіставлення розпочинається заздалегідь до його затвердження. Комітети Верховної Ради складають свої ідеї щодо проекту бюджету на наступний рік і відправляють їх до комісії з питань бюджету до 20 травня поточного року.

Комітет з питань бюджету розробляє проект постанови про основні напрями бюджетної політики на наступний рік (бюджетну резолюцію), виносить її на розгляд Верховної Ради не пізніше 15 червня поточного року. Ця резолюція є орієнтиром для Уряду при розробці проекту бюджету і для Верховної Ради при розгляді цього проекту [1].

Верховна Рада приймає Постанову про основні напрями бюджетної політики не пізніше 1 липня.

Розробку проекту Державного бюджету формує Кабінет Міністрів. Міністерство фінансів формує попередній проект зведеного бюджету України і доводить потрібні показники до відомств, міністерств, інших органів державної виконавчої влади [3]. Всі органи державної виконавчої влади у двотижневий строк розглядають доведені до них показники щодо проекту зведеного бюджету та подають Міністерству фінансів свої пропозиції. Міністерство фінансів розглядає зазначені пропозиції і готує проект Державного бюджету. Міністерство фінансів України доповідає про проект бюджету на засіданні Кабінету Міністрів. Важливо підкреслити роль Прем'єр-міністра України, який єдиний має право представляти і захищати проект Державного бюджету перед Верховною Радою [1].

Стадія розгляду проекту бюджету продовжується у Верховній Раді України. Порядок розгляду встановлений Регламентом Верховної Ради України.

Відповідно до конституційної норми Кабінет Міністрів України зобов'язаний не пізніше 15 вересня кожного року подавати до Верховної Ради

проект Закону про Державний бюджет на наступний рік [2]. Це зумовлено необхідністю дати можливість народним депутатам України, комітетам Верховної Ради розібратися, проаналізувати і винести відповідні пропозиції [1].

Друга стадія – це затвердження і виконання бюджету. Якщо під час постатейного голосування до проекту бюджету не було внесено істотних змін, Закон про Державний бюджет приймається у цілому. Поки Верховна Рада не проголосує за Закон про Державний бюджет в цілому, Державного бюджету ще немає, є тільки проект. Затверджує бюджет Верховна Рада України [2].

Виконання бюджету є основною стадією бюджетного процесу. Виконати бюджет означає забезпечити повне і своєчасне надходження всіх передбачених у бюджеті доходів і спрямувати кошти на фінансування видатків, включених до бюджету. Виконання Державного бюджету організовує Кабінет Міністрів через Міністерство фінансів, міністерства, відомства, інші органи виконавчої влади, Раду Міністрів Автономної Республіки Крим, виконавчі органи місцевих Рад народних депутатів [1].

Третя стадія бюджетного процесу – це складання, розгляд і затвердження звіту про виконання бюджету.

Відповідно до чинного законодавства звіт про виконання Державного бюджету України за минулий рік подається Кабінетом Міністрів України у письмовому вигляді. Верховна Рада доручає зробити компетентну експертизу поданого звіту комітету з питань бюджету. На найближчому засіданні, але не раніше ніж через 10 днів, Верховна Рада заслуховує доповідь Кабінету Міністрів про виконання Державного бюджету. Протягом 2-х тижнів після заслуховування у парламенті доповіді Уряду комітети повинні розглянути поданий урядом звіт про виконання Державного бюджету і дати відповідні висновки. Звіт про виконання Державного бюджету розглядається на засіданні Верховної Ради не пізніше 1 травня [1].

За підсумками обговорення висновків комітетів народні депутати України приймають постанову про виконання Державного бюджету. Відповідно до Конституції України затвердження звіту про виконання Державного бюджету

України має велику юридичну вагу. Постанова щодо затвердження звіту про виконання бюджету, як і сам звіт, оприлюднюється, тобто доводиться до загального відома (ст. 97 Конституції України) [13].

Бюджетний кодекс України в редакції від 8 липня 2010 року № 2456-VI зі змінами і доповненнями станом на 15.01.2015 визначає, що бюджетний процес – регламентований бюджетним законодавством процес складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетів, звітування про їх виконання, а також контроль за дотриманням бюджетного законодавства [12].

Відповідно до статті 19 Бюджетного кодексу України (БКУ) стадіями бюджетного процесу визначено:

- складання проектів бюджетів;
- розгляд проекту й ухвалення закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет);
- виконання бюджету, включаючи внесення змін до закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет);
- підготовка та розгляд звіту про виконання бюджету й ухвалення рішення щодо нього.

Бюджетний кодекс України визначає структуру бюджетної системи (рис. 1.1.) [2].

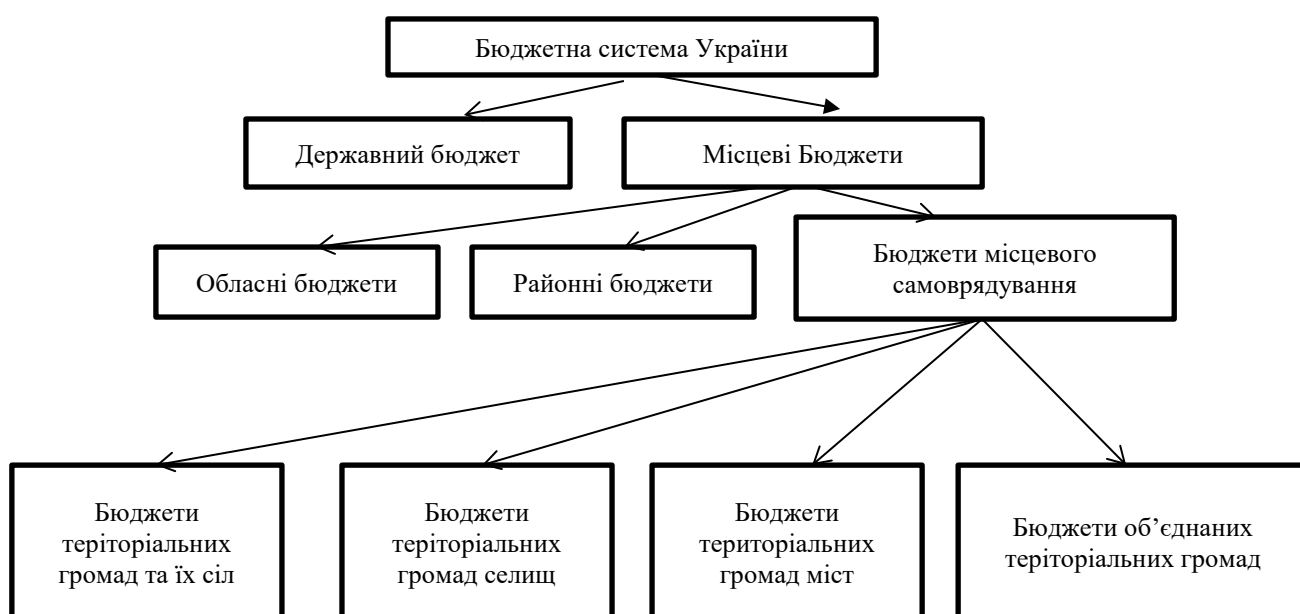

Рис. 1.1. Структура бюджетної системи України.

На всіх стадіях бюджетного процесу здійснюється контроль за дотриманням бюджетного законодавства, аудит та оцінка ефективності управління бюджетними коштами відповідно до законодавства [2].

Учасниками бюджетного процесу є органи, установи та посадові особи, наділені бюджетними повноваженнями (правами і обов'язками з управління бюджетними коштами).

Відповідно бюджетна система України включає в себе державний і місцевий бюджет. Місцеві бюджети це обласні, районні а також бюджети місцевого самоврядування.

З огляду на те що місцеві бюджети є головною частиною бюджетної системи, то бюджетний процес на місцевому рівні – це бюджетні правовідносини з приводу формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення функцій і повноважень відповідно органів державної влади, органів місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду [1].

Бюджетна система ґрунтується на десяти принципах, які визначають основні, вихідні положення, правила діяльності учасників бюджетних відносин. Усі принципи взаємозалежні, регулюють бюджетні правовідносини і діяльність учасників бюджетного процесу на рівні державному а значить і на місцевому також. Саме дотримання цих принципів визначає ефективність бюджетного процесу на усіх рівнях [8].

Бюджетна система України ґрунтується на принципах:

- єдності;
- стабільності;
- незалежності;
- цілості;
- аргументованості;
- результат та ефективність;
- субсидіарності;
- направленою використання бюджетних коштів;
- неупередженості і справедливості;

- прозорості та публічності.

Зокрема, принцип єдності визначає єдність правової бази, наявність єдиної грошової системи, єдиного регулювання бюджетних відносин, єдиної бюджетної класифікації, єдиного порядку виконання бюджетів та ведення бухгалтерського обліку і звітності. Досягнення результату регулювання бюджетних відносин забезпечує єдину основу фінансової діяльності держави і місцевих органів влади та місцевого самоврядування в межах чинного законодавства [8].

Бюджетний процес на місцевому рівні, враховуючи єдність бюджетної системи України, регламентується нормативно-правовими актами, які регулюють бюджетні відносини в Україні [11].

Бюджетний кодекс (стаття 4) передбачає, що бюджетне законодавство складається:

- з Конституції України;
- Бюджетного кодексу;
- закону про Державний бюджет України;
- інших законів, що регулюють бюджетні відносини;
- нормативно-правових актів Кабінету Міністрів, прийнятих на підставі і на виконання Бюджетного кодексу України та інших законів;
- нормативно-правових актів органів виконавчої влади, прийнятих на підставі і на виконання Бюджетного кодексу України, інших законів України та нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України;
- рішень про місцевий бюджет;
- рішень органів, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, ухвалених відповідно до Бюджетного кодексу України, та нормативно-правових актів, зазначених у Бюджетному кодексі України [13].

Якщо інші нормативно-правові акти визначають бюджетні відносини в Україні інакше, ніж у Бюджетному кодексі, застосовуються відповідні норми Кодексу.

Необхідно підкреслити, що Бюджетним кодексом України регулюються відносини, які виникають у процесі складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетів, звітування про їх виконання та контролю за дотриманням бюджетного законодавства, питання відповідальності за порушення бюджетного законодавства, а також визначаються правові засади утворення та погашення державного і місцевого боргу [12].

Відповідно до принципу самостійності, бюджетний процес, який здійснюється на місцевому рівні, є окремою, порівняно самостійною складовою національного бюджетного процесу, що здійснюється з урахуванням пріоритетів відповідної територіальної громади. Бюджетний процес є складовою бюджетної політики органів місцевої влади та місцевого самоврядування [12].

Оскільки бюджетний процес на місцевому рівні тісно пов'язаний з бюджетним процесом держави, то ступінь взаємозалежності визначає ступінь фінансової децентралізації відповідних територій. Відповідно до юридичних норм, в Україні створені умови для самостійного та незалежного бюджетного процесу на місцевому рівні. Однак ці можливості залишаються практично не реалізованими з таких основних причин:

- надмірна централізація бюджетної системи України;
- нестабільність вітчизняної нормативно-правової бази;
- віднесення до компетенції органів місцевого самоврядування повноважень на здійснення державних видатків без забезпечення їх необхідними джерелами фінансування, тобто наявності так званих «непрофінансованих мандатів» [13];
- недостатній рівень податкової автономії місцевого самоврядування;
- незначна фіскальна роль місцевих податків і зборів;
- високий рівень залежності місцевих бюджетів від трансфертів із державного бюджету;
- введення казначейського обслуговування місцевих бюджетів у такій формі, яка суттєво обмежує можливості органів місцевого;

– самоврядування місцевих фінансових органів щодо управління бюджетними коштами, тощо.

Бюджетний процес – це тривалий у часі процес, який охоплює термін понад два роки і не збігається з бюджетним періодом [16]. Бюджетний процес – це процедура загальнонаціонального змісту і має політичний, управлінський, плановий, комунікаційний і фінансовий виміри. Ефективному бюджетному процесу властиві такі важливі риси, які, зокрема, полягають у тому, що він:

- включає довгострокову перспективу;
- встановлює зв'язок із загальними організаційними цілями;
- зосереджує бюджетні рішення на результатах і наслідках;
- включає і заохочує ефективний діалог із заінтересованими особами;
- стимулює суб'єктів ухвалювати правильні рішення.

Основними принципами бюджетного процесу визнають:

- установлення загальних цілей для ухвалення рішень;
- розроблення підходів до досягнення цілей;
- розроблення бюджету, що узгоджується з підходами до досягнення цілей. Необхідно сформулювати і затвердити такий бюджет, який забезпечить досягнення зазначених цілей, зважаючи на обмеження наявних ресурсів;

- оцінювання ефективності та внесення змін до фінансового плану. Фінансовий план потрібно постійно оцінювати та вносити зміни, щоб досягти визначені цілі [16].

Відповідно до Бюджетного кодексу України (стаття 3) бюджетний період для усіх бюджетів, що входять у бюджетну систему України, становить 1 календарний рік, який розпочинається 1 січня кожного року та закінчується 31 грудня того ж року. Неприйняття Верховною Радою законодавства про Державний бюджет України до 1 січня відповідного року не вважається підставою для встановлення будь якого іншого бюджетного періоду [13].

Згідно з Конституцією України бюджетний період для Державного бюджету України за певних особливих обставин може бути іншим. Це ж

стосується, з огляду на єдність бюджетної системи України та положень Бюджетного кодексу, і місцевих бюджетів.

Особливими обставинами, за яких Державний бюджет України і місцеві бюджети можуть бути затверджені на альтернативний бюджетний період, є:

- введення повного воєнного стану;
- оголошення про надзвичайний стан в Україні.

В науковій літературі визначають поняття бюджетного циклу. Бюджетний цикл охоплює в часовому просторі час бюджетного процесу, який триває понад два роки і забезпечує виконання усіх чотирьох стадій бюджетного процесу [13].

Відповідно до міжнародних стандартів одним із важливих засобів успішного формування бюджету є:

- аналіз показників попереднього бюджетного періоду;
- управління бюджетним процесом поточного року;
- підготовка бюджету наступного року [2].

Як підсумок всього сказаного вище, ми розуміємо що існує 4 рівні бюджетного процесу:

1. Складання проектів;
2. Аналіз та прийняття закону про Державний бюджет України та рішень про місцеві бюджети;
3. Виконання бюджету та внесення в разі необхідності змін до закону про Державний бюджет, чи рішень про місцеві бюджети;
4. Підготовка та розгляд звіту про виконання бюджету та прийняття рішень щодо нього.

Кожен рівень поділяється на декілька етапів [17].

Перша стадія: становлення бюджетних лімітів, доведення бюджетних коштів до розпорядників, підготовку бюджетних запитів, аналіз запитів, підготовку проекту рішення про місцевий бюджет.

Друга стадія: розгляд і прийняття рішення про місцевого бюджету передбачає подання відповідній місцевій раді пояснювальної записки до проекту рішення щодо:

- прогнозу показників місцевого бюджету за основними видами доходів, фінансування на наступні за плановим два бюджетні квартали, проект показників зведеного бюджету району, показників видатків на подальші бюджетні періоди для закінчення врахованих в бюджеті проектів з терміном впровадження більше ніж на один бюджетний рік;

- реєстру інвестиційних програм на на подальший бюджетний період а також на наступні за плановим два бюджетні періоди;

- інформації про стадію виконання цільового бюджету в поточному бюджетному періоді;

- роз'яснення головних розпорядників бюджетних фінансів до проекту місцевого бюджету;

- інших матеріалів, обсяг і форму яких визначають відповідні місцеві органи [3].

Стадія виконання бюджету за видатками та кредитування, що включає внесення змін до рішення про місцевий бюджет, відповідно до статті 46 Бюджетного кодексу, містить такі етапи:

- установлення бюджетних асигнувань розпорядникам бюджетних коштів;

- затвердження паспортів бюджетних програм, кошторисів, а також порядків використання бюджетних коштів;

- взяття бюджетних зобов'язань;

- отримання товарів, робіт і послуг;

- здійснення платежів до взятих бюджетних зобов'язань;

- використання товарів, робіт і послуг для виконання запланованих заходів бюджетних програм;

- повернення кредитів до бюджету (щодо кредитування бюджету) [16].

На останній четвертій стадії бюджетного процесу повноваження щодо складання звітів та їх подання до ради належать до компетенції місцевих органів виконавчої ради, а самі звіти про виконання місцевих бюджетів формують територіальні органи Державної казначейської служби. Після аналізу сформованих звітів територіальними управліннями Міністерства фінансів представляють звіти на сесії депутатів ради відповідного рівня. Відповідно до принципу публічності та прозорості звіти про виконання місцевого бюджету мають бути опубліковані [2].

Певний рівень завершується прийняттям правового акту визначеними законодавством органами. Рівні повторюються кожен рік.

1.2. Характеристика нормативно-правової бази бюджетного процесу місцевих фінансів

До базових нормативних актів, які регламентують функціонування місцевих фінансів, слід віднести Конституцію України (1996), Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» (1997), Бюджетний кодекс України (2010), Податковий кодекс України (2010), щорічні закони про Державний бюджет України [3].

Прийнята 28 червня 1996 року Конституція України закріпила існування місцевого самоврядування, яке у нас визнається і гарантується. В Основному законі країни знайшли відображення найважливіші фінансові аспекти забезпечення функціонування інституту місцевого самоврядування. Так, у статті 142 вказано, що матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування є рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що є у власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, а також об'єкти їхньої спільної власності, що перебувають в управлінні районних та обласних рад [3].

Конституція надає можливість територіальним громадам об'єднувати на договірних засадах об'єкти комунальної власності, кошти бюджетів для

виконання спільних проектів або для спільного фінансування (утримання) комунальних підприємств, організацій і установ. Важливим є положення Основного закону про те, що держава фінансово підтримує місцеве самоврядування, бере участь у формуванні доходів відповідних бюджетів. Крім того, відзначено, що виграти органів місцевого самоврядування, які виникають унаслідок рішень державної влади, компенсує держава.

У Конституції України також указано, що органам місцевого самоврядування можуть бути надані законом окремі повноваження органів виконавчої влади (стаття 143) [12]. Держава фінансує здійснення цих повноважень у повному обсязі за рахунок коштів Державного бюджету України або шляхом віднесення до місцевого бюджету в установленому законом порядку окремих загальнодержавних податків, передає органам місцевого самоврядування відповідні об'єкти державної власності [13].

21 травня 1997 року в Україні ухвалено Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», в якому конкретизовано основні положення Конституції щодо місцевого самоврядування, визначено організаційні питання функціонування інституту місцевого самоврядування, окреслено повноваження рад, їхніх голів, виконавчих органів, а також організаційно-правову, матеріальну і фінансову основу місцевого самоврядування [13].

У законі (стаття 1) дано тлумачення низки вихідних понять місцевою самоврядування та місцевих фінансів, як-от бюджет місцевого самоврядування, районний та обласний бюджети, поточний бюджет і бюджет розвитку, мінімальний бюджет місцевого самоврядування, мінімальний рівень соціальних потреб, самооподаткування [3].

Відповідним розділом закону визначено матеріальну та фінансову основу місцевого самоврядування, же центральне місце посідають об'єкти комунальної власності та місцеві бюджети. Вказано, що територіальним громадам сіл, селищ, міст, районів у містах належить право комунальної власності на рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, природні ресурси, підприємства, установи та організації, у тому числі банки, страхові товариства,

а також пенсійні фонди, частку в майні підприємств, житловий фонд, нежитлові приміщення, заклади культури, освіти, охорони здоров'я, науки, соціального обслуговування та інше майно і майнові права, рухомі і нерухомі об'єкти, а також кошти, отримані від їх відчуження (стаття 60) [13].

У Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» (стаття 61) відзначено, що органи місцевого самоврядування самостійно розробляють, затверджують і виконують відповідні місцеві бюджети відповідно до чинних законів [13]. Особливо підкреслено, що втручання державних органів у ці процеси не допускається. Одночасно вказано, що держава фінансово підтримує місцеве самоврядування, бере участь у формуванні доходів місцевих бюджетів, здійснює контроль за законним, доцільним, економним, ефективним витрачанням коштів і належним їх обліком. Держава гарантує органам місцевого самоврядування дохідну базу, достатню для забезпечення населення послугами на рівні мінімальних соціальних потреб (стаття 62) [11].

У випадках, коли доходи від закріплених за місцевими бюджетами загальнодержавних податків і зборів перевищують мінімальний розмір місцевого бюджету, держава вилучає з цього бюджету до державного бюджету частину надлишку в установленому порядку. Законом передбачено визначення мінімальних розмірів місцевих бюджетів на основі нормативів бюджетної забезпеченості на одного жителя, які мають ураховувати економічний, соціальний, природний та екологічний стан територій, а також виходячи з рівня мінімальних соціальних потреб (стаття 62) [11].

Законом закріплено один із визначальних принципів функціонування місцевих бюджетів – самостійність, як не включення місцевих бюджетів до бюджетів інших рівнів та видів. Крім того, відзначено, що самостійність місцевих бюджетів гарантується власними і закріпленими за ними на стабільній основі доходами, а також правом самостійно визначати напрями використання коштів місцевих бюджетів відповідно до чинного законодавства (статті 1, 61).

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» встановив концептуальні підходи до формування доходів і збалансування місцевих

бюджетів, а також витрачання бюджетних коштів (статті 63, 64 і 65). Передбачено поділ місцевих бюджетів на поточний бюджет і бюджет розвитку; виділення в дохідній і видатковій частинах коштів, пов'язаних із виконанням власних і делегованих повноважень органів місцевого самоврядування. Кошти поточного бюджету спрямовуються на фінансування бюджетних закладів і установ. З бюджету розвитку проводиться фінансування програм соціально-економічного розвитку відповідної території, інвестиційна та інноваційна діяльність, субвенцій та інших видатків, пов'язаних із розширеним відтворенням [13].

У законі (стаття 65) закладено принципи механізму заохочення органів місцевого самоврядування в певному одержанні фінансів в процесі дотримання місцевих бюджетів. Так, призначено, що перевищення залишку коштів загального фонду місцевого бюджету над оборотним залишком бюджетних коштів на кінець бюджетного періоду становить вільний залишок коштів місцевих бюджетів, який використовується на проведення витрат місцевого бюджету згідно із змінами до рішення про місцевий бюджет [4].

Місцеві бюджети повинні відповідати критеріям для забезпечення виконання органами місцевого самоврядування наданих їм законом відповідних повноважень та надання населенню послуг на рівні, не нижчому ніж соціальні потреби населення. Якщо дохідних джерел недостатньо, держава забезпечує місцевий бюджет шляхом передачі необхідних коштів у формі дотацій, субвенцій та субсидій [3].

Важливе значення мають норми закону, які стосуються фінансування витрат, пов'язаних із здійсненням органами місцевого самоврядування повноважень органів виконавчої влади та виконанням рішень органів виконавчої влади (стаття 67) [13]. Визначено, що держава фінансово забезпечує здійснення органами місцевого самоврядування наданих законом повноважень органів виконавчої влади у повному обсязі шляхом закріплення за відповідними місцевими бюджетами джерел доходів бюджету, надання

трансфертів із державного бюджету, а також передання органам місцевого самоврядування відповідних об'єктів державної власності [2].

Рішення органів влади, які призводять до додаткових видатків органів місцевого самоврядування, супроводжуються передачею необхідних фінансових ресурсів. Такі рішення органи місцевого самоврядування виконують у межах переданих їм державного бюджету. Витрати органів місцевого самоврядування, що виникли внаслідок рішень органів державної влади були не забезпечені відповідними фінансовими ресурсами, компенсує держава [4].

Статтею 68 закону органам місцевого самоврядування надано право утворювати цільові фонди, які є складовою спеціального фонду відповідного місцевого бюджету. Порядок формування та використання цільових фондів визначається положенням про ці фонди, що його затверджує відповідна місцева рада.

У Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» підтверджено право органів місцевого самоврядування встановлювати місцеві податки і збори і зараховувати їх до відповідних місцевих бюджетів (стаття 69), здійснювати місцеві запозичення та отримувати позики місцевим бюджетам (стаття 70) [4]. Органи місцевого самоврядування можуть створювати комунальні фінансово-кредитні установи, виступати гарантами кредитів підприємств, установ та організацій, які належать до комунальної власності територіальних громад, розміщувати тимчасово вільні кошти місцевих бюджетів на депозитах з обов'язковим дотриманням установлених вимог [13].

22 червня 2001 року було прийнято Бюджетний кодекс України, який визначив засади бюджетної системи України, її структуру, принципи, правові засади функціонування, основи бюджетного процесу і міжбюджетних відносин та відповідальність за порушення бюджетного законодавства. До основних новацій Бюджетного кодексу слід віднести ось що:

- по-новому представлено склад бюджетної системи України з виділенням державного і місцевих бюджетів, запроваджено нове поняття – бюджети місцевого самоврядування;
- визначено принципи вітчизняної бюджетної системи;
- запроваджено єдину бюджетну термінологію;
- здійснено чіткий розподіл доходів і видатків між бюджетами всіх рівнів та видів;
- застосовано принципово новий підхід до класифікації як доходів, так і видатків місцевих бюджетів;
- визначено внутрішню будову місцевих бюджетів;
- встановлено джерела формування та напрями використання бюджету розвитку;
- зміцнена фінансова база органів місцевого самоврядування шляхом розширення переліку власних доходів;
- встановлено заінтересованість органів місцевого самоврядування у додатковому одержанні доходів як державного, так і місцевих бюджетів;
- визначено основні підходи до здійснення місцевих запозичень;
- запроваджено прозору процедуру міжбюджетних відносин;
- систематизовано види бюджетних трансфертів та засади їх надання;
- встановлено формульний порядок розрахунку розмірів міжбюджетних трансфертів (дотацій вирівнювання місцевим бюджетам із державного бюджету);
- заборонено здійснення міжбюджетних позичок і створення органами місцевого самоврядування позабюджетних фондів;
- регламентовано процедури бюджетного процесу;
- визначено відповідальність усіх учасників бюджетного процесу, а також контрольні повноваження владних органів [11].

У зв'язку з тим, що в Бюджетному кодексі України обумовлено засади організації міжбюджетних відносин і зокрема порядку розрахунку дотацій

вирівнювання лише для бюджетів міст Києва та Севастополя, міст обласного значення і районних бюджетів, то 1 липня 2004 року був ухвалений Закон України «Про міжбюджетні відносини між районним бюджетом та бюджетами територіальних громад сіл, селищ, міст та їх об'єднань». У законі визначено основні вимоги до формули розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів (дотацій вирівнювання та коштів, що передаються до районного бюджету) між районним бюджетом і бюджетами сіл, селищ, міст районного значення та їхніх об'єднань і параметри, які враховуються у формулі [17].

Важливим етапом удосконалення системи місцевих фінансів стало ухвалення нової редакції Бюджетного кодексу України від 8 липня 2010 року, а також внесення до нього протягом наступних років змін, якими передбачено низку новацій, спрямованих на подальше зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів, зокрема:

- місцевим бюджетам було передано окремі додаткові джерела за рахунок доходів державного бюджету;
- розширено перелік джерел власних доходів місцевих бюджетів усіх рівнів, а також склад видатків, які визначаються функціями держави і передаються до виконання органам місцевого самоврядування;
- розширено перелік доходів бюджету розвитку спеціального фонду місцевих бюджетів [17].

Крім того, в новій редакції Бюджетного кодексу вдосконалено бюджетні процедури щодо:

- участі місцевих бюджетів у наданні їм із державного бюджету субвенцій на виконання інвестиційних програм (проектів);
- застосування нормативів відрахувань субвенцій із державного місцевим бюджетам на будівництво, реконструкцію, ремонт та утримання вулиць і доріг комунальної власності в населених пунктах;
- передання коштів між місцевими бюджетами на здійснення видатків місцевих бюджетів, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів [17].

Проведена в Україні податкова реформа та ухвалення 2 грудня 2010 року Податкового кодексу України справили певний позитивний вплив на формування дохідної бази місцевих бюджетів у частині закріплених і власних доходів, а також на організацію міжбюджетних відносин. Так, Кодексом змінено склад місцевих податків і зборів; запроваджено місцевий податок на нерухоме майно; розширено базу оподаткування податком на доходи фізичних осіб; збільшено ставки плати за землю тощо [17].

До місцевих податків Податковим кодексом України віднесено:

- податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки;
- єдиний податок.

До місцевих зборів Податковим кодексом України віднесено:

- збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності;
- збір за місця для паркування транспортних засобів;
- туристичний збір [19].

У щорічних Законах України про Державний бюджет України, як правило, проводиться конкретизація механізму реалізації окремих концептуальних положень Бюджетного кодексу України. Так, у цих законах визначається вичерпний перелік доходів загального і спеціального фондів місцевих бюджетів на бюджетний рік, особливості здійснення взаємовідносини між Державним бюджетом України і місцевими бюджетами, встановлюються обсяги та порядок перерахування міжбюджетних трансфертів місцевим бюджетам, а також обумовлюються додаткові положення, які регламентують бюджетний процес протягом бюджетного року [18].

Крім перерахованих документів, в Україні прийнято і введено в дію цілу низку нормативних актів, які регламентують окремі аспекти функціонування місцевих фінансів. Зокрема, 17 червня 2014 року був ухвалений Закон України «Про співробітництво територіальних громад», який визначає організаційно-правові засади співробітництва територіальних громад, принципи, форми, механізми такого співробітництва, його стимулювання, фінансування та контролю за цими процесами [5].

Законодавством встановлено співробітництво територіальних громад як відносини між двома або більше територіальними громадами, що здійснюються на договірних умовах у визначених формах із метою забезпечити соціально-економічний, культурний розвитку територій, на основі спільних інтересів та цілей, ефективного виконання органами місцевого самоврядування визначених законодавством повноважень [4].

Суб'єктами співробітництва можуть бути територіальні громади сіл, селищ, міст. Здійснюється співробітництво територіальних громад через сільські, селищні та міські ради у сферах спільних інтересів територіальних громад співробітництво може встановлюватись у межах повноважень відповідних органів місцевого самоврядування [11].

У законі передбачено умови та способи державного стимулювання процесів співробітництва територіальних громад, що важливо, зважаючи на доцільність об'єднання їхніх зусиль та фінансових ресурсів для вирішення нагальних потреб соціально-економічного розвитку територій. Державне стимулювання співробітництва територіальних громад проводиться шляхом:

- надання субвенцій місцевим бюджетам суб'єктів співробітництва у пріоритетних сферах державної політики;
- передачі об'єктів державної власності в комунальну власність суб'єктів співробітництва;
- методичної, організаційної та іншої підтримки діяльності суб'єктів співробітництва.

Держава стимулює співробітництво у разі, якщо: посилюється спроможність суб'єктів співробітництва до забезпечення реалізації визначених законом повноважень; до співробітництва залучені додаткові ресурси, у тому числі фінансові; співробітництво здійснюється більш як трьома суб'єктами співробітництва; забезпечується широка участь громадськості у здійсненні співробітництва [12].

Згаданим законом визначено дозволені джерела фінансування співробітництва територіальних громад, якими є: місцеві бюджети суб'єктів

співробітництва; кошти від самооподаткування населення; і заборонені законодавством джерела, зокрема державний бюджет, міжнародна технічна та фінансова допомога, кредитні ресурси [17].

Постановка проблеми. Передумовою впровадження в Україні децентралізації місцевого самоврядування стало схвалення Кабінетом Міністрів України 1 квітня 2014 р. Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, в якій наголошено, що в Україні вже закладено конституційні засади місцевого самоврядування, ратифіковано Європейську хартію місцевого самоврядування, прийнято низку базових нормативно-правових актів, які створюють фінансові основи діяльності органів місцевого самоврядування [7].

Проте із внесенням змін до Конституції України та базових законодавчих актів щодо адміністративно-територіального устрою відбудуться суттєві зміни в розподілі повноважень та фінансових ресурсів між місцевими та районними органами влади. Це вимагатиме суттєвого доопрацювання нормативно-правової бази з метою вироблення нової системи управління фінансами на рівні реорганізованих районів. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми нормативно-правового процесів фінансової децентралізації в Україні досліджували такі дослідники, як М. Баймуратов, Н. Гончарук, С. Дяченко, А. Мунько, А. Ткачук, С. Серьогін та багато інших [6].

У літературі досить детально вивчено проблеми законодавчого забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад, також зміни в бюджетному процесі та міжбюджетних відносинах. Хоча також майже відсутні дослідження, які стосуються системної оцінки нормативно-правової бази в частині управління місцевими фінансами на районному рівні. Постановка завдання. Метою статті є нормативно-правова оцінка процесів фінансової децентралізації в Україні, зокрема на районному рівні. Виклад основного матеріалу дослідження [6]. Основним законом держави, в якому закладені підвалини правового регулювання відносин у сфері місцевих фінансів, є Конституція України. Ст. 142 передбачено основні

складники матеріальної і фінансової основи місцевого самоврядування (земля, рухоме і нерухоме майно, природні ресурси, інші об'єкти комунальної власності громади), місцеві податки і збори, частина загальнодержавних податків та інші доходи місцевих бюджетів, принципи взаємодії держави та органів місцевого самоврядування у сфері місцевих фінансів, а також територіальних громад між собою. Ст. 143 передбачено, що обласні та районні ради затверджують районні і обласні бюджети, які формуються з коштів державного бюджету для їх відповідного розподілу між територіальними громадами або виконання спільних проектів та з коштів, залучених на договірних засадах із місцевих бюджетів задля реалізації спільних соціально-економічних і культурних програм, та контролюють їх виконання, вирішують інші питання, зараховані законом до їхньої компетенції [5]. Нині на розгляді у Верховній Раді України проект Закону про внесення змін до Конституції України, які стосуються управління місцевими фінансами. На відміну від чинної редакції, передбачено зміни в розподілі фінансових ресурсів між державою та територіальними громадами та обмеження повноважень обласних та районних рад у розподілі коштів для територіальних громад [7]. Передбачається, що в їх управлінні будуть об'єкти спільної власності громад. Що стосується відповідності положень чинного законодавства України Європейській хартії місцевого самоврядування, яка ратифікована нашою державою у 1997 р., то ця хартія акцентує лише на власних ресурсах територіальних громад, описує критерії їх формування.

Також в ній наголошується що захист свободи діяльності органів місцевого самоврядування запроваджується процедурою бюджетного вирівнювання або аналогічних заходів із метою подолання наслідків нерівного розподілу потенційних джерел фінансування, за які відповідають ці органи. втручання держави таким чином не повинно впливати на автономність місцевого самоврядування [13]. Наступними в ієрархії нормативно-правових актів у сфері управління місцевими фінансами є законодавчі акти: Бюджетний та Податковий кодекси, закони України «Про місцеве самоврядування в

Україні», щорічні закони «Про державний бюджет України», «Про місцеві державні адміністрації», закон України «Про столицю України – місто-герой Київ» тощо. Оскільки вітчизняна система місцевих фінансів будується навколо процесів формування, розподілу й використання фінансових ресурсів місцевих бюджетів, зміст відносин у системі управління місцевими бюджетами досить детально визначений чинним законодавством України та формується в його межах. Насамперед, після початку реформи децентралізації були внесені зміни до бюджетного та податкового законодавства, якими була розширена податкова база формування місцевих бюджетів та встановлені прямі міжбюджетні відносини між бюджетами ОТГ та Державним бюджетом. Нині чинний Бюджетний кодекс України визначає лише повноваження учасників бюджетного процесу, а також функції головних розпорядників бюджетних коштів [18].

Ще одним кодексом, який частково регулює відносини у сфері управління місцевими фінансами, є Податковий кодекс України. Ним визначаються компетенції органів, що виникають у сфері справляння податків і зборів, зокрема він визначає вичерпний перелік податків та зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їхні права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час адміністрування податків, а також відповідальність за порушення податкового законодавства. З метою законодавчого врегулювання фінансової децентралізації місцевого самоврядування було внесена низка змін до Бюджетного та Податкового кодексів [4].

Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» врегулює 187 Місцеве самоврядування вав питання розширення дохідної бази місцевих бюджетів [18]. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» запровадив акцизний податок із реалізації через роздрібну торговельну мережу алкогольних напоїв, тютюнових виробів та

палива в місцевий бюджет, надав право місцевим органам влади встановлювати ставки податку на нерухоме майно для об'єктів житлової та нежитлової нерухомості. Законом України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо особливостей формування та виконання бюджетів об'єднаних територіальних громад» вирішено питання формування та виконання бюджетів об'єднаних територіальних громад, а також контролю за додержанням останніми бюджетного законодавства [11].

Загалом усю сукупність чинних законів України у сфері управління місцевими фінансами можна об'єднати в групи:

- щорічний закон «Про Державний бюджет України», який визначає доходи та видатки бюджетів, розмір соціальних стандартів та гарантій та обсяг позик та кредитів;

- «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про місцеві державні адміністрації», які визначають повноваження органів місцевого самоврядування та виконавчої влади в галузі бюджету та фінансів;

- «Про стимулювання розвитку регіонів», «Про засади державної регіональної політики», якими визначаються фінансові засади формування та реалізації державної регіональної політики, повноваження її суб'єктів. У цих законах особлива увага приділяється фінансовій підтримці депресивних територій;

- «Про столицю України – місто-герой Київ», «Про затвердження Конституції Автономної Республіки Крим», «Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей», «Про статус гірських населених пунктів в Україні», що визначають особливості управління місцевими фінансами для окремих територій та адміністративно-територіальних одиниць;

- «Про співробітництво територіальних громад», «Про добровільне об'єднання територіальних громад», що визначають фінансові аспекти утворення та реорганізації ОТГ.

Дослідники процесів бюджетної децентралізації сходяться на тому, що протягом 2014-2019 рр. [12]. сформовано значний масив нормативно-правових актів щодо добровільного об'єднання територіальних громад, їх співробітництва, передачі повноважень від органів виконавчої влади до органів місцевого самоврядування, фінансової децентралізації, що дасть змогу посилити функціональну та фінансову спроможність місцевого самоврядування. Проте в частині управління місцевими фінансами на принципах фінансової децентралізації органи виконавчої влади законодавчо потребують:

- подальшого розмежування повноважень органів місцевого самоврядування та державної влади різних рівнів, у тому числі районного;
- чіткого та прозорого механізму державного нагляду за законністю рішень органів місцевого самоврядування;
- визначення вичерпного переліку підстав та порядку притягнення органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб до відповідальності за порушення фінансового законодавства;
- удосконалення процесу участі територіальної громади в процесі управління місцевими фінансами;
- законодавчі зміни, які посилять місцеву економічну політику [13].

Поряд із законодавчою базою в процесі реалізації реформи напрацьовано значний масив підзаконних нормативно-правових актів. На врегулювання відносин органів місцевого самоврядування та держави спрямовані постанови Кабінету Міністрів України. Предмет їх правового регулювання протягом останніх двох десятиліть еволюціонував залежно від пріоритетів державної політики у сфері розвитку громад та територій. Так, до 2005 р. постанови свідчили, попри декларування автономності та самостійності місцевого самоврядування, про посилення централізації фінансових відносин. Протягом 2005-2013 рр. [11].

Кабінет Міністрів України спрямовував зусилля на регулювання міжбюджетних відносин. З 2014 р. увагу, крім управління місцевими фінансами

в Донецькій та Луганській областях, стали приділяти врегулюванню можливостей використання органами місцевого самоврядування власних коштів. Питання управління місцевими фінансами на районному рівні, порядку взаємодії районних органів влади та новостворених громад поки що майже не відображені в нормативно-правових актах Кабінету Міністрів України. Така ситуація, вочевидь, зберігатиметься до прийняття базових законів щодо нового адміністративно-територіального устрою [14].

Також варто виділити ключові для процесів фінансової децентралізації розпорядження «Про схвалення Концепції реформування місцевих бюджетів»; від 01.04.2014 р. № 333-р «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні»; від 07.11.2014 р. № 1085-р «Про затвердження переліку населених пунктів, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють або здійснюють не в повному обсязі свої повноваження» [11].

У формуванні цілісної нормативно-правової бази сфери управління місцевими фінансами серед міністерств та відомств визначальну роль відіграє Міністерство фінансів України. Воно видає накази, які в галузі місцевих фінансів доцільно поділити на дві групи: перша група стосується врегулювання відносин у процесі виконання місцевих бюджетів на місцевому та районному рівнях, друга група – реформування місцевих фінансів та окремих аспектів реалізації механізмів фінансової децентралізації. Процес подальшого вдосконалення нормативно-правових актів Міністерства фінансів України полягатиме в уточненні окремих бюджетних процедур відповідно до повноважень районних органів влади [7].

Якщо говорити про регіональний рівень (розпорядження голів обласних державних адміністрацій, рішення обласних рад тощо) потрібно очікувати послаблення контролю за процесами управління місцевими державними бюджетами в межах відповідної території. Нормативно-правові акти повинні бути спрямовані на формування та розподіл фінансових ресурсів щоб виконувати лише повноваження районних чи обласних органів влади. Базовий

рівень отримує потужний регулюючий вплив від суб'єктів вищого та регіонального рівнів. Суб'єкти регіонального рівня не мають достатньо точок співпраці з органами місцевого самоврядування муніципальних утворень і виконують, у першу чергу, роль посередника між відносинами центральних органів влади і органів місцевого самоврядування, коли здійснюють контроль над їх діяльністю. Завданням органів місцевого самоврядування в системі управління місцевими фінансами внаслідок реформування і децентралізації влади вони стають набагато ширшими і потребують уточнення, поглиблення, систематизації і генерування для формування дієвого впливу органів місцевого самоврядування на реалізацію наявних і створення інших можливостей підвищення фінансового стану регіонів. Суб'єкти базового рівня, передусім сільські, селищні, міські ради, отримують більше самостійності в процесі управління фінансовими ресурсами громад та звільняються від контролю за їх використанням районними органами державної влади [18].

Отже, децентралізація державного управління передбачає глобальне посилення ролі місцевих фінансових інститутів, до яких належать інститут місцевих бюджетів, інститут позабюджетних фондів, інститут податкових платежів місцевого самоврядування, інститут місцевих позик, інститут об'єктів комунальної власності, інститут фінансів громадських послуг. Вплив органів місцевого самоврядування на процеси в системі управління місцевими фінансами має полягати в перетворенні її на ефективний інструмент соціально-економічного розвитку муніципальних утворень [16].

1.3. Механізми та джерела формування бюджетів місцевих фінансів

Місцеві бюджети за допомогою фінансових ресурсів місцеві бюджети, дуже впливають на соціальні та економічні процеси адміністративно-територіальних одиниць, а також показують можливості для розв'язання державних проблем на регіональному рівні, а також підвищення якості життя людей [13]. Для цього формування, а також використання фінансових ресурсів

органами державної місцевої влади повинна визначатися на основі пріоритетних або ж стратегічних цілей розвитку країни. Вагома проблема недостатності фінансів в органах місцевого самоврядування а також нестабільність їхніх джерел доходів сьогодні набуває загальнодержавної значимості[11].

У Бюджетному кодексі доходи України розподілено на ті, які закріплюються за бюджетами самоврядування місцевих органів влади та враховуються при вираховуванні обсягів міжбюджетних трансфертів, також на ті, які не враховуються при вираховуванні їхнього обсягу. Бюджетний кодекс України розподіляє джерела доходів бюджетів місцевих органів влади на три категорії (рис. 1.2) [8].

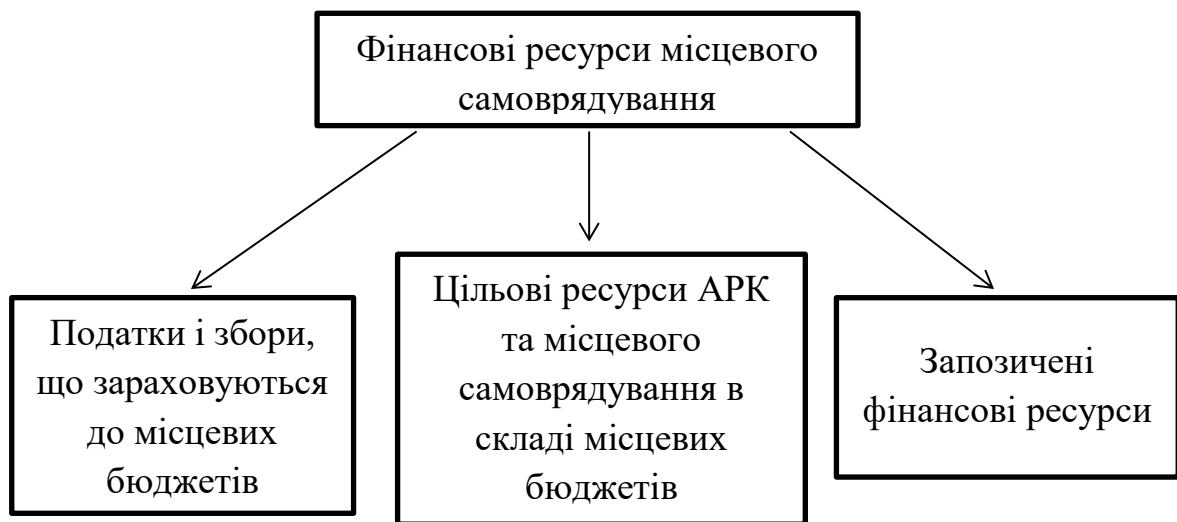

Рис. 1.2. Фінансові ресурси місцевого самоврядування

Дослідження показали, що значна частка доходів, що не враховується при вирахунку обсягу міжбюджетних трансфертів, в структурі надходжень більшості бюджетів України незначна. Для того щоб забезпечити самостійність місцевих бюджетів також і надання фінансової незалежності місцевим органам самоврядування при виконанні функцій що були на них покладені основна увага була з концентрована на їх власних дохідних джерелах (рис. 1.3).

У новому Бюджетному кодексі були запропоновані і заходи щодо зміцнення, і перш за все досягнення фінансової незалежності бюджетів місцевих органів влади[14]. Вони в себе включають: передачу додаткових джерел доходів; впорядкування окремих видатків; розширення переліку джерел бюджету розвитку; стимуляція місцевих органів влади також органів місцевого самоврядування для збільшення дохідної бази в вигляді додаткової дотації, яка утворюється при перевиконанні розрахункового обсягу доходів, які зараховуються у державний бюджет на якійсь окремій території без розгляду у стратегії розвитку.

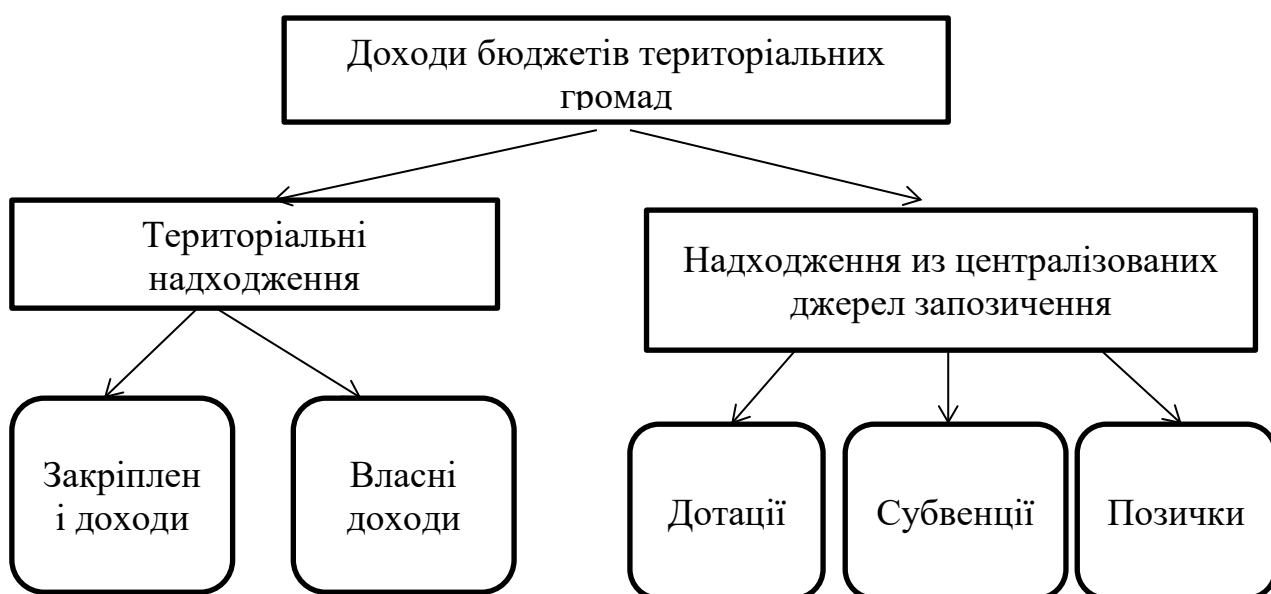

Рис. 1.3. Схема структури доходів бюджетів територіальних громад

Так як централізованій системі формування місцевих бюджетів притаманна відсутність стимулів що є дієвими саме для органів влади до розвитку податкової бази яка є їх власною, яка є залежною від розвитку економіки даного регіону, його виробничої та соціальної інфраструктури [3]. Вагома частина місцевих бюджетів в доходах зведеного бюджету країни упродовж останніх років дуже скоротилася, а у перерозподілі ВВП вона є дуже незначною. Це говорить про обмежений вплив органів місцевого самоврядування саме на соціально-економічні процеси у країні через недостатньо високий рівень забезпечення їх своїми власними фінансовими ресурсами [21]. Одною з найголовніших функцій держави у забезпеченні

стабільного фінансування усіх рівнів бюджетів. В Україні, ми бачимо що серйозною є проблема розробки і формування дохідної бази доходів місцевих бюджетів, браку фінансових ресурсів для органів місцевої влади та нестабільності їх дохідних джерел. Передусім проведений аналіз механізму дії місцевих бюджетів України також функціонування її багаторівневих бюджетних систем в країнах з ринковою економікою, нашу увагу зосереджують на ряді недоліків, що є властивими відповідній системі формування місцевих бюджетів, і серед яких:

- дуже висока концентрація фінансових ресурсів в державному бюджеті України, яка знижує значення місцевих і регіональних бюджетів у вирішенні дуже важливих для населення задач;

- регулюючі доходи навіть зараз відіграють ключову роль в структурі надходжень у регіональні і місцеві бюджети, при незначній частині закріплених за територіями податкових платежів;

- майже щорічна зміна типів податків або їх частки, які зараховуються у місцеві бюджети;

- відсутність якихось установлених правил розподілу і взаємозв'язку доходів місцевих бюджетів також територіальних надходжень із податків і насамперед науково доведеної методики міжрегіонального розподілу доходів [3].

Задля того, щоб локальні бюджети були основою фінансової незалежності органів місцевої влади, потрібно здійснити низку заходів, що передбачали б поступовий перехід до децентралізації державних фінансів. На сьогоднішній день на загальнодержавному рівні повинні фінансуватися тільки ті видатки, які пов'язані із забезпеченням державних потреб, а фінансові проблеми місцевого рівня лишаються за бюджетами органів місцевого самоврядування [4]. Але ще досі відбувається процес вдосконалення і розподілу повноважень органів державної влади і органів місцевого самоврядування, але розподіл джерел бюджетних надходжень повинен здійснюватись у напрямку заохочення надходжень до їх збільшення у бюджет

та посилення відповідальності місцевих органів за використання та наповнення ресурсів локальних бюджетів. Детальне вивчення факторів впливу фінансів місцевих органів влади на економіку та соціальну сферу держави, треба виокремити саме це [11]. До фінансових систем місцевих органів влади мобілізується велика частина валового внутрішнього продукту. Через них відбувається розподіл і перерозподіл саме цієї частини валового внутрішнього продукту. Таким чином, місцеві фінанси являються інструментом регулювання соціального і економічного розвитку держави [2].

Місцеві фінанси виконують фіскальну функцію, що дає змогу забезпечувати фінансовими ресурсами розв'язання завдань, покладених на місцеві органи влади. Створюючи пільговий режим оподаткування, місцева влада залучає додаткові кошти, сприяє новому будівництву, створенню спеціальних економічних зон.

Досвід зарубіжних країн демонструє: що менше розвинена та чи інша територія, то більші податкові пільги надають її органи влади з метою подолання відставання [8].

Виступають інструментом забезпечення економічного зростання країни. Отже, відповідно до норм національного законодавства вплив фінансів місцевих органів влади на економічне зростання здійснюється через великі витрати, їх діяльність на ринках позичкового капіталу, нерухомості, землі. Водночас підвищення рівня забезпеченості коштами розбудови регіональної економіки повинно позитивно впливати на економічне зростання держави, що насамперед має сприяти наповненню частини бюджетів усіх рівнів. тому потрібне розширення номенклатури джерел доходів місцевих бюджетів, в тому числі – шляхом розподілу доходів між державним та місцевими бюджетами, у першу чергу, податку на прибуток підприємств. Джерела податкових надходжень важливо перерозподілити між центральною і місцевою владою відповідно до виконання ними функцій, що повинно знайти своє місце в законодавстві про місцеве самоврядування [7].

При покращенні системи місцевих податків а також зборів за основу треба взяти прийнятну у світі ідею про оподаткування: фіксувати за регіоном тільки ті податки та збори, на створення податкової бази яких мають вплив органи місцевого самоврядування та які фактично створюють стійкі, постійні джерела доходів місцевих бюджетів. Проблема покращення доходної бази місцевих бюджетів за рахунок власних джерел зараз набуває особливої актуальності. Її вирішення сприятиме зацікавленості місцевих органів влади в розбудові економіки на принципах самостійності та ефективності і дасть можливість забезпечити необхідну відповідальність й підзвітність місцевих органів влади перед громадськістю. За вітчизняних умов податки сплачуються здебільшого з доходів економічних суб'єктів, тому проблему наповненості доходної частини місцевих бюджетів доцільно розв'язувати через зміцнення та нарощування виробничих можливостей суб'єктів господарювання, чим забезпечуватиметься необхідний рівень доходності і економічне зростання адміністративно-територіальної одиниці за місцем розташування суб'єкта господарювання [6].

Багаторічний зарубіжний досвід свідчить, що джерелом фінансових ресурсів для муніципалітетів можуть бути позикові кошти. Але важливо зазначити, що їх необхідно спрямовувати лише на розвиток соціальних об'єктів, а не на їх поточне обслуговування та закриття касових розривів місцевих бюджетів. Крім того, результати дослідження зарубіжного досвіду показали, що ще одним з джерел бюджетних надходжень міг би стати податок на нерухоме майно, порядок справляння якого встановлено нормами Податкового кодексу України. Сфера оподаткування нерухомості сприятиме кращому оцінюванню власних активів підприємствами та приведе до перерозподілу фондів від менш ефективного до більш ефективного власника, що на сьогодні є надзвичайно важливим для української економіки, розмір податку на нерухомість та порядок його стягнення можуть суттєво впливати на цінову політику суб'єктів ринку нерухомості через збільшення витрат власників чи орендарів на утримання нерухомості [37].

Встановлюючи відповідні ставки оподаткування, органи влади впливають на сфери діяльності, пов'язані з використанням та будівництвом нерухомого майна, стимулюючи розвиток того чи іншого сектору ринку нерухомості. Незважаючи на велике різноманіття місцевих податків у розвинених країнах, вирішальне фіскальне значення (насамперед, на муніципальному рівні) мають тільки деякі з них, і це в першу чергу – по майнові [8]. Оскільки оподаткування майна гарантує стабільне надходження доходів до бюджету. Крім того, податок на майно, використовуючись для фінансування державних послуг у конкретному регіоні, сприяє підвищенню ринкової вартості цього майна. Тим самим він забезпечує взаємозв'язок між сплаченими податками і одержаними благами, що є важливим принципом організації ефективної системи оподаткування. Також до позитивних рис цього податку можна зарахувати те, що нерухомість не може бути переміщена, а тому, як правило, можливі міжрегіональні відмінності в його ставках не викликають небажаних наслідків. Водночас організувати ефективне по майнове оподаткування непросто. При цьому неминуче виникають технічно складні проблеми повного охоплення об'єктів оподаткування, точної оцінки їх вартості та дієвого механізму стягнення податків [8].

В Україні ситуація ускладнюється слабкою розвиненістю ринку нерухомості, відсутністю необхідних інформаційно-довідкових систем, які б характеризували оподатковуване майно, відсутністю досвіду оцінки і переоцінки вартості об'єктів, високими темпами інфляції та іншими факторами. На сьогодні все ж таки майно є найперспективнішим об'єктом для розвитку місцевого оподаткування [8]. Податок на майно стягується, як відомо, виходячи з економічного стану власності, а не з величини одержуваного доходу, і сплачується у грошовій формі, тому можуть виникнути ускладнення у тих платників, які володіють значним майном, але не мають достатніх поточних доходів (пенсіонери та інші особи з фіксованими доходами). Тому необхідно передбачити податкові пільги (чи винятки) для окремих соціальних груп із метою їх захисту від надмірного податкового навантаження. Крім цього, за

прикладом розвинених країн, податок на нерухоме майно доцільно залишити як такий, що надходить лише до регіональних і місцевих бюджетів [7]. Такий податок успішно застосовується в багатьох країнах світу та є ваговою статтею дохідної частини місцевих бюджетів. Ним забезпечується до 95 % надходжень до місцевих бюджетів у Нідерландах, 81 % – у Канаді, 52 % – у Франції, від 10 до 70 % – у США. За даними Світового банку, податок на нерухомість у країнах з економікою, що розвивається, становить від 40 до 80 % платежів до місцевих бюджетів [8].

За кордоном серед надходжень спеціального фонду бюджету найбільшу питому вагу займають кошти від відчуження майна комунальної власності, надходження від продажу землі, надходження до цільових фондів, створених місцевою владою, власні надходження бюджетних установ. Одним із джерел бюджетних надходжень на місцевому рівні є власність, яка знаходиться у розпорядженні місцевих органів влади, яка на сьогодні використовується недостатньо ефективно. З цією метою потрібна приватизація об'єктів комунальної власності, продаж, передача в оренду [6]. У розпорядженні місцевих органів влади повинні залишатися тільки ті підприємства, що безпосередньо впливають на життєдіяльність громадян, враховуючи фінансові можливості бюджету. Збільшення джерел доходів до бюджетів місцевих органів влади шляхом створення сприятливих умов для широкого розвитку підприємництва – стратегічний шлях для економічного зростання як регіонів, так і держави загалом. В Україні на сьогодні досить обмежений і значною мірою не розвинений випуск облігацій муніципальних позик. Невеликі територіальні утворення вдаватися до таких запозичень не мають можливості. Таким чином, очевидно, що загалом Бюджетний кодекс України обмежує у правах обласні й районні в областях представницькі органи влади. Сучасна система формування місцевих бюджетів за рахунок переважно місцевих податків і зборів в Україні не відповідає загальноновизнаним світовою практикою критеріям самодостатності й економічної доцільності [7].

Систему формування місцевих бюджетів необхідно скерувати на забезпечення фінансового фундаменту місцевого самоврядування як однієї з найважливіших умов ефективної діяльності територіальних громад та утворених ними органів місцевого самоврядування. Дослідники кажуть, що засобом вирішення територіальних соціальних проблем та залучення коштів у необхідні інвестиційні проекти можуть стати муніципальні цінні папери, які випускаються муніципальними органами влади. На мою думку покращена юридична база дає можливість місцевим органам влади використовувати цінні папери як важливий інструмент інвестиційної політики муніципалітету для управління та розвитку соціальної сфери певної території. Відповідно до Бюджетного кодексу України, надходження від залучених запозичень можуть здійснюватися лише до бюджету розвитку, конкретно, на розбудову місцевої соціальної та виробничої інфраструктури, так само, як і використання запозичень для здійснення поточних видатків чи погашення основної суми боргу відповідного бюджету. Відтак накладається заборона на створення так званих фінансових пірамід [8].

Для стимулювання місцевих органів влади стосовно поновлення частин своїх бюджетів та проведення активної інвестиційної діяльності на місцях вже сьогодні повинні бути переглянуті відповідні статті законів, що регламентують правила формування та виконання місцевих бюджетів, деякі з них не відповідають принципам самостійності та фінансової незалежності органів місцевого самоврядування. З метою вивільнення коштів із місцевого бюджету на дотації житлово-комунальному господарству можливим було б застосування місцевими органами влади контрактів про надання суспільних послуг з умовами про інвестування капіталу [7]. При цьому місцевим органам влади можливо передати право встановлювати і збирати плату за користування або мито, сплачені за послуги. Оскільки договори такого типу охоплюють тривалі періоди (до 35 років максимально), то необхідне чітке регулювання якості надання послуг і договір про закінчення двох контрактів.

Можливе виділення коштів для створення фонду між територіального фінансового вирівнювання та регулювання місцевих бюджетів. З огляду на вищезазначене поточний бюджет може мати таку структуру (рис. 1.4). На наш погляд, цей розподіл зумовлений тим, що поточні видатки потребують негайного та своєчасного фінансування, яке може бути забезпечене лише за наявності відносно стабільних джерел доходів [8]. До таких джерел можна зарахувати ресурсні платежі, податок на доходи фізичних осіб, податки на власність, неподаткові надходження, субсидії, субвенції, дотації. У цьому контексті доцільно звернути увагу на те, що бюджет розвитку повинен фінансувати розширене відтворення усіх сфер діяльності на місцевому рівні. Водночас його бюджетні пріоритети можуть змінюватись залежно від того, як виконується поточний бюджет [7].

Місцевий бюджет				
Доходи				
Частка державних податків	Місцеві податки та збори	Неоподатковані надходження	Ресурсні платежі	Субсидії, субвенції, дотації
Витрати				
Поточний бюджет			Бюджет розвитку	
Перерахування залишку коштів до державного бюджету				
Структура чинного бюджету на місцях				
Місцевий бюджет				
Доходи				
Частка державних податків	Місцеві податки та збори	Неоподатковані надходження	Ресурсні платежі	Субсидії, субвенції, дотації
Витрати				
Поточний бюджет			Бюджет розвитку	
Резервний бюджет				

Рис. 1.4. Структура змодельованого бюджету місцевого рівня

Важливо зазначити, що реформування системи формування місцевих бюджетів повинно ґрунтуватись лише на тих заходах, які б заохотили місцеві органи влади до пропорційного виконання як державного, так і місцевих бюджетів [8]. Одним із таких методів могло б бути зосередження у регіонах певної частки коштів державного бюджету без їх спрямування до центру та у зворотному напрямі. Реалізація запропонованого методу дасть змогу вдосконалити чинну систему здійснення видатків державного бюджету, підвищити оперативність і ефективність управління наявними фінансовими ресурсами держави та зацікавити місцевих керівників у збільшенні надходжень до державного бюджету [17]. Особливе значення цей підхід має для фінансування соціальних потреб, оскільки нівелюється різниця у відповідальності місцевого керівництва за виконання фінансового плану органів управління держави та місцевих органів [9]. На наш погляд, для підвищення відповідальності і зацікавленості регіонів у кінцевих результатах їхньої діяльності більш прийнятний варіант, коли регіональні бюджети будуть формуватися на основі залишкового принципу територіальних бюджетних доходів після внесення у вищі бюджети сум у вигляді своєрідного податку з територій [8].

Фіксоване встановлення грошових нормативів надає максимальні можливості для виявлення внутрішніх резервів регіонів, але й для центральних органів влади, так як фіксований норматив забезпечує гарантованими обсягами коштів їхні бюджети. Можливі також і зміни цих варіантів. Необхідно також знати, єдиний чи диференційовані нормативи можна застосовувати, якщо ж встановити єдиний для всіх регіонів норматив формування бюджетів, то у зв'язку з щорічними рівнями економічного і соціального розвитку в деяких регіонах бюджет, сформований через зазначений норматив, буде меншим того що вже є, а в деяких – більшим [7].

Висновки до розділу 1

Отже сутність бюджетного процесу і місцевих фінансів полягає у плануванні формуванні а також розподілу бюджету в рамках законодавчого процесу. Проходячи 4 стадії формування бюджет затверджується на сесії депутатів ради відповідного рівня та мають бути оприлюднені.

Характеристика нормативно-правової бази бюджетного процесу та місцевих фінансів дає нам розуміння про те, які нормативно-правові акти допомагають в регулюванні бюджетного процесу та місцевих фінансів.

Механізми та джерела формування місцевих фінансів бувають різні починаючи з податків та закінчуючи субвенціями і дотаціями. Але при цьому проблема недостатності фінансових ресурсів в органах місцевого самоврядування та нестабільність дохідних джерел сьогодні набула загальнодержавної ваги.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ

2.1. Організаційно-економічна характеристика Новоолександрівської ОТГ

Громада, яка складається з декількох, які були розділені до цього: Новоолександрівки та с. Волоського. На території колишньої Новоолександрівки розташовані ось такі населені пункти: Новоолександрівка, Дороге, Братське, Дніпрове, Старі Кодаки, Кам'янка, Чувиліне, Дослідне. На території колишньої громади Волоського знаходяться: Волоське, Ракшівка, Червоний Садок, Майорка.

На території громади ще є селище Авіаторське з міжнародним аеропортом, та на жаль воно не належить до громади, а є анклавом міста Дніпро. У декількох документах згадуються ще два населених пункти, що не включені до «паспорта» громади. Це населені пункти Антонівка і також Південне. Розміщена над озером Антонівка однією своєю половиною належить до іншої громади, її межа проходить по середині села. Але ж Південне прилягає до міста Дніпро, і на думку інформаторів «вірогідно найближчим часом стане маленькою частиною міста».

Об'єднана громада створена в 2015 році – рішення про її об'єднання було прийняте 3 серпня, та вибори відбулись 25 жовтня 2015 року. Громада прилягає до обласного центру Дніпропетровської області (від будівлі сільської ради до будівлі обласної влади – 20 км), належить вона до Дніпровського району, його адміністративний центр знаходиться на протилежній околиці міста Дніпра (бл. 30 км). Входять до складу громади урбанізовані населені пункти, які є передмістям Дніпра, і населені пункти класичного сільського характеру.

Громада прилягає до річки Дніпро (пункти населення волоське і Старі Кодаки,), велика частина меж громади – є берегом річки. Територією громади пливе набагато менша річка Мокра Сура, вона тут впадає у Дніпро, присутні

рибні озера і штучні водойми. Невеликі частини Новоолександрівки і Братського регулярно навесні затоплюються повенями. Дивовижна форма громади (див. карта збоку) формувалася історично, і для мешканців, а також влади вона є природною. Трохи більші населені пункти в громаді (Старі кодаки, Новоолександрівка, Волоське, Дослідне,) вони мають добре транспортне сполучення із містом Дніпро, набагато гірша ситуація із сполученням сіл з самим центром громади.

Особливістю громади являється не тільки форма, а і велика різноманітність і нерівність розвитку її фрагментів. Площа громади становить – 226,16 км², розташованих над Дніпром, з прекрасним транспортним сполученням із іншими містами (траса Дніпро- Кривий ріг, Дніпро – Запоріжжя, залізничний вокзал у Дніпрі, а також аеропорт знаходяться на території громади). Якість доріг, зокрема магістральних є відносно непоганою. Через її територію проходить добра залізнична лінія, є станція, але для мешканців громади вона не має значущого значення, адже використовується в основному для вантажних перевезень. більшість землі в громаді – близько 14 тис. га – переважно відведені для ведення сільського господарства, 1,2 тис. га – це ліси, в більшості мішані а також соснові. Значна Частина землі використовується садовими товариствами (в основному з Дніпра) – наявні 54 групи дачних ділянок.

На території громади знаходяться корисні копалини – глина і суглинки, у тому числі цінна глина із великою домішкою кварцу, це дозволяє виготовляти цеглу, а також потрібно згадати, що в тому числі ще вогнестійку. Громада налічує приблизно 12 тисяч мешканців, із яких велика більшість проживає у Новоолександрівці (5023) і Дослідному (2660) – в (найменшому селі) - Чувиліне проживає одна людина. Більшість населення (54%) – це жінки. Негативним являється показник народжуваності та смертності – відповідно 102 і 191 в 2015 році.

– Та кількість мешканців збільшується. Можливо, близькість міста стала причиною того, що набагато більше осіб оселяються у громаді, аніж

виселяються з неї. Більшість мешканців знаходять роботу або підробіток у Дніпрі, решта – загалом це працівники сільськогосподарської сфери (в основному сезонні роботи) та бюджетної сфери, дуже важливим роботодавцем став цегельний завод (ВАТ «Новоолександрівський цегельний завод») і станція очищення стічних вод, для міста приблизно 50 осіб. На території громади знаходяться і функціонують ряд державних і приватних фірм.

– Найважливіші з них – це як я вже зазначав аеропорт, який розташований у міському анклаві (ВАТ АК «Дніпроавіа»), вищезгаданий цегельний завод, загальнодержавного значення. Переважають, звісно, сільськогосподарські підприємства, та серед них, передусім, державне підприємство Дослідне господарство «Дніпро», яке підпорядковане Інституту зернових культур Національної академії аграрних наук України, підприємство племінного розведення тварин ДП «Агроперспектива», окрім цього ще два великих сільськогосподарських товариства, приватне підприємство «Зернопродукт – 2005», також 16 фермерських господарств.

– Великою гордістю є два великі садівництва «Сакура» і «Фрезія», що в основному вирощують тепличні квіти. Усього на території Новоолександрівської ОТГ зареєстровано суб'єктів підприємницької діяльності: 203 – фізичні особи-підприємці та 22 – юридичні особи-підприємці. Новоолександрівка належить до перших громад, що добровільно об'єдналися, ініціатива об'єднання прийшла з громади Волоське. Влада Новоолександрівки прийняла цю прекрасну пропозицію, окрім того, була значна підтримка процесу об'єднання із боку обласної влади.

– Переконливими були аргументи, що випливали із закону: більші компетенції, бюджет збільшений на податок від фізичних осіб, незалежність від районної влади, адміністрація якої знаходилася далі ніж за 30 км. прийнято рішення, що для вирішення місцевих справ немає іншої альтернативи, крім об'єднання. саме таким чином можна назбирати потрібні кошти для фінансування розвитку – тим паче, що цьому сприяє політика центральної влади. Громада за новою формулою відповідає за управління такими сферами:

просторове планування у межах населених пунктів, освіта (4 школи, 2 дошкільні навчальні заклади), комунальні питання (водопроводи, каналізація, сміття, адміністрування комунальних будівель, чистота і естетика міста), місцеві дороги, соціальні питання (соціальна допомога, сім'я), культура (1 будинок культури, 1 сільський та 1 селищний клуб, 4 бібліотеки), спорт (спортивні поля і спортивні клуби). В даний час громада перебуває в процесі прийняття і формулювання нової структури охорони здоров'я, яку повинна створити установа базової охорони здоров'я (2 амбулаторії і 2 ФАПи – увійдуть до складу центру першої допомоги), але цей процес, через реформу служби охорони здоров'я, стає процесом з великим ступенем невпевненості і неспокою влади громади. Бюджет Затверджений на 2017 рік передбачає з боку доходів 84 303, 2 тис. гривень але стільки ж з боку витрат, на інвестиції заплановано 25 821, 9 тис. гривень. Проблема ефективного управління та розвитку громади у оцінці влади громади полягає в таких сферах комунальної сфери: Де комунальні послуги (вода, стічні води і сміття) зараз реалізують різноманітні підприємства і громадські установи, міські (Дніпро), і навіть обласні. Виникають об'єктивні труднощі в управлінні, оскільки цілісність інфраструктури і пов'язаних з нею послуг чітко не ідентифікована.

– економічної сфери: Де більшість виробництва в громаді базується на сільському господарстві і садівництві – за винятком великого цегельного заводу. У громаді є більш ніж 14 тис. га ріллі і 1,2 тис. га лісів. Земля частково належить Українській Аграрній Академії (2,5 тис. га – державне дослідне підприємство «Дніпро»), решта – в розпорядженні фермерських господарств (16) і товариств (6). У цьому контексті влада громади не має впливу на землю за чіткими межами населених пунктів. Згідно з українським законодавством самоврядування може ефективно управляти простором лише в межах населеного пункту, земля за ними належить обласній владі, що пов'язано з обмеженими можливостями стягнення податку з нерухомості, а тим самим обмеженнями в потоці власних доходів громади. Додаткові труднощі пов'язані з фактом, що за межами самої Новоолександрівки у прилеглій частині немає

місцевих планів, які б точно визначали межі цих населених пунктів; суттєвим елементом в економічному розвитку виступає близькість ринку праці в Дніпрі, яким користуються мешканці, через це значна частина доходів мешканців громади своїми податками не підтримує бюджету громади податком від фізичних осіб.

– сфери природнього навколишнього середовища: яка охоплює промислове сільськогосподарське виробництво. Відсутні система збору і утилізації сміття та завод з очищення стічних вод. Виникають стихійні звалища, відстійники без жодного забезпечення, які загрожують водоймам. Спосіб регулювання річки, інтенсивне сільське господарство, яке зловживає хімією, загальне потепління клімату в останні роки призводить до явищ цвітіння води та явищ гноїння, що радикально зменшує привабливість територій, знижує можливості використання її з рекреаційними цілями. Значення також має низька екологічна свідомість, що на практиці призводить до відсутності згоди витратити кошти на охорону природнього середовища.

– сфери соціального розвитку, бар'єрами якого виступають соціальні і майнові диспропорції серед мешканців. Це створює картину високого рівня бідності, яка породжує злочинну поведінку та акти агресії. Інтеграція спільноти громади – це виклик, а фактором, який впливає на цей процес, виступає близькість міської агломерації. Змінюється демографічна структура мешканців, зменшується кількість народжень (кількість смертей більше ніж у два рази), мобільні мешканці шукають роботу і високу якість життя в місті або за кордоном – в громаді зменшується кількість осіб продуктивного віку. Хоча баланс чисельності населення додатній. Шкільне і дошкільне виховання на хорошому рівні, а якість навчання знаходиться на високому рівні. Низько розвинутий третій сектор – це серйозний бар'єр суспільного розвитку. У громаді, її центрі відсутня інфраструктура для потреб суспільної, громадянської чи культурної активності. У результаті громада неінтегрована соціально, а крім цього цей факт спричинює відсутність загальнодоступного публічного простору в центрі громади [54].

Виконавчий комітет Новоолександрівської сільської ради являється самостійним виконавчим органом сільської ради. Виконком є юридичною особою із виконавчо-розпорядчими функціями та повноваженнями. розвиток території сільської ради забезпечує саме виконком, яка утворилася внаслідок об'єднання сіл Дороге, Новоолександрівка, Братське, Старі Кодаки, Кам'янка, Дніпрове, Чувиліне, Антонівка, Південне, Волоське , селища Дослідне, Майорка , Ракшівка, Червоний садок, і є правонаступником активів і пасивів (зобов'язань) органів місцевого самоврядування територіальних громад, які об'єдналися.

Виконком у своїй діяльності повинен керуватись Конституцією і Законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, рішеннями обласної, районної і сільської рад, розпорядженнями сільського голови, цим Положенням, та з питань здійснення ним повноважень органів виконавчої влади – розпорядженнями голів районної і обласної державних адміністрацій і іншими нормативно – правовими актами.

Структура виконкому, гранична чисельність його апарату затверджується сільською радою за ініціативою сільського голови.

Створюється Виконком сільською радою на термін її повноважень. Після закінчення повноважень ради, сільського голови виконком здійснює свої повноваження аж до сформування нового складу виконкому.

Виконком створюється у складі голови виконкому, інших осіб. У склад виконкому входить також секретар сільської ради за посадою, староста приєднаної громади. Депутати сільської ради, окрім секретаря ради, не повинні входити до складу виконкому.

Сільський голова одночасно являється головою виконавчого комітету. Секретар сільської ради за рішенням ради може виконувати функції секретаря виконавчого комітету.

Таблиця 2.1

Структура виконавчого комітету

<i>Керівництво</i>
1. Сільський голова/голова виконкому-Візір О.О
2. Секретар сільської ради/секретар виконкому-
3. Заступник сільського голови з питань діяльності виконавчих органів
4. Староста сіл Волоське, Ракшівка, червоний садок
<i>Відділ загально-організаційного забезпечення</i>
1. Начальник відділу
2. Спеціаліст I категорії
3. Спеціаліст I категорії служби субсидій
4. Інспектор з публічних закупівель
5. Спеціаліст II категорії державної реєстрації актів цивільного стану.
6. Інспектор з військового обліку
7. Інспектор з питань реєстрації фізичних осіб
8. Інспектор по податкам
9. Оператор комп'ютерного набору
10. Архіваріус
<i>Відділ житлово – комунального господарства, благоустрою, надзвичайних ситуацій, та цивільного захисту населення</i>
1. Начальник відділу
2. Провідний спеціаліст
3. Юридичний відділ
4. Начальник відділу
5. Головний спеціаліст
6. Провідний спеціаліст
7. Відділ державної реєстрації
8. Начальник відділу
9. Державний реєстратор
10. Провідний спеціаліст
<i>Центр надання адміністративних послуг</i>
1. Начальник центру
2. Адміністратор
<i>Відділ розвитку соціально – гуманітарної сфери</i>
1. Начальник відділу
2. Спеціаліст I категорії соціальних служб
3. Фахівець із соціальної роботи
<i>Відділ з питань земельних відносин, архітектурно- будівної діяльності та кадастру</i>
1. Начальник відділу
2. Спеціаліст I категорії – землевпорядник
<i>Відділ фінансово – економічних та інвестиційних питань</i>
1. Начальник відділу – головний бухгалтер
2. Головний спеціаліст з бух обліку
3. Спеціаліст I категорії з бух обліку
<i>Обслуговуючий персонал</i>
1. Прибиральник службових приміщень
2. Опалювач
3. Двірник
4. Робітник
5. Водій легкового автомобіля

Основні функції виконавчого комітету:

- попередній розгляд проектів місцевих програм соціально – економічного і культурного розвитку, цільових програм з інших питань, місцевого бюджету, проекти рішень з інших питань, що вносяться на розгляд сільської ради;
- координація діяльності відділів, управлінь та інших виконавчих органів ради, підприємств, установ та організацій, що належать до комунальної власності Новоолександрівської об'єднаної територіальної громади, заслуховування звітів про роботу їх керівників;
- право змінювати або скасовувати акти підпорядкованих йому відділів, управлінь, інших виконавчих органів ради, а також їх посадових осіб;
- здійснюють інші повноваження надані їм чинним законодавством.

Основною функцією роботи виконкому є його засідання. Засідання скликається головою виконкому, є правомочними, та якщо в них участь беруть більше половини від загального його складу. Засідання відбуваються щомісячно, найчастіше в третю середу місяця. питання що постають перед виконкомом регулюються Регламентом сільської ради.

Ці Засідання протоколюються як за аналогією ведення протоколу засідання ради. працівники апарату виконкому, депутати сільської ради мають право взяти участь у засіданнях виконкому та право дорадчого голосу.

Голова виконкому:

- організовує в межах, визначених Законом, роботу виконкому та здійснює керівництво апаратом виконкому;
- підписує рішення виконкому та забезпечує їх виконання;
- представляє виконком у відносинах з державними органами, іншими органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форм власності, громадянами, а також у міжнародних відносинах відповідно до законодавства;

- звертається до суду щодо визнання незаконними актів інших органів місцевого самоврядування, місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій, які обмежують повноваження виконкому;

- укладає від імені виконкому договори відповідно до законодавства.

Працівники апарату виконкому:

- приймаються на роботу та звільняються з роботи головою виконкому, відповідно до чинного законодавства за виключенням державних службовців, які приймаються на роботу відповідно до Закону України «Про державну службу»;

- своєчасно і якісно виконують роботу відповідно до розроблених посадових обов'язків, затверджених виконкомом;

- забезпечують виконання рішень виконкому;

- виконують окремі завдання і доручення голови виконкому;

Виконком у межах своїх повноважень приймає рішення. Рішення виконкому приймаються на його засіданні більшістю голосів від загального складу виконкому і підписується головою виконкому.

У випадку незгоди голови виконкому із рішеннями виконкому, він може зупинити його дію, своїм розпорядженням і за необхідності винести це питання на розгляд ради.

Рішення виконкому з питань, віднесених Законом до власної компетенції виконавчих органів ради, можуть бути скасовані радою. оприлюднюються рішення виконкому та доводяться до відома населення у відповідності до законодавства [55].

2.2. Аналіз виконання, динаміки та структури бюджету Новоолександрівської ОТГ

Щоб проаналізувати динаміку та структуру бюджету Новоолександрівської ОТГ нам потрібно розглянути та порівняти звіти про фінансові результати за 3 роки 2017-2019 рр. Це дасть нам розуміння про

приріст або відтік фінансів місцевого бюджету та зміни в фінансовому стані протягом цього періоду. Розглянемо статті доходів і порівняємо як вони змінювалися за 3 роки.

Таблиця 2.2

Звіт про фінансові результати(Доходи) 2017-2019 рр

Стаття	Код рядка	За звітний період		
		2017	2018	2019
Доходи				
Доходи від обмінних операцій		-	-	-
Бюджетні асигнування	2010	36,5 млн	57,3 млн	38,9 млн
Доходи від надання послуг	2020	336,1 тис	335,2 тис	324,0 тис
Доходи від продажу активів	2030	1,8 тис	2,8 тис	-
Фінансові доходи	2040	167,4 тис	-	-
Інші доходи від обмінних операцій	2050	-	48	-
Усього доходів від обмінних операцій	2080	37,0 млн	57,7 млн	39,2 млн
Податкові надходження	2090	-	-	-
Неподаткові надходження	2100	-	-	-
Трансферти	2110	-	24,3 млн	12,1 млн
Інші доходи від необмінних операцій	2130	-	325,8 тис	1,6 млн
Усього доходів від необмінних операцій	2170	-	24,6 млн	13,6 млн
Усього доходів	2200	37,0 млн	82,3 млн	52,8 млн

Бюджетні асигнування – це фінанси, дані розпоряднику бюджетних фінансів відповідно до цього бюджетного призначення на отримання бюджетного зобов'язання, кредитування а також здійснення платежів з певною ціллю в процесі виконання бюджету. Проаналізувавши бюджетні асигнування ми бачимо що у 2018 році порівняно з 2017 роком був приріст у динаміці а вже у 2019 р відбувся спад бюджетних надходжень. Це можемо побачити на ось цьому графіку (рис. 2.1.).

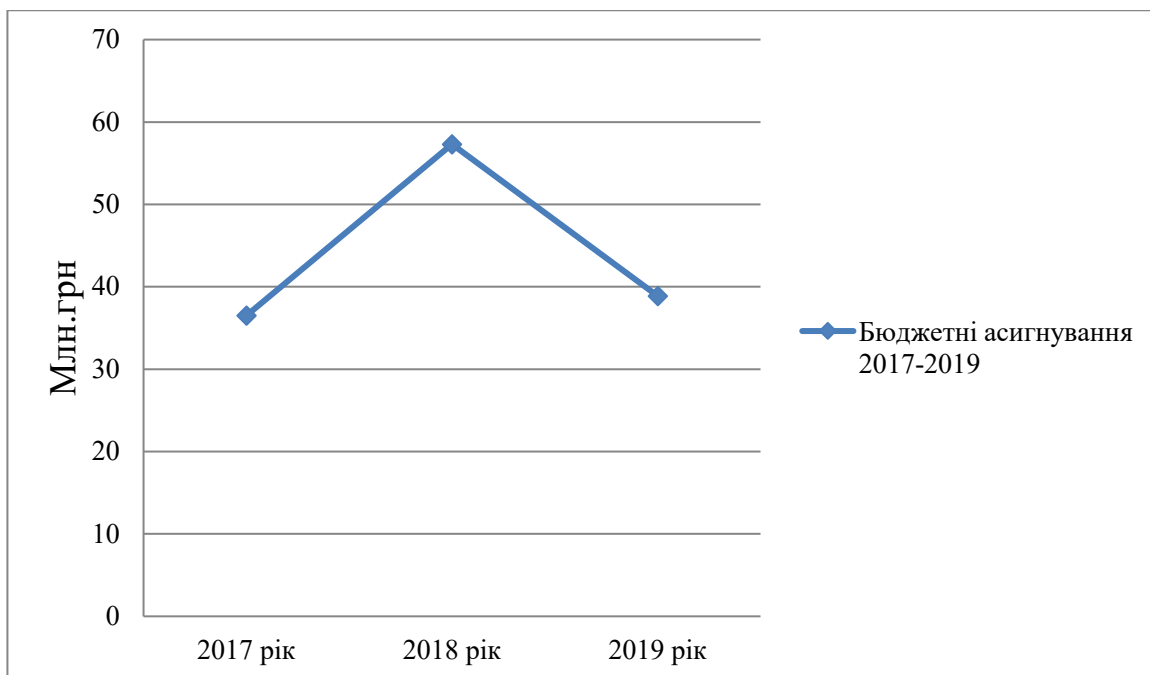

Рис. 2.1. Бюджетні асигнування 2017-2019 рр.

Доходи від надання послуг – це доходи за надані послуги виконавчого комітету протягом звітного періоду. Як ми можемо бачити динаміка цих надходжень йде на спад якщо порівняти стан за 2017 та 2019 рік то надходження до бюджету по цій статі знизилися на 3,5 % (рис. 2.2.).

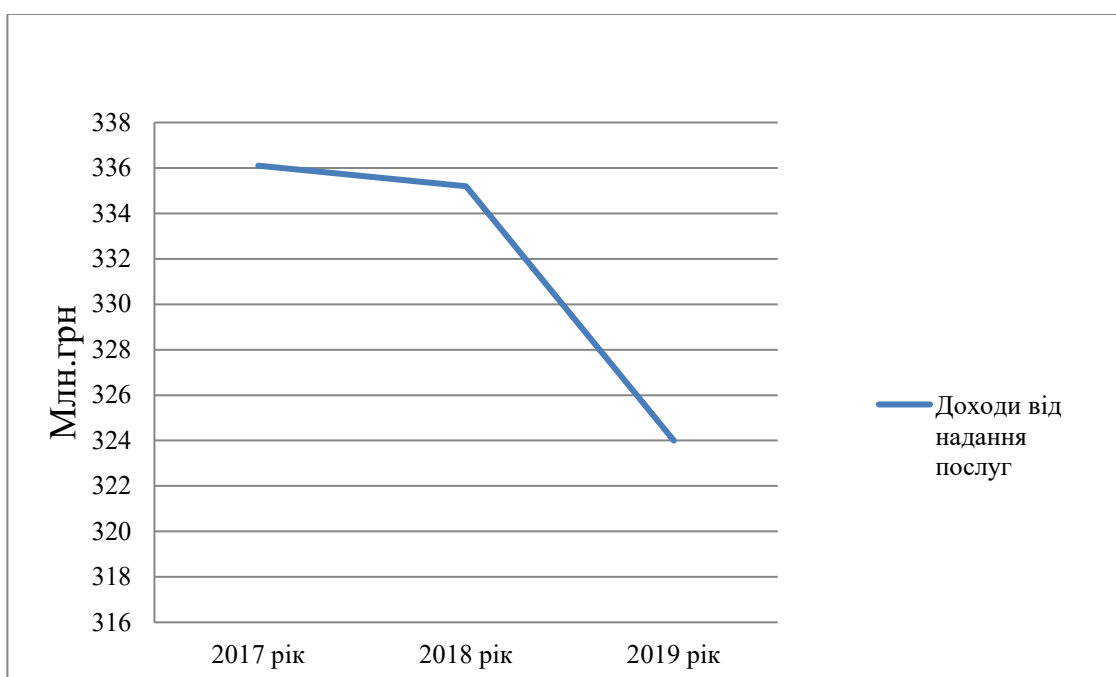

Рис. 2.2. Доходи від надання послуг

Доходи від продажу активів тобто доходи від їх реалізації. Був зріс продажу з 2017 по 2018 рік. Дохід за 2017 складає 1788 грн за 2018 він склав 2882 грн. тобто дохід збільшився більше ніж у два рази. Натомість у 2019 році продажі активів відсутні.

Фінансові доходи – дивіденди, відсотки та інші доходи, отримані від фінансових інвестицій. Фінансових доходів за 2018-2019 роки не було однак за 2017 рік було зараховано 167 402 грн надходжень. Отже з цього робимо висновки що інвестиції в період 2018-2019 року були відсутні.

Інші доходи від обмінних операцій в період з 2017 по 2019 рік надходжень по цій статі не відбувалосьь.

Податкові надходження це надходження встановлені законами України загальнодержавні податки і збори. В період з 2017 по 2019 рік доходів за цією статтею не нараховувалосьь.

Неподаткові надходження це доходи від власності та підприємницької діяльності, адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності. Так як Виконавчий комітет це не бюджетна організація тому доходів по цій статі за 2017 – 2019 рік не відбувалосьь.

Трансферти доходів по цій статті як ми можемо побачити по таблиці за 2017 рік не відбувалосьь а за 2018-2019 трансфертні надходження знизилися що видно на цьому графіку(Рис. 2.3.).

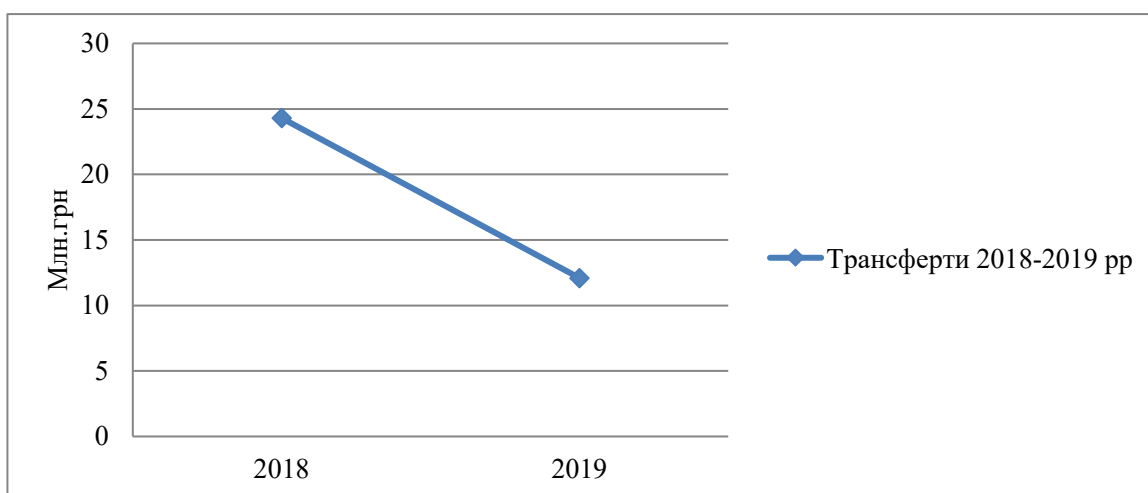

Рис. 2.3. Трансферти 2018-2019 рр.

Як ми бачимо трансферти надходження знизилися вдвоє.

Надходження до державних цільових фондів це кошти спрямовані на проведення соціальної політики держави. За цією статтею надходжень за період 2017-2019 не відбувалося.

Інші доходи від необмінних операцій знову як бачимо надходжень за 2017 рік не відбувалось але за 2018-2019 рік дохід по цій статті збільшився в декілька разів. На графіку приведеному нижче це добре видно (рис. 2.4.).

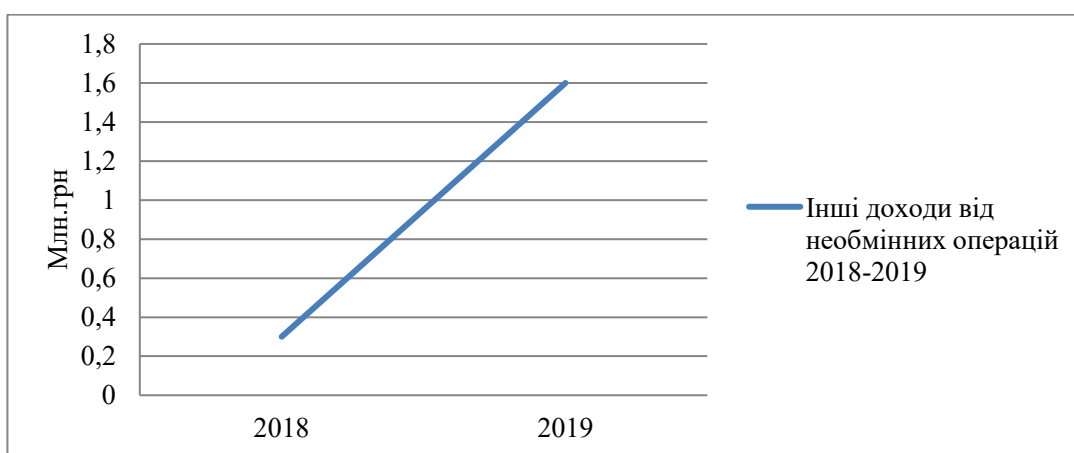

Рис. 2.4. Інші доходи від необмінних операцій 2018-2019 рр.

Усього дохід склав за 2017 рік 37,0 млн за 2018 рік 82,3 млн та за 2019 рік 52,8 млн. грн. (рис. 2.5.)

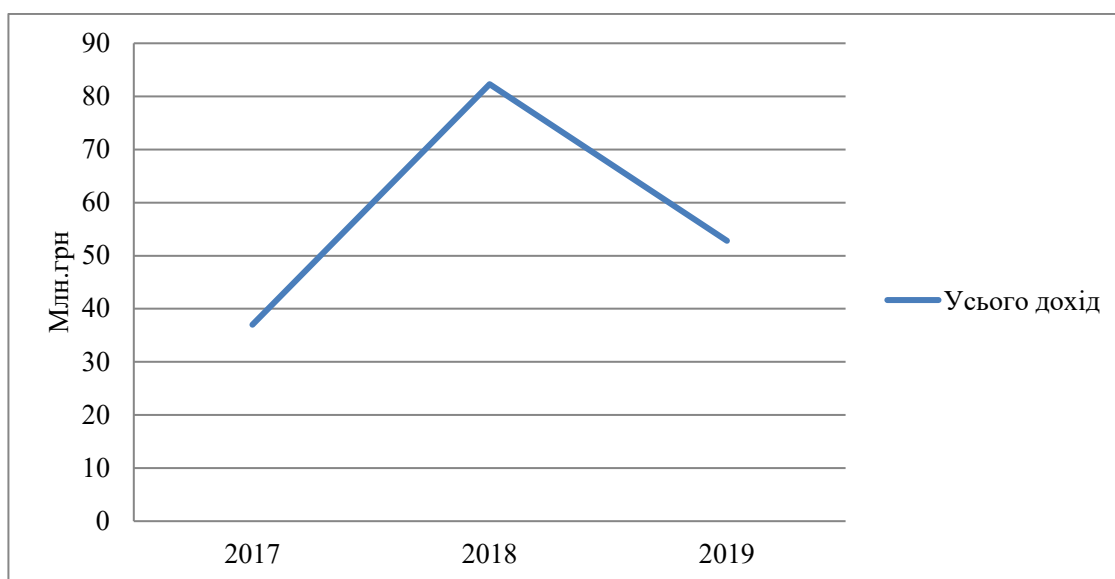

Рис. 2.5. Усього дохід

На графіку відображається що загальний дохід за 2018 рік був вище ніж аналогічні доходи за 2017 та 2019 роки.

Тепер розглянемо статті витрат та їх зміни за 3 роки.

Таблиця 2.3

Звіт про фінансові результати(Витрати) 2017-2019 рр.

Стаття	Код рядка	За звітний період		
		2017	2018	2019
Витрати				
Витрати за обмінними операціями		-	-	-
Витрати на виконання бюджетних програм	2210	37 млн	35,3 млн	39 млн
Витрати на виготовлення продукції	2220	420 тис	695,2 тис	301,1 тис
Витрати з продажу активів	2230	-	-	-
Фінансові витрати	2240	-	-	-
Інші витрати за обмінними операціями	2250	-	21,7 млн	1,5 млн
Усього витрат за обмінними операціями	2290	36,7 млн	57,7 млн	40,7 млн
Витрати за необмінними операціями				
Трансферти	2300	-	24,3 млн	12,1 млн
Інші витрати за необмінними операціями	2310	-	-	-
Усього витрат за необмінними операціями	2340	-	24,3 млн	12,1 млн
Усього витрат	2380	36,7 млн	81,9 млн	52,7 млн

Витрати на виконання бюджетних програм – це витрати на заробітну плату, матеріальні витрати за КЕКВ, оплата послуг, оплата комунальних послуг, та інші.

За 2017 рік витрати склали 37 млн на 2018 35,3 млн на 2019 рік 39 млн. Тобто найбільша економія по цій статті була у 2018 році (рис. 2.6.).

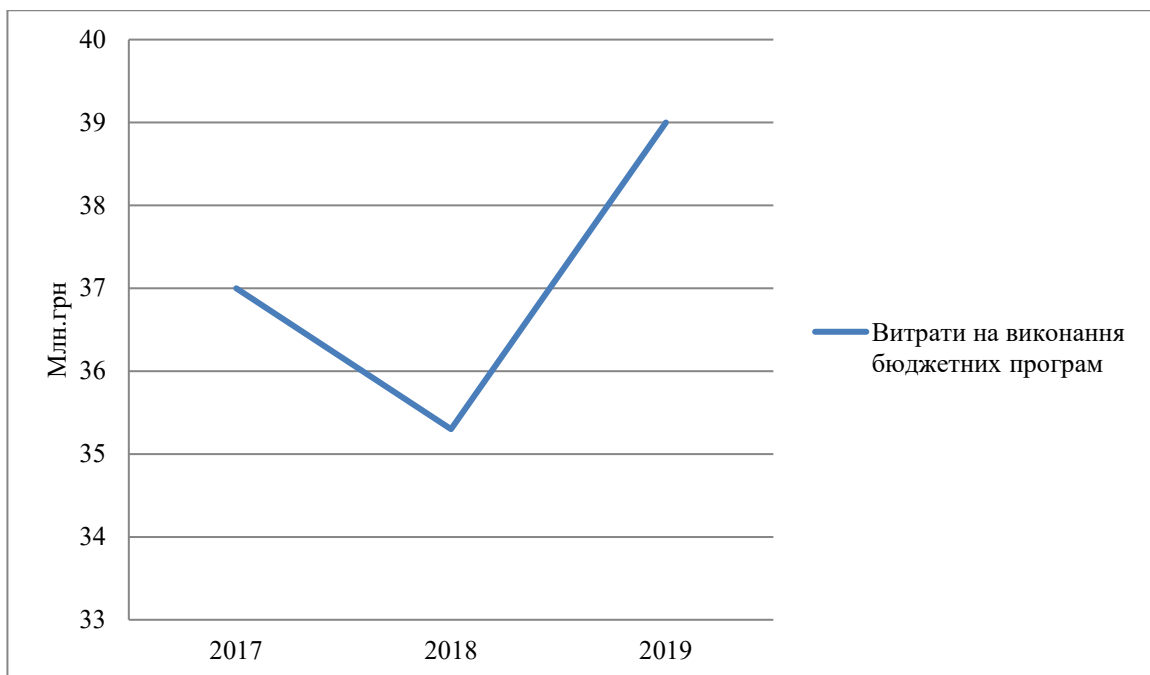

Рис. 2.6. Витрати на виконання бюджетних програм

Витрати на виготовлення продукції – цю статтю можна розглядати ще як оплату послуг та робіт, тобто за кодами економічної класифікації видатків(КЕКВ) в нього входять:

- 2210 «Предмети, матеріали, обладнання та інвентар»
- 2240 «Оплата послуг (крім комунальних)»
- 2260 «Видатки та заходи спеціального призначення»

Аналізуючи витрати по цій статті ми бачимо що найбільше витрат було за 2018 рік 695,2 тис найменше за 2019 рік 301,1 тис грн. (рис. 2.7.)

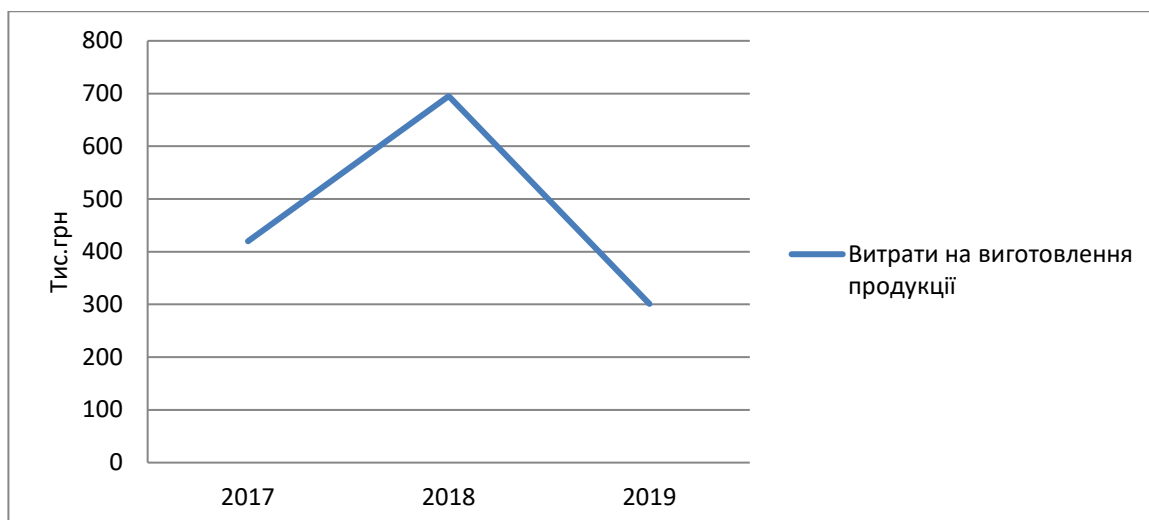

Рис. 2.7. Витрати на виготовлення продукції

Тобто є можливим сказати що за три роки ми зуміли досягнути певної економії в витратах що є досить гарним результатом.

За статтями Витрати з продажу активів та Фінансові витрати на період 2017-2019 кошти не витрат не відбувалосьь.

Інші витрати за обмінними операціями відображають витрати, які не відображені у статтях за рядками 2210-2240. За 2017 рік витрат по цій статі не відбувалосьь за 2018 рік було витрачено на 21,7 млн за 2019 році 1,5 млн тобто економія за 2019 порівняно з 2018 роком складає майже 95% що найкращим результатом для Виконкому.

Витрати за необмінними операціями призначено для обліку й узагальнення інформації про трансферти (субсидії, гранти, соціальні виплати тощо) та витрати. Отже за 2017 рік витрат по цій статті 36,7 млн за 2018 рік 57,7 млн що є на 36% більше ніж за попередній рік за 2019 рік 40,7 млн що на 29% менше ніж за попередній и на 8% більше ніж за 2017 рік тому можемо сказати що економія кошт по цій статі за можливістю треба покращити.

Трансферти - витрати по цій статі відповідають доходам так як це цільові кошти тобто кошти які виділені та перераховані нам на певні цілі.

В доходах як пам'ятаємо трансфертні надходження складали за 2018 рік 24,3 млн, за 2019 рік 12,1 млн надходжень, а витрати складають за 2018 24,3 млн та 12,1 млн за 2019 рік тобто як бачимо доходи дорівнюють витратам що бачимо на діаграмі нижче це є нормою для державних установ (рис. 2.8).

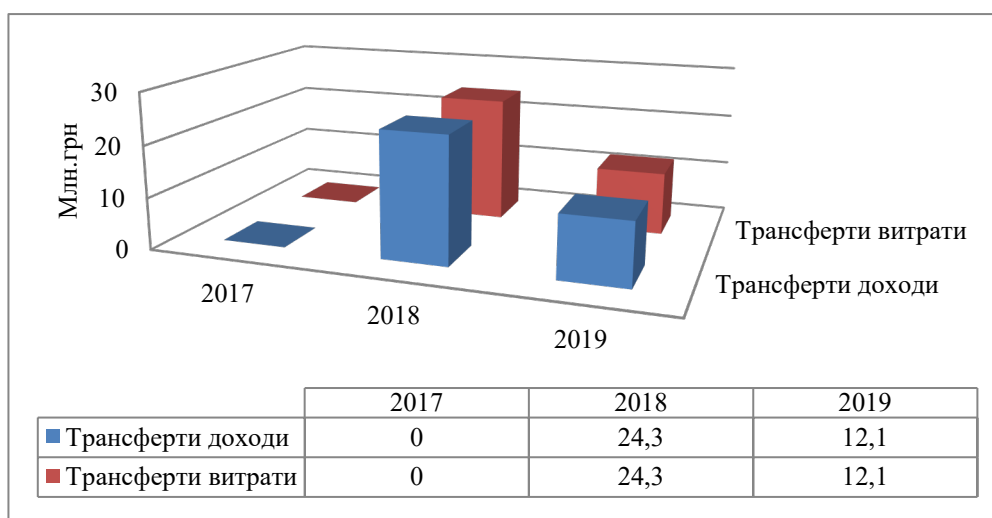

Рис. 2.8. Трансферти доходів та витрат 2017-2019 рр.

Інші витрати за необхідними операціями за цією статтею в період 2017 – 2019 рр. витрат не відбувалосьь.

Стаття Усього витрат це стаття у якій вказуються всі витрати за звітний період. 2017 рік витрати склали 36,7 млн за 2018 рік склали 81,9 млн за 2019 склали 52,7 млн.

Тепер проаналізувавши ці дві таблиці порівняємо загальні витрати та надходження. Для більшого розуміння зіставимо таблицю.

Таблиця 2.4

Загальні доходи та витрати 2017-2019

Рік	2017	2018	2019
Усього доходів	37,0 млн	82,3 млн	52,8 млн
Усього витрат	36,7 млн	81,9 млн	52,7 млн
Профіцит/дефіцит за звітний період	257,2 тис	339,1 тис	106 тис

Як нам відомо в державних установах дохід повинен дорівнювати витратам але якщо витрати не дорівнюють доходу з'являється профіцит, профіцит це залишок який з'являється шляхом вибору більш вигідних тендерних пропозицій або інших можливостей з економити завдяки чому з'являється економія ось ці зекономлені кошти і можемо назвати профіцитом, ці кошти закладають в план на наступний рік.

2.3. Оцінка ефективності управління бюджетним процесом місцевих фінансів Новоолександрівської ОТГ

Новоолександрівський бюджетний процес це дії багатьох уповноважених осіб, на підставі норм бюджетного права, виконкому місцевого самоврядування щодо складання, затвердження, розгляду й виконання бюджету, та звітування про його виконання.

Бюджетний процес Новоолександрівської громади формується в кінці року, уповноваженими учасниками бюджетного процесу є посадові особи,

органи або установи що наділені бюджетними повноваженнями (правами та обов'язками з управління бюджетними коштами(ст. 19 Бюджетного кодексу. Кожен учасник бюджетного процесу діє тільки в межах своїх повноважень і несе відповідальність згідно чинного законодавства) [20].

Повне розуміння бюджетного процесу виявляється в тому, що діяльність, яка базується на повноваженнях влади, будь яких органів, має підпорядковуватися жорстким процедурним формам, які забезпечують доцільність, обґрунтованість та законність цієї діяльності. Саме тому чітка черга дуже ретельно зіставлена та регламентована у всіх частках, вимагається не тільки для організації та погодження роботи всієї системи державних органів а також органів місцевої влади або місцевого самоврядування з створення і виконання бюджету, але і для правильного розв'язання проблем, що його супроводжують.

Учасники бюджетного процесу повинні виконати ряд завдань, зокрема: виявити всі фінансові і матеріальні резерви з метою створення збалансованого ринку; визначити доходи бюджету за окремими податками та обов'язковими платежами, і загальний обсяг відповідно до розрахунків і цільових програм соціального та економічного розвитку; узгодити бюджет із загальною програмою фінансової стабілізації, що є спрямованою на подолання таких перешкод як інфляційних тенденцій у економіці а також забезпечення стійкості національної грошової одиниці; бюджетне регулювання з метою збалансування бюджетів різного рівня перерозподіляючи джерела прибутку держави між ними та певним відвітленням господарства, економічними регіонами; скорочення та видалення бюджетного дефіциту завдяки рахунку економічно виправданих джерел; посилення нагляду за фінансовою діяльністю органів державної влади, місцевого самоврядування, юридичних та фізичних осіб [20].

Бюджетний процес потрібно розглядати як нерозривний цілісний процес, що представляє із себе взаємопов'язану і взаємообумовлену сукупність трьох складових, через які реалізуються його стадії:

- період формування проекту бюджету та затвердження акту про бюджет - «до початку бюджетного року»;
- цього «бюджетного року», а отже бюджетного періоду, як виконується прийнятий акт про бюджет;
- певний час після завершення «бюджетного року», коли зіставляється, розглядається та затверджує звітність про виконання бюджету.

Формування бюджетного процесу представлено на рис. 2.9.

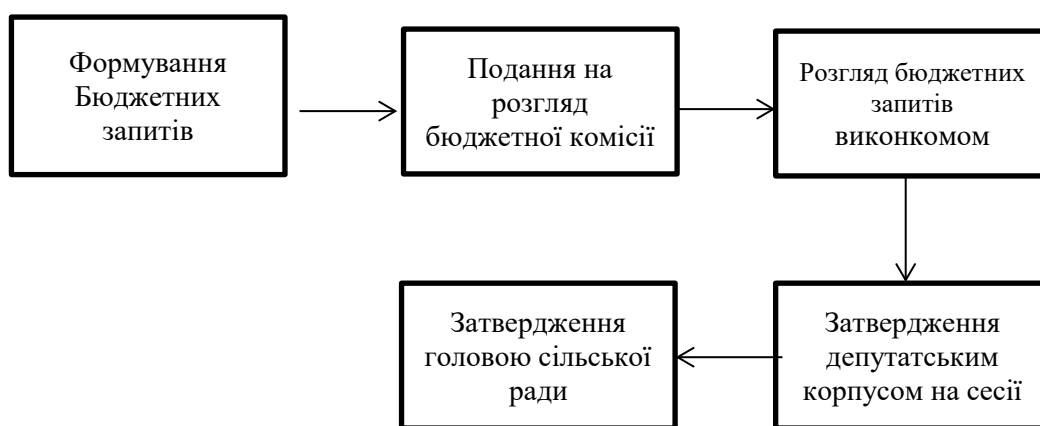

Рис. 2.9. Бюджетний процес

Якщо порівняти доходи за всі три роки, ми побачимо, що дефіциту коштів не було, це вказує на те що ситуація в цілому є стабільною, отже щоб сказати чи є ефективним бюджетний процес треба проаналізувати доходи, витрати та безпосередньо виконання бюджетного процесу. Таким чином з аналізу звітів про фінансові результати ми бачимо як майже у всіх статтях у нас була економія що досить добре сказалася на загальному бюджеті ОТГ. Завдяки трансфертам Новоолександрівській ОТГ вдалося загалом за 3 роки залучити до громади понад 36 мільйонів грн що позитивно відобразилось на бюджеті громади. Головним на мою думку показником ефективного бюджетного процесу це профіцит який з'являється коли надходження перевищують витрати. Загальний профіцит за 3 роки склав 702,3 тисячі грн.

Таблиця 2.4

Загальні доходи та витрати 2017-2019

Усього доходів	37,0 млн	82,3 млн	52,8 млн
Усього витрат	36,7 млн	81,9 млн	52,7 млн
Профіцит/дефіцит за звітний період	257,2 тис	339,1 тис	106 тис

Таблиця 2.5

**Система ризиків ефективності бюджетного процесу
Новоолександрівської ОТГ**

№ з/п	Вид ризику	Сутність ризику
РИЗИКИ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА		
1	Ризик соціально-економічного розвитку	Ймовірність погіршення стану параметрів соціального та економічного розвитку певної територіальної громади внаслідок настання певних обставин
2	Політичний ризик	Ймовірність незлагодженості дій виконавчих структур та настання політичної кризи
3	Ризик законотворчої роботи	Ймовірність неприйняття або несвоечасного прийняття нормативно-правових документів щодо врегулювання бюджетного процесу на місцевому рівні
4	Інвестиційний ризик	Ймовірність погіршення інвестиційного клімату та зниження обсягів інвестиційних вкладень
РИЗИКИ СТРУКТУРИ БЮДЖЕТУ		
1	Ризик недоотримання доходів	Ймовірність недосягнення максимального рівня запланованих доходів бюджету
2	Ризик недофінансування видатків	Ймовірність недостатнього забезпечення запланованих напрямів видатків бюджету. Притаманний бюджетному процесу тоді, коли бюджет затверджується бездефіцитним
3	Ризик дефіциту бюджету	Ймовірність фактичного перевищення запланованого обсягу дефіциту бюджету. За своєю сутністю цей вид ризику має спільні риси з ризиком недофінансування видатків, але виникає тоді, коли бюджет від самого початку затверджується з дефіцитом
4	Ризик не пріоритетності видатків	Ймовірність незабезпечення фінансування пріоритетних напрямів видаткової частини бюджету

№ з/п	Вид ризику	Сутність ризику
5	Ризик не оптимізації витрат	Ймовірність здійснення неефективних витрат, насамперед тих, що не забезпечують виконання основних функцій і завдань відповідних розпорядників
6	Ризик утрати доходів	Ймовірність настання утрати доходів місцевого бюджету внаслідок наданих відповідною місцевою радою податкових пільг
РИЗИКИ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ		
1	Ризик прогнозовної роботи	Ймовірність невірною врахування значень окремих економічних параметрів під час прогнозування обсягів доходів та витратків бюджету
2	Ризик не врегулювання заборгованості	Ймовірність невжиття дієвих заходів для комплексного врегулювання погашення дебіторської та кредиторської заборгованості бюджетних установ і запобігання утворенню заборгованості за зобов'язаннями у наступному бюджетному періоді
3	Ризик недотримання принципу ПЦМ у бюджетному процесі	Ймовірність включення до проекту бюджету витратків на нові місцеві програми чи ті, термін дії яких закінчився у минулому бюджетному періоді в разі їх незатвердження чи пролонгації в установленому порядку
4	Ризик недотримання принципу економії ресурсів	Ймовірність незабезпечення спрямування витратків бюджету на вирішення питань енергоефективності та енергозбереження, насамперед для ощадливого витрачання енергетичних ресурсів у бюджетній сфері
5	Ризик непрозорості бюджетного процесу	Ймовірність незабезпечення публічності обговорення показників бюджету, періодичної публікації підсумків виконання бюджету, залучення засобів масової інформації на основні етапи бюджетного процесу, прозорості проведення тендерних закупівель тощо
6	Ризик відсутності моніторингу	Ймовірність нездійснення або недієвого здійснення постійного моніторингу результативності, ефективності, прозорості використання бюджетних коштів на всіх стадіях бюджетного процесу

Таблиця 2.6

Ризики бюджетного процесу ОТГ на стадії бюджетного процесу які є присутніми в Новоолександрівському бюджетному процесі

№п/п	Вид ризику	Стадії бюджетного процесу			
		1	2	3	4
РИЗИКИ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА					
1	Ризик соціально-економічного розвитку	-	-	+	-
2	Політичний ризик	+	+	+	+
3	Ризик законотворчої роботи	+	+	+	+
4	Інвестиційний ризик	-	-	+	-
РИЗИКИ СТРУКТУРИ БЮДЖЕТУ					
1	Ризик недоотримання доходів	+	-	+	-
2	Ризик недофінансування видатків	+	-	+	-
3	Ризик дефіциту бюджету	+	-	+	-
4	Ризик не пріоритетності видатків	+	-	+	-
5	Ризик не оптимізації витрат	+	-	+	-
6	Ризик втрати доходів	+	-	+	-
РИЗИКИ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ					
1	Ризик прогнозування роботи	+	-	-	-
2	Ризик не врегулювання заборгованості	+	-	+	-
3	Ризик недотримання принципу ПЦМ у бюджетному процесі	+	-	+	-
4	Ризик недотримання принципу економії ресурсів	+	-	+	-
5	Ризик непрозорості бюджетного процесу	+	+	+	+
6	Ризик відсутності моніторингу	+	+	+	+

Таким чином беручи все вище сказане до уваги, ми можемо зробити висновок, що бюджетний процес Новоолександрівської ОТГ є ефективним.

Висновки до розділу 2

Новоолександрівська ОТГ- це громада з досить розвиненою інфраструктурою, яка завдяки підприємствам та ФОПам на її території має багато можливостей для розвитку та створення нових підприємств малих та мікробізнесів.

Динаміка та структура бюджету Новоолександрівської ОТГ позитивна, адже відсутність дефіциту коштів і заборгованостей вказують на стабільність.

Якщо підсумувати дослідження, визначимо ефективність бюджетного процесу – це його здатність забезпечувати безперервне та безперебійне фінансування виконання державою власних функцій та завдань відповідно до обґрунтованих показників. Як ми можемо побачити заборгованостей ні по одному пункту не було виявлено та витрати не перевищували надходження тобто можемо сказати що бюджетний процес Новоолександрівської ОТГ є ефективним.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ

3.1. Напрямки підвищення ефективності міжбюджетних відносин

У попередніх розділах ми розглянули що є бюджетним процесом та зробили оцінку ефективності бюджетного процесу Новоолександрівської ОТГ. У цьому розділі ми розглянемо декілька напрямків завдяки яким можливо покращити міжбюджетні відносини.

По-перше це формування дієвої моделі міжбюджетних відносин що є гарантією з одного боку, фінансової самодостатності та сталого розвитку територіальних громад з урахуванням їх особливостей та потенціалу, а з іншого – базисом того, що кошти державного та місцевих бюджетів витрачатимуться ефективно та результативно. Запровадження нових підходів до взаємовідносин державного з місцевими бюджетами виокремило новий етап розвитку бюджетного забезпечення адміністративно-територіальних одиниць.

Тобто загалом міжбюджетні трансферти забезпечують формування дохідної частини бюджетів різних рівнів, що прямує на виконання витратних заходів та програм, закріплених за органами місцевого самоврядування. Отже міжбюджетні відносини забезпечують збалансовані дохідні та витратні частини бюджетів відповідного рівня. На всіх ланках бюджетної системи, вони забезпечують виконання принципів соціальної справедливості, так як основна частина міжбюджетних трансфертів спрямовується на покриття витрат, що мають соціальний характер. Однак міжбюджетні відносини так і залишаються проблемною структурою в бюджетному процесі. Також, треба провести удосконалення системи бюджетного врегулювання, залишається недостатня власна прибуткова база місцевих бюджетів, потребує покращити законодавче забезпечення розділення функцій а також і завдань центральних і місцевих органів виконкому та органів місцевого самоврядування. До проведення бюджетних видатків. Так, на думку Л. Б. Рябушки, особливістю міжбюджетних

відносин в Україні є «заполітизованість» процесу і, присутня велика частина «тіньової економіки» як наслідок їх діяльності, що призводить до функціонування крайньо неефективної системи з розподілу бюджетних коштів [36]. Трансфертна політика повинна базуватися на прозорих правових нормах та стабільних формулах з перерозподілу ресурсів, передбачаючи шляхи задля пошуку додаткових джерел доходу бюджету і скорочення витрат, але міжбюджетні трансферти треба розглядати як важливі складові міжбюджетних відносин, які без всіляких сумнівів має вплив на забезпечення громадян суспільними послугами, та вирівнювання рівня бюджетної забезпеченості, вироблення важливих економічних і соціальних програм [37]. В Україні формування цілісної системи міжбюджетних трансфертів створює таку необхідність утворення механізму певного фінансового вирівнювання бюджетів в умовах фінансових диспропорцій поміж територіями. Статтею 96 Бюджетного кодексу України передбачено розподіл міжбюджетних трансфертів на чотири типи [38]: дотації вирівнювання; субвенції; кошти, що передаються до Державного бюджету України і місцевих бюджетів із інших місцевих бюджетів; інші дотації (рис. 1). Зараз у вітчизняній бюджетній практиці широко використовуються дотації, а також субвенції. Обсяги міжбюджетних трансфертів, що надійшли із державного бюджету до місцевих бюджетів наведено в таблиці.

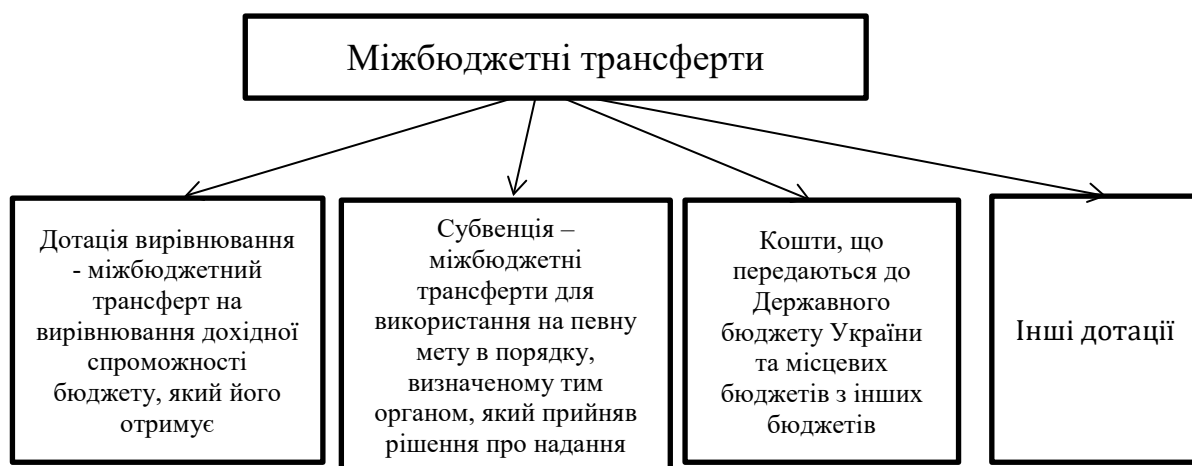

Рис. 3.1. Види міжбюджетних трансфертів

Таблиця 3.1

**Міжбюджетні трансферти, що надійшли з державного бюджету
до місцевих бюджетів, за 2018-2019 роки**

Міжбюджетні трансферти	2018 рік		2019 рік	
	Факт, млн.грн.	Виконання плану, %	Факт, млн.грн.	Виконання плану, %
Усього, у т.ч.:	314 млрд грн.	100	304 млрд грн	100
загальний фонд	300 млрд грн	93	283 млрд грн	95,3
спеціальний фонд	14 млрд грн	7	21 млрд грн	4,7

Розглянемо складові трансфертів базову та реверсну дотації. Базова дотація, яка була перерахована в обсязі 10,4 млрд. грн., [53]. Цей вид трансфертів не обмежує свободу дій місцевої влади у власній сфері відповідальності, дозволяючи місцевим органам витратити дотаційні кошти на власний розсуд. Але з іншого боку, це призводить до неефективного використання бюджетних ресурсів, адже не завжди кошти перерозподіляються на ті, що пріоритетні для відповідної території або місцевості напрями видатків.

Поряд з цим мало місце певне зменшення на 65,4 % обсягу коштів, які передаються із місцевих бюджетів до державного бюджету. Саме таким чином, чистий трансферт вирівнювання (різниця поміж дотацією вирівнювання і обсягом коштів, які передаються до державного бюджету) склав 3,6 млрд. грн.

З погляду на дані, найбільші обсяги реверсної дотації у 2019 році відповідно до попереднього року перерахують бюджети міст обласного значення – 4,6 млрд грн. Обсяги реверсної дотації інших бюджетів є набагато меншими. Саме таким чином, плановий обсяг реверсної дотації, який спрямовуватиметься до державного бюджету із обласних бюджетів, складає 0,9 млрд грн, з бюджетів ОТГ – 0,7 млрд грн, із районних – 0,6 млрд грн. Передусім це пов'язано із положенням Проекту Закону України «Про Державний бюджет на 2019 рік», у якому зазначено, що реверсна дотація передбачена для бюджетів, у яких індекс податкоспроможності $> 1,1$, або надходження на 1 жителя більші за:

– 2,3 тис. грн – з податку на доходи фізичних осіб для бюджетів міст обласного значення, районних бюджетів та бюджетів об'єднаних територіальних громад;

– 565 грн – з податку на доходи фізичних осіб для обласних бюджетів;

– 95 грн – з податку на прибуток підприємств для обласних бюджетів. У 2019 році реверсну дотацію до державного бюджету будуть перераховувати 234 місцеві бюджети, у тому числі: 4 обласні бюджети, 69 бюджетів міст обласного значення, 44 районні бюджети та 117 бюджетів об'єднаних територіальних громад.

На відміну від дотацій, відповідною ознакою субвенцій є цільове призначення одержаних коштів. Провідне місце у системі надання міжбюджетних трансфертів посідають субвенції із соціального захисту населення, адже саме вони складають найбільшу частку у структурі трансфертів, що передаються з державного до місцевих бюджетів. Таким чином за 2019 рік субвенції із соціального захисту населення були перераховані у обсязі 122 млрд. грн. (це на 8,3%, менше за рівень 2018 року), у т. числі: - субвенція на виплату допомоги сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям, інвалідам з дитинства, дітям-інвалідам та тимчасової державної допомоги дітям була перерахована у розмірі 63 млрд. грн., що становить 99,9% від плану на рік; - субвенція на надання пільг та житлових субсидій населенню на оплату електроенергії, природного газу, послуг тепло-, водопостачання і водовідведення, квартирної плати, вивезення побутового сміття – 55 млрд. грн. (94,0% річного плану). - надання пільг та житлових субсидій населенню на придбання твердого та рідкого пічного побутового палива і скрапленого газу – 3 млрд. грн. (91,1%)

Дивлячись на ці дані, потрібно сказати, що загальний обсяг субвенцій на здійснення державних програм соціального захисту населення в 2019 році заплановано зменшити на 12,5 млрд грн (або 9,3%). Це відбудеться за рахунок скорочення обсягу наданих пільг та житлових субсидій населенню на оплату електроенергії, природного газу тощо на 16 млрд грн (або 22%). Інші види

субвенцій на здійснення держаних програм соціального захисту населення передбачено збільшити в 2019 році на 5,2-8,7%

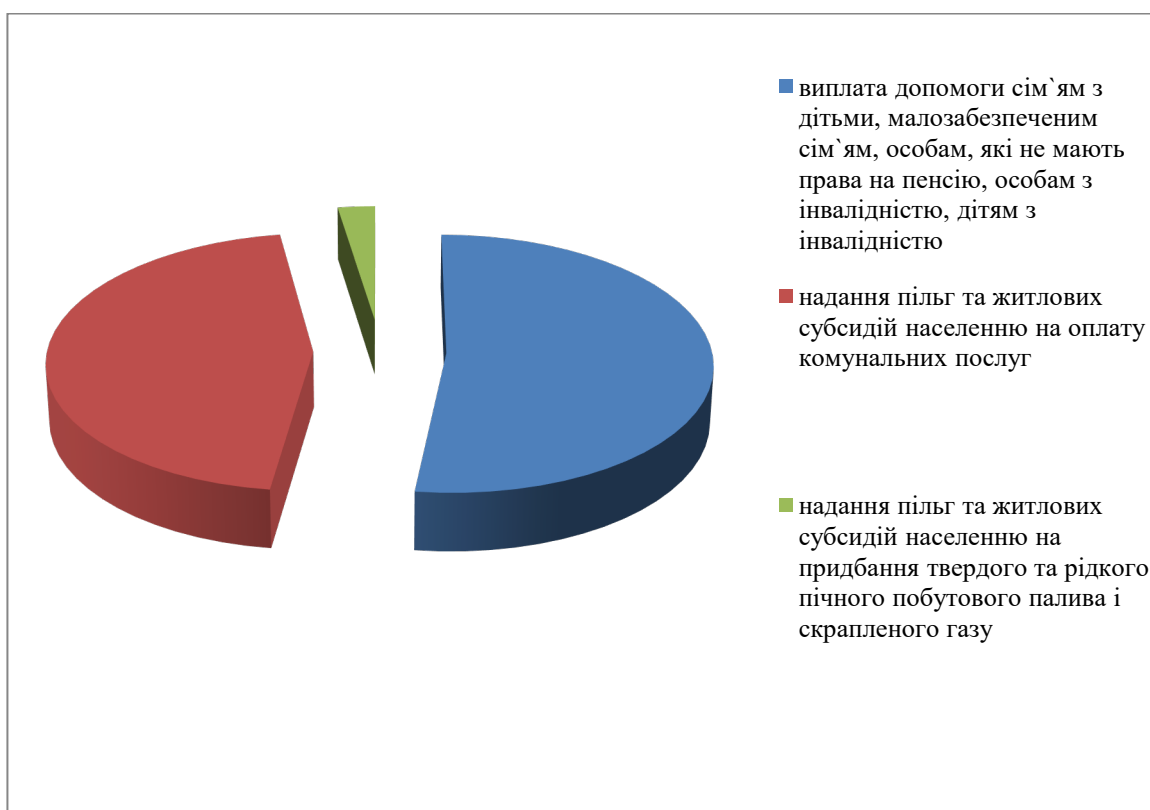

Рис. 3.2. Загальний обсяг субвенцій на здійснення державних програм соціального захисту населення

На діаграмі можна побачити, що найбільшу частину із загального обсягу субвенцій посідає субвенція на виплати допомоги сім'ям з дітьми, інвалідам з дитинства, малозабезпеченим сім'ям, дітям-інвалідам та тимчасової державної допомоги дітям. Але незважаючи на дуже значний обсяг фінансування за рахунок державного бюджету і державних позабюджетних фондів (наприклад Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності України, Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України та Пенсійного фонду України), видатки на сферу соціального захисту і соціального забезпечення в

Україні у розрахунку на одну особу є достатньо низькими, порівняно з відповідними показниками розвинутих країн світу.

Таким чином діюча в Україні система державних соціальних пілг стандартів, соціальних та компенсаційних виплат, соціальних послуг, інших форм та видів соціального захисту таким чином потребує перегляду і модернізації відповідно до європейської моделі соціального забезпечення, та соціального захисту , відповідно з якою вона передбачає спільність дій громадянського суспільства, і держави, спрямованих на те, щоб для громадян забезпечувалось: основне задоволення матеріальних потреб; ; посилення соціальної згуртованості, участь у житті суспільства [41].

Як висвітлює В. Русін, що через використання міжбюджетних трансфертів центральна влада повинна розв'язувати проблеми, що пов'язані із значними територіальними відмінностями в рівнях соціального і економічного розвитку й добробуту населення [43]. Але ж, державна підтримка повинна бути додатковим, але не головним джерелом фінансових ресурсів. Тому потрібно впроваджувати концептуально новітні підходи до вдосконалення міжбюджетної політики.

Саме тому, на мою думку, із метою підвищення ефективності міжбюджетних відносин варто вдосконалювати законодавчу базу, частково стосовно розподілу функціональних повноважень між органами державної влади а також місцевого самоврядування різних рівнів. Та важливою ланкою є запровадження механізмів стимулювання депресивних територій і створення можливостей для здійснення реформ місцевих бюджетів а також покращення фінансової дисципліни. Необхідно розробити прозорі та чіткі критерії, згідно з якими можна оцінити результати політики вирівнювання доходів.

Економічний аналіз, проведений задля визначення сучасного стану міжбюджетних відносин каже про те, що система фінансового вирівнювання, що діє в Україні, є крайньо недосконалою, тому що не створює необхідної зацікавленості місцевих органів влади у пошуку і мобілізації резервів зростання доходів і раціонального використання коштів в результаті чого понад 90% усіх

бюджетів є дотаційними, і лише 8% - це бюджети, які є донорами інших бюджетів в умовах чинної системи бюджетного регулювання. Я вважаю, що, слід створити такий механізм міжбюджетних відносин, який буде основою ефективності бюджетів усіх рівнів у частині забезпечення добробуту населення. Це забезпечить систематизоване бачення усіх внутрішніх проблем бюджетної системи, що виникають при її побудові, і надасть необхідні рекомендації щодо їх вирішення. За результатами проведеного дослідження, я зробив висновок, що необхідне подальше удосконалення системи міжбюджетних відносин в Україні. Задля вирішення проблем у цій сфері її реформування, на нашу думку, слід здійснювати шляхом:

- удосконалення нормативно-правової бази, що в перспективі дозволяє органам місцевого самоврядування залучати позабюджетні кошти, також за рахунок позик і використання комунального майна;
- відмови від безцільових трансфертів та переходу до системи цільових трансфертів, це дозволить контролювати використання коштів державних фондів, які передаються до місцевих бюджетів. Прив'язка фінансування до конкретних завдань дозволяє чітко відслідковувати напрями та ефективність їх використання за допомогою оцінювання затрат і результатів;
- розширення фінансової бази органів місцевого самоврядування, це дозволить спростити та прискорити рух грошових коштів;
- зміцнити дохідну базу місцевих бюджетів, посилити стимулюючі фактори у роботі органів місцевого самоврядування щодо наповнюваності бюджетів.

3.2. Удосконалення бюджетної політики на місцевому рівні

Реалізація проактивної бюджетної політики висуває специфічні вимоги до бюджетної системи, яка має [45]:

- звести до мінімуму втрати при наповненні дохідної частини бюджету;

– забезпечити багатовимірність охоплення бази оподаткування: так як у період економічної депресії таким чином через стагнацію доходів знизиться частка податку на прибуток і податку з доходів фізичних осіб, логічним буде посилення уваги до непрямих податків та оподаткування майна;

– передбачати прозорий вичерпний набір податкових стимулів: функція стимулювання податків є обов'язковою ланкою проактивної бюджетної політики, але ж усі податкові витрати повинні мати гарантований цільовий характер;

– забезпечувати цільовий характер видатків: за умови щільної обмеженості бюджетних ресурсів має бути надана найбільша доцільність їх витрачання;

– бути зорієнтованою на досягнення мультиплікативного ефекту: обмеженість бюджетних коштів компенсується концентрацією структури видатків на напрямках, які здатні створювати позитивний синергетичний ефект для економічного росту (такими є вкладення в інфраструктурні сектори, розвиток інформаційно-комунікаційного середовища, зниження трансакційних витрат);

– підтримувати прийнятну пропорцію між обсягами бюджетних запозичень і структурою видаткової частини: міжнародний досвід каже що важливість підтримання балансу між введеними до бюджету позичковими ресурсами та видатками бюджету розвитку;

– забезпечити оптимізацію процедури з метою мінімізації трансакційних видатків у відносинах з бюджетом: що кажучи про податкові процедури, це сприятиме послабленню чинників тінізації економіки, стосовно бюджетних видатків (державні закупівлі, отримання пільг, субсидій тощо) – підсилуватиме їх тенденцію до росту [45], забезпечувати оперативне коригування обсягів бюджетних видатків: неточність прогнозів економічної динаміки у посткризовий період ускладнює коректне прогнозування дохідної частини, а таким чином – і планування видатків, тому наявність процедур зміни видатків залежно від показників виконання дохідної частини дозволяє уникати

крайнощів - нагромадження нерозподілених коштів, у тому разі якщо можливе перевиконання макроекономічних показників та нарощування касового дефіциту в результаті погіршення надходжень.

Задоволення наведених вимог вимагає проведення в Україні великої кількості реформ, що стосуються коригування бюджетних, міжбюджетних, податкових відносин, а також інституційного вдосконалення фінансової системи та фіскальної політики. Ідеологія фінансово-бюджетної політики полягає у створенні підґрунтя для сталого розвитку економіки України та забезпечення успішного проведення низки реформ системи державних фінансів. У цьому сенсі реформуванню системи місцевих бюджетів відводиться особливе місце, адже виключно в рамках системних фінансово-економічних змін треба покращити бюджетне забезпечення будь-якої ланки виробничої чи невиробничої сфери [45]. Процес формування як державного, так і місцевих бюджетів має таке підґрунтя: на однакових принципах, до складання бюджетів усіх рівнів ставляться одні і ті ж завдання, які полягають у стабілізації та розвитку національної та регіональної економіки, підвищенні соціальних стандартів, стабільності фінансової та податкової системи, успішному створенні національних проектів тощо.

Однією з найважливіших складових бюджетної системи будь-якої країни є її міжбюджетні відносини, які є фундаментом, основою значної кількості негативних явищ, характерних сьогодні для сектору державних фінансів. Кожен уряд декларує прагнення децентралізувати фінансову систему країни, передавши частину доходів державного бюджету на забезпечення фінансової стійкості органів місцевого самоврядування [45].

Децентралізація управління бюджетними коштами в економічно розвинених країнах є одним з ключових чинників високої ефективності бюджетної системи загалом та передбачає розширення фінансової бази регіонів і муніципалітетів за рахунок передачі їм потужних фінансових джерел, які раніше були закріплені за державним (центральним) бюджетом. У тому разі, якщо місцеве самоврядування обмежене переліком повноважень, обсяг

відповідальності та фінансових ресурсів, це, найчастіше, призводить до згаданих нижче проблем на макроекономічному рівні у різних сферах. Низька зацікавленість органів місцевої влади у формуванні сприятливого інвестиційного клімату в регіоні та активізації економічної діяльності. На даний момент, серед значущих загальнодержавних податків за місцевими бюджетами закріплено лише податок з доходів фізичних осіб, надходження від сплати якого складають понад 70 відсотків у структурі доходів місцевих бюджетів.

Якщо взяти до уваги, що зазначений платіж належить до доходів, які враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів, місцеві органи влади не мають серйозних стимулів для створення нових робочих місць, оскільки збільшення доходів від його сплати призводить у більшості випадків до зменшення дотації вирівнювання місцевим бюджетам і не вплине на обсяг фінансових ресурсів відповідної території [47]. Доходи від сплати податку на прибуток підприємств не спрямовуються до місцевих бюджетів, тому органи місцевої влади не мають можливостей для застосування фіскальних стимулів для розвитку середнього та великого бізнесу.

Низька зацікавленість органів місцевої влади у реалізації фіскального потенціалу відповідної адміністративно-територіальної одиниці. Так як підвищення фіскальної ефективності як національних податків, так і закріплених за місцевими бюджетами значно не впливає на доходи місцевих бюджетів, місцеві органи влади не зацікавлені в посиленні податкового потенціалу регіону. На місцевому рівні, така пасивність влади призводить до втрат доходів бюджету.

У той же час основні складові нереалізованої частини податкового потенціалу – податковий борг та тіньова економіка – є вагомими джерелами збільшення доходів як державного, так і місцевих бюджетів. Інертність місцевої влади у питаннях соціально-економічного розвитку регіону. Як ми бачимо, дивлячись на зарубіжний досвід [45], якщо місцева влада є повністю відповідальною за соціально-економічний стан відповідної адміністративно-територіальної одиниці, це змушує її створювати активну економічну політику,

також і щодо пошуку та залучення інвесторів. Дивлячись, що місцеві органи влади краще обізнані з можливостями та проблемами регіону, вони здатні ефективніше витратити бюджетні кошти й зацікавлені в активному пошуку їх додаткових джерел.

Така ситуація суперечить слабкій економічній активності місцевого самоврядування в Україні, яке, будучи інструментом реалізації державної політики, не маючи повноважень та фінансових ресурсів, більшою мірою займається впровадженням та виконанням державних програм. Для повноцінного функціонування інституту місцевого самоврядування необхідне його матеріальне та фінансове забезпечення, основою якого є місцевий бюджет, майно об'єктів комунальної форми власності, земельні та природні ресурси. Саме ці три складові матеріально-фінансової бази місцевого самоврядування повинні бути достатніми для забезпечення розвитку територіальних громад на принципах самостійності, збалансованості та ефективності.

Нові завдання у сфері державних фінансів потребують удосконалення бюджетної системи, що передбачає встановлення самостійності бюджетів усіх рівнів і видів, використання нових підходів до організації міжбюджетних відносин на основі фіскальної автономії місцевої влади. [44]. Бюджетні нові введення в частині місцевих бюджетів мали цілісний та системний характер та передбачали цілий ряд норм, спрямованих на формування прогнозованої бюджетної політики та націлених на розвиток і стимулювання місцевих бюджетів. Нововведення дозволили досить ефективно перерозподілити фінансовий ресурс на користь місцевих бюджетів створивши ефективну систему управління місцевими фінансами та заснувати стійке економічне розростання регіонів. Загальний ресурс, який додатково отримали місцеві бюджети від реалізації положень нового кодексу, складав близько 16,2 млрд грн. Також, передбачено збільшення ресурсної бази місцевих бюджетів за рахунок передачі доходів державного бюджету до доходів місцевих бюджетів (у тому числі, 50 відсотків плати за користування надрами загальнодержавного значення, 50 відсотків збору за спеціальне використання водних та лісових

ресурсів загальнодержавного значення, плати за ліцензії та сертифікати, державну реєстрацію, надходжень від продажу безхазяйного майна) та розширення джерел надходжень доходів, що не враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів (зокрема, за рахунок плати за землю, плати за торговий патент на здійснення деяких видів підприємницької діяльності, фіксованого податку на доходи фізичних осіб від підприємницької діяльності, надходжень адміністративних штрафів), й бюджету розвитку (за рахунок єдиного податку для суб'єктів малого підприємництва).

Це сприяє зміцненню інвестиційної складової місцевих бюджетів, підвищенню їх конкурентоспроможності, зміцненню позицій, створенню умов для розвитку територій та вирішення органами місцевого самоврядування питань в соціально-культурній та економічній сферах. В також, з тим, кодексом розширено перелік видатків, які враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів, що забезпечило вивільнення ресурсу для виконання власних повноважень. Головним досягненням бюджетної реформи для регіональних структур стає зменшення ролі центральної влади у забезпеченні регіонів коштами для розвитку і водночас створення можливостей для самостійного пошуку джерел формування достатньої фінансової бази, забезпечення ефективного та збалансованого розвитку територій. Впровадженні нововведення в частині розмежування доходів між державним та місцевими бюджетами забезпечили достатній рівень децентралізації у порівнянні з іншими європейськими країнами [44].

Окрім того, запроваджено низку процедурних питань, що стосуються порядку формування, підтвердження та виконання місцевих бюджетів, які в сукупності дозволять значно підвищити ефективність використання бюджетних ресурсів. Таким чином Бюджетним кодексом надано право органам місцевого самоврядування об'єднувати на договірних засадах кошти місцевих бюджетів для виконання спільних проектів. Впроваджено порядок формування бюджетів об'єднань сіл, селищ і міст, які будуть створюватись згідно із законом після

завершення адміністративно-територіальної реформи, що передбачає встановлення прямих міжбюджетних відносин з державним бюджетом [45].

Те, що прийняли кодекс, сприяло посиленню контролю за результативністю використання коштів місцевих бюджетів, адже в ньому запроваджено перелік бюджетних правопорушень на кожній стадії бюджетного процесу та визначено перелік заходів, що застосовуються у разі правопорушення, регламентовано відповідальність розпорядників та одержувачів бюджетних коштів за вчинені ними бюджетні правопорушення, у тому числі за нецільове використання бюджетних коштів.

Як свідчать розрахунки, за 2016-2018 рр. загальний обсяг надходжень місцевого бюджету збільшився на 3689,7 млн грн, або на 84,9 %. Збільшення обсягу надходжень відбувалося як за доходами загального фонду (на 3506,5 млн грн), так і за доходами спеціального фонду (на 183,2 млн грн). В структурі доходів бюджету (без урахування трансфертів) основна частка доходів припадає на загальний фонд. Так, у 2018 р. питома вага загального фонду в обсязі доходів бюджету склала 93,4 % (у 2015 р. – 92,0 %). У цілому за 2016-2018 рр. чітко проявились негативні тенденції у плануванні доходів. Результатом цього стало невиконання доходної частини місцевого бюджету [80]. Зокрема, у 2018 р. обсяг недоотриманих коштів становив 447,6 млн грн. Так, у 2016 р. фактичний обсяг надходжень був недовиконаний на 0,7 %, у 2017 р. – на 1,1 %, у 2018 р. – на 5,6 %. (табл 3.2).

Важливого значення у формуванні доходів місцевого бюджету відіграють трансферти. Незважаючи на зростаючі обсяги власних надходжень, трансферти відіграють важливу роль у формуванні доходів місцевого бюджету (таблиця 2). Результати реформи децентралізації дають позитивні результати. Якщо у 2015 р. власні доходи бюджету склали 54,2 % від загального обсягу надходжень, тоді як у 2018 р. вони зросли до 59,4 %, або на 5,2 %. Найбільші темпи зростання власних доходів спостерігалися в 2017 р. Проте, незважаючи на позитивні тенденції, трансферти відіграють важливу роль у формуванні доходів місцевого бюджету [80].

Таблиця 3.2.

**Обсяг надходжень місцевого бюджету за 2016-2018 рр. (без
урахування міжбюджетних трансфертів)**

№	Фонд	2016 р.		2017 р.		2018 р.		2018/2016	
		факт, млн грн	Викон ання, %	факт, млн грн	вико нанн я,%	факт, млн грн.	Викон ання,%	абсолют ний приріст (+, -), млн грн	Темп прирост у, %
1	Загальни й фонд	3999,1	99,3	5633,3	98,9	7505,6	94,4	+3506,5	87,7
2	Спеціаль ний фонд	346,7	106,8	388,7	105,6	529,9	173,7	+183,2	52,9
3	Разом	4345,8	99,9	6022,0	99,3	8035,5	97,3	+3689,7	84,9

Для подолання визначених недоліків у формуванні доходної частини місцевих бюджетів можна запропонувати систему заходів. Як свідчать проведені у попередньому розділі розрахунки, основних джерелом формування доходів місцевих бюджетів виступає податок на доходи фізичних осіб. Відповідно до ст. 163 ПКУ об'єктом оподаткування є загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід, доходи з джерела його походження в Україні, а також іноземні доходи, які отримані з джерел за межами України. Таким чином, рівень оподаткування зачіпає значну кількість населення країни. Внаслідок реформування міжбюджетних відносин у процесі децентралізації бюджети сіл, селищ та міст районного значення втратили податок на доходи фізичних осіб як важливе джерело податкових надходжень. Отже, сплата ПДФО повинна передбачити, по-перше, зарахування податку за місцем реєстрації (проживання) фізичної особи, що забезпечить фінансове вирівнювання місцевих бюджетів за даним показником; по-друге, стимулювання економічного розвитку територіальних громад з метою забезпечення зростання надходжень податку до місцевих бюджетів (Рис 3.3.) [80].

Рис. 3.3. Заходи щодо збільшення дохідної частини місцевих бюджетів

Таким чином, покращення адміністрування ПДФО повинно передбачати, по-перше, зміну порядку зарахування податку за місцем реєстрації (проживання) платника податку. Це, на нашу думку, буде сприяти зниженню рівня диференціацію місцевих бюджетів за рівнем податкових надходжень, а по-друге, буде стимулювання економічне зростання місцевих територіальних громад шляхом збільшення податкових надходжень до місцевих бюджетів [80].

В частині удосконалення взаємовідносин між бюджетами різних рівнів унормовано засади визначення міжбюджетних трансфертів та передбачено, що загальний обсяг фінансових ресурсів за кожним видом видатків, що враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів, має розраховуватися спираючись на перелік державних соціальних стандартів і нормативів [49]. Таким чином встановлюється чітка прив'язка соціальних пріоритетів розвитку до обсягу видатків місцевих бюджетів, що дозволяє досягати соціальних цілей, адресності соціальних виплат і, тим самим,

підвищити ефективність використання коштів. Крім зазначеного, деталізовано сфери та принципи надання цільових субвенцій, у тому числі на виконання інвестиційних програм і проектів.

Запрограмовані тенденції збільшення фінансових ресурсів місцевих бюджетів в майбутньому мають стати наслідком необхідності обов'язкової оцінки середньострокової економічної ефективності бюджетних програм та проектів, які фінансуватимуться з цих бюджетів.

В умовах сучасності, скутої обмеженості бюджетних коштів особлива увага приділяється питанню підвищення ефективності бюджетного планування. Встановлення в Україні прогресивних методик формування та виконання видаткової частини місцевих бюджетів, однією з яких є програмно-цільовий метод (далі – ПЦМ), вбачається особливо актуальним в умовах обмеженості фінансових ресурсів, адже зазначене надасть можливість не лише підвищувати ефективність використання бюджетних коштів [47], а й забезпечувати їх зв'язок із стратегічними цілями бюджетної політики. Головною ідеєю програмно-цільового методу є, ідеологія, що розпорядники бюджетних коштів отримують їх не просто для фінансування своєї діяльності, а на досягнення конкретних результатів.

Саме тому задля реалізації заходів Програми економічних реформ прийнято ряд нормативно-правових актів, які забезпечували створення методологічної бази для впровадження програмно-цільового методу складання та виконання місцевих бюджетів. Серед них базовими є: наказ Міністерства фінансів України від 02.08.2010 № 805 «Про затвердження Основних підходів до запровадження програмно-цільового методу складання та виконання місцевих бюджетів», яким визначено етапи запровадження програмно-цільового методу на рівні місцевих бюджетів, завдання по кожному етапу та заходи щодо їх реалізації; наказ Міністерства фінансів України від 09.07.2010 № 679 «Про деякі питання проведення експерименту із запровадження програмно-цільового методу складання та виконання місцевих бюджетів», яким затверджено Інструкцію про статус та особливості участі у бюджетному

процесі відповідальних виконавців бюджетних програм місцевих бюджетів, Правила складання паспортів бюджетних програм місцевих бюджетів, квартального та річного звітів про їх виконання, здійснення моніторингу та аналізу виконання бюджетних програм, оцінки ефективності бюджетних програм, форму паспорта бюджетної програми місцевого бюджету та форму квартального (річного) звіту про виконання паспорта бюджетної програми місцевого бюджету [46].

Окрім всього вище сказаного прийнято шість спільних наказів Міністерства фінансів України і галузевих міністерств та наказ Міністерства фінансів України щодо затвердження типових переліків бюджетних програм та результативних показників їх виконання за видатками, що враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів. Робота в цьому напрямку продовжується і в 2014 році планується впроваджувати формування проектів місцевих бюджетів на наступний бюджетний період у форматі ПЦМ [48].

Прогресу досягнуто і в питанні запровадження механізму середньострокового бюджетного планування і прогнозування, таким же чином на місцевому рівні, що орієнтується на стратегічні пріоритетні завдання фіскальної політики. Таким чином ми бачимо у статті 21 Бюджетного кодексу що визначено ключові підходи до розробки середньострокового бюджетного прогнозу як загалом для бюджету, так і на рівні головних розпорядників бюджетних коштів. А також, передбачено взаємоузгодження бюджетної політики із завданнями та пріоритетами соціально-економічного розвитку, врегульовано питання щодо формування прогнозу показників зведеного та державного бюджетів на наступні за плановим два бюджетні періоди, створено можливість для переходу в перспективі до формування середньострокового бюджету на всіх рівнях бюджетної системи, що відповідатиме найкращій міжнародній практиці [46].

В цілому середньострокове бюджетне планування є дієвим інструментом підвищення ефективності бюджетних видатків. Розпорядники отримують можливість розробляти довгострокові плани та проекти з гарантією, що їх

реалізація не буде зупинена через рік з причин перегляду пріоритетів.зараз через нестабільність графіку фінансування в Україні гальмується реалізація багатьох крупних інфраструктурних проектів. Крім усього вище зазначеного, впровадження системи середньострокового планування місцевих бюджетів відкриває такі можливості: поступова реалізація політичних рішень з метою передбачення їх наслідків та результатів у середньостроковій перспективі; підтримка збалансованості державного та місцевих бюджетів; узгодження стратегічних планів діяльності головних розпорядників з наявними бюджетними ресурсами; посилення контролю за дотриманням принципу результативності видатків та доцільності їх продовження у середньостроковій перспективі; прогнозування майбутніх тенденцій і впровадження необхідних заходів для досягнення запланованого результату [47], запобігання негативним явищам; підвищення передбачуваності державної та місцевої політики і джерел фінансування для того, щоб головні розпорядники коштів могли попередньо прогнозувати напрямки своєї діяльності; оптимізація управління інвестиційними ресурсами з точки зору забезпечення стабільності їх залучення у бюджетний процес, що сприятиме сталості економічного зростання країни та регіонів; підвищення відповідальності за цільове, прозоре та ефективне використання бюджетних коштів [50].

Також, із зазначеним, планується здійснення реальних кроків у напрямі впровадження програм розвитку регіонів на середньострокову перспективу, створення умов для їх сталого розвитку і забезпечення повноцінного життєвого середовища територіальних громад. У рамках зазначеного передбачено прийняття п'яти законів щодо реформування місцевого самоврядування в Україні, адміністративно-територіального устрою, розмежування повноважень між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, створення правової основи запровадження якісно нової державної регіональної політики та створення правових умов і можливостей для сприяння формуванню дієздатних територіальних громад.

Також дуже потрібним є проведення дієвих реформ в усіх галузях економіки та сферах діяльності, спрямованих на економію бюджетних коштів. Органи місцевої влади повинні усвідомити і підтримати доцільність проведення такого роду заходів, адже нинішня проблема полягає не стільки в недостатності бюджетних коштів, скільки в неефективному їх використанні через недосконалу і розгалужену мережу, яка по багатьох пунктах випереджає європейські країни. Вирішити цю проблему можна виключно за умови проведення на регіональному рівні дієвих заходів у напрямку оптимізації усієї життєзабезпечуючої системи, яка надає послуги у тій чи іншій сфері (освітній, культурній, соціальній тощо), та зміни принципів фінансування цих соціально важливих галузей.

3.3. Рекомендації щодо організації інформаційного забезпечення бюджетного процесу

Від чіткої, достовірної, досить швидко отриманої інформації залежить успішність виконання будь-якої початої справи, тому Україна повинна налагодити не тільки свою власну систему інформаційного забезпечення в соціально-економічному просторі, а й пластично інтегруватись у світовий інформаційний простір. Та на жаль, кажучи про потенційні можливості України в економічному плані світовій спільноті відомо не так уже й багато, а це досить жорстко стримує інвестиції, заважає налагодженню міцних економічних зв'язків.

Бюджетна система функціонує на відповідній законодавчій та нормативній базі. Законодавством передбачені інформаційні процеси усередині бюджетної системи та у її зв'язках із зовнішнім середовищем.

Українське законодавство регламентує як отримання відповідної інформації, так і її безпосереднє передання. За затримання певної інформації, надання недостовірної інформації передбачена відповідальність організацій, їхніх керівників, включаючи карну.

Розглянемо найважливіші законодавчі акти, що стосуються інформаційних процесів.

Конституція. У ст. 17 зазначається: «Захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави». Ст. 32 гарантує захист людини: «Кожному гарантується судовий захист права спростувати недостовірну інформацію про себе і членів своєї сім'ї та права вимагати вилучення будь-якої інформації, а також право на відшкодування матеріальної шкоди, завданої збиранням, зберіганням, використанням та поширенням такої недостовірної інформації». Ст. 40 передбачає право на отримання інформації: «Усі мають право направляти індивідуальні письмові звернення або особисто звертатись до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових осіб цих органів, що зобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк». Законодавством цей термін визначений – 1 місяць.

Бюджетний кодекс України. Ст. 28 передбачає доступність інформації про бюджет.

Інформація про бюджет має бути оприлюднена. Міністерство фінансів України забезпечує доступність для публікації:

- проекту Закону про Державний бюджет;
- Закону про Державний бюджет України на відповідний період з додатками, що є його невід'ємною частиною;
- інформації про виконання Державного бюджету України за підсумками кварталу та року;
- інформації про показники виконання зведеного бюджету України;
- іншої інформації про виконання Державного бюджету України.

Проект Закону про Державний бюджет підлягає обов'язковій публікації в газеті «Урядовий кур'єр» не пізніше, ніж через сім днів після його подання Верховній Раді України [56].

Верховна Рада АРК та Рада міністрів АРК, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування забезпечують публікацію інформації про місцеві бюджети, у тому числі рішень про місцевий бюджет та періодичних звітів про їх виконання. Рішення про місцевий бюджет має бути оприлюднене не пізніше десяти днів із дня його прийняття.

Закону України «Про державну таємницю» (2010 р.). Закон корегує здійснення права власності на засекречену інформацію установлює номенклатуру видів секретної інформації, механізм засекречення а також розсекречення , допуск деяких громадян до державної таємниці, відповідальність за порушення законодавства. У свою чергу, ст. 8 передбачає перелік інформації, що може бути , або винна бути, віднесена до державної таємниці. Розглянемо підпункт 2, що стосується державної таємниці в сфері економіки, науки та техніки:

- загальні обсяги поставок, відпуску, освіження, закладення, розміщення і фактичні запаси державного резерву;
- державні запаси коштовного каміння, дорогоцінних металів монетарної групи, операції, валюти та інших цінностей, , пов'язані з виготовленням грошових знаків і цінних паперів, їх зберіганням, охороною і захистом або ж підроблення;;
- наукові, науково-дослідні, дослідно-конструкторські та проектні роботи, на базі яких можуть бути створені прогресивні технології, нові види виробництва продукції та технологічні процеси, які мають дуже важливе оборонне чи економічне значення.

Ст. 39 передбачає дисциплінарну, адміністративну та карну відповідальність за порушення вимог цього закону. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про державну статистику» (2000 р.).

Цей закон встановлює правові відносини у галузі державної статистики, визначає права а також функції органів державної статистики, забезпечення конфіденційності статистичної інформації, підпорядковує порядок її надання

органам влади, юридичним і фізичним особам. Так, у ст. 14 «Основні обов'язки органів державної статистики» передбачено:

- надати органам державної влади і органам місцевого самоврядування статистичну інформацію в обсягах, за формами й у строки, що визначені планом державних та статистичних спостережень або ж окремими рішеннями Кабінету Міністрів;;

- забезпечувати гласність статистичної інформації, видати статистичні бюлетені, збірники, прес-випуски, огляди тощо;

- забезпечити рівний доступ до статистичної інформації юридичних і фізичних осіб.

У ст. 24 сказано, що безкоштовне надання інформації органам державної влади або ж органам місцевого самоврядування виконується органами державної статистики у межах коштів, що виділені на зазначені цілі із Державного бюджету України. Ця інформація надається при суворому дотриманні вимог конфіденційності..

Додаткова інформація може бути надана юридичним або фізичним особам на договірній основі [56].

Для ефективного управління потрібна оптимальна кількість достовірної інформації, адже її нестача у будь – яких розмірах, не дає змоги отримати повного уявлення про предмет, що вивчається. Але ж з іншого боку, надлишок інформації перешкоджає її швидкій обробці, аналізу й узагальненню, внаслідок чого можна прийти до необґрунтованих висновків. Щоб зменшити обсяг інформації, її оформляють кодами, шифрами, спеціальними методами, що одночасно підвищує її корисну місткість. Успішно вирішується ця проблема в умовах функціонування автоматизованих систем управління, що усувають потік непотрібної, надлишкової інформації. Тому для покращання обробки інформації щодо оцінки фінансового-економічного стану підприємства, необхідно створити єдину централізовану інформаційну систему, застосовуючи сучасні ЕОМ [57].

Таблиця 3.3

**Інформаційне забезпечення бюджетування діяльності суб'єктів
господарювання**

№ з/п	Вид бюджету	Джерела інформації
1	Бюджет виробництва	Інформація за рахунками бухгалтерського обліку 20 «Виробничі запаси», 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети», 23 «Виробництво», 26 «Готова продукція», 91 «Загальновиробничі витрати», 66 «Розрахунки за виплатами працівникам», 65 «Розрахунки за страхування»; тарифні умови, оклади, розцінки; норми витрат матеріалів; технічна та технологічна документація; дані маркетингових досліджень; тощо.
2	Бюджет продажу	Інформація за рахунками бухгалтерського обліку 20 «Виробничі запаси», 66 «Розрахунки за виплатами працівникам», 65 «Розрахунки за страхування», 70 «Доходи від реалізації», 71 «Інший операційний дохід», 90 «Собівартість реалізації», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут» тощо; договори поставок, виконання договорів; умови збуту; реклама; засоби масової інформації; офіційні нормативні документи; тощо.
3	Інвестиційні бюджети	Інформація за рахунками бухгалтерського обліку 14 «Довгострокові фінансові інвестиції», 15 «Капітальні інвестиції», 35 «Поточні фінансові інвестиції», 72 «Дохід від участі в капіталі», 96 «Втрати від участі в капіталі»; офіційні нормативні документи; матеріали, акти, висновки внутрішнього та зовнішнього аудиту, консалтингових груп; особисті контакти; засоби масової інформації.
4	Допоміжні бюджети	Інформація за рахунками бухгалтерського обліку 23 «Виробництво», 66 «Розрахунки за виплатами працівникам», 65 «Розрахунки за страхування» 73 «Інші фінансові доходи», 74 «Інші доходи», 94 «Інші витрати операційної діяльності», 95 «Фінансові витрати», 97 «Інші витрати», 98 «Податок на прибуток», 99 «Надзвичайні витрати»; офіційні нормативні документи; тощо.

Висновки до розділу 3

Формування дієвої моделі міжбюджетних відносин є гарантією з одного боку, фінансової самодостатності та сталого розвитку територіальних громад з урахуванням їх особливостей та потенціалу, а з іншого – базисом того, що кошти державного та місцевих бюджетів витратимуться ефективно та

результативно. Я вважаю, що, слід створити такий механізм міжбюджетних відносин, який буде основою ефективності бюджетів усіх рівнів у частині забезпечення добробуту населення.

Потрібним є проведення дієвих реформ в усіх галузях економіки та сферах діяльності, спрямованих на економію бюджетних коштів. Органи місцевої влади повинні усвідомити і підтримати доцільність проведення такого роду заходів, адже нинішня проблема полягає не стільки в недостатності бюджетних коштів, скільки в неефективному їх використанні через недосконалу і розгалужену мережу, яка по багатьох пунктах випереджає європейські країни. Вирішити цю проблему можна виключно за умови проведення на регіональному рівні дієвих заходів у напрямку оптимізації усієї життє-забезпечуючої системи, яка надає послуги у тій чи іншій сфері (освітній, культурній, соціальній тощо), та зміни принципів фінансування цих соціально важливих галузей.

Для ефективного управління потрібна оптимальна кількість достовірної інформації, адже її нестача у будь – яких розмірах, не дає змоги отримати повного уявлення про предмет, що вивчається. Але ж з іншого боку, надлишок інформації перешкоджає її швидкій обробці, аналізу й узагальненню, внаслідок чого можна прийти до необґрунтованих висновків.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Отже сутність бюджетного процесу і місцевих фінансів полягає у плануванні формуванні а також розподілу бюджету в рамках законодавчого процесу. Проходячи 4 стадії формування бюджет затверджується на сесії депутатів ради відповідного рівня та мають бути оприлюднені.

Характеристика нормативно-правової бази бюджетного процесу та місцевих фінансів дає нам розуміння про те, які нормативно-правові акти допомагають в регулюванні бюджетного процесу та місцевих фінансів.

Механізми та джерела формування місцевих фінансів бувають різні починаючи з податків та закінчуючи субвенціями і дотаціями. Але при цьому проблема недостатності фінансових ресурсів в органах місцевого самоврядування та нестабільність дохідних джерел сьогодні набула загальнодержавної ваги.

Новоолександрівська ОТГ – це громада з досить розвиненою інфраструктурою, яка завдяки підприємствам та ФОПам на її території має багато можливостей для розвитку та створення нових підприємств малих та мікробізнесів.

Динаміка та структура бюджету Новоолександрівської ОТГ позитивна, адже відсутність дефіциту коштів і заборгованостей вказують на стабільність.

Якщо підсумувати дослідження, визначимо ефективність бюджетного процесу – це його здатність забезпечувати безперервне та безперебійне фінансування виконання державою власних функцій та завдань відповідно до обґрунтованих показників. Як ми можемо побачити заборгованостей ні по одному пункту не було виявлено та витрати не перевищували надходження тобто можемо сказати що бюджетний процес Новоолександрівської ОТГ є ефективним.

Формування дієвої моделі міжбюджетних відносин є гарантією з одного боку, фінансової самодостатності та сталого розвитку територіальних громад з урахуванням їх особливостей та потенціалу, а з іншого – базисом того, що

кошти державного та місцевих бюджетів витрачатимуться ефективно та результативно. Я вважаю, що, слід створити такий механізм міжбюджетних відносин, який буде основою ефективності бюджетів усіх рівнів у частині забезпечення добробуту населення.

Потрібним є проведення дієвих реформ в усіх галузях економіки та сферах діяльності, спрямованих на економію бюджетних коштів. Органи місцевої влади повинні усвідомити і підтримати доцільність проведення такого роду заходів, адже нинішня проблема полягає не стільки в недостатності бюджетних коштів, скільки в неефективному їх використанні через недосконалу і розгалужену мережу, яка по багатьох пунктах випереджає європейські країни. Вирішити цю проблему можна виключно за умови проведення на регіональному рівні дієвих заходів у напрямку оптимізації усієї життє-забезпечуючої системи, яка надає послуги у тій чи іншій сфері (освітній, культурній, соціальній тощо), та зміни принципів фінансування цих соціально важливих галузей.

Для ефективного управління потрібна оптимальна кількість достовірної інформації, адже її нестача у будь – яких розмірах, не дає змоги отримати повного уявлення про предмет, що вивчається. Але ж з іншого боку, надлишок інформації перешкоджає її швидкій обробці, аналізу й узагальненню, внаслідок чого можна прийти до необґрунтованих висновків.

Ось таким чином вирішення цих і інших проблем стосовно формування і використання місцевих бюджетів в значній мірі сприяло б розширенню економічної самостійності регіонів країни. Тому що те, наскільки вони політично незалежні і фінансово забезпечені, виявляє значний вплив на формування демократичних, ринково орієнтованих систем і підвищує шанси на успіх реформ.

Місцева влада часто постає перед необхідністю робити непростий вибір щодо місцевих податків, цілей, на які будуть спрямовані її видатки, та методів управління і стимулювання процесів економічного розвитку. Саме з цієї причини фінансування і формування бюджету місцевої влади є однією з

найважливіших сфер державних фінансів, і потребує свого подальшого дослідження та пошуку нових підходів до реформування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України: [зі змін. та допов., внесеними Законом України від 1 лют. 2011 р. № 2952-VI]. – Харків : Фактор, 2011. – 118 с. – (Серія «Бібліотека законодавства»).
2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 року №2456-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
3. Про першочергові заходи з розвитку місцевого самоврядування в Україні на 2017 рік : Указ Президента України від 07.12.2016 р. № 545/2016 / Офіційний портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Джерело інформації: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/545/2016>.
4. Закон України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» // Відомості Верховної Ради (ВВР /, 2018, № 3-4, ст.26.
5. Закон України «Про співробітництво територіальних громад» // Відомості Верховної Ради України / , 2014, № 34, ст.1167 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text>
6. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи: Закон України від 28 грудня 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/914-19>
7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо добровільного приєднання територіальних громад : закон України від 09.02.2017 № 1851-VIII / Офіційний портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Джерело інформації: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1851-19>.
8. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи: Закон України від 28 грудня 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/71-19>

9. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/280/97-вр>

10. Деякі питання реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 вересня 2016 р. № 688-р / Урядовий портал [Електронний ресурс]. – Джерело інформації: <http://www.kmu.gov.ua/control/ru/cardnpd?docid=249350402>.

11. Постанова Кабінету Міністрів України «Порядок та умови надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам» від 14 січня 2015 року №6. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/6-2015-%D0%BF>.

12. Про затвердження середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року та плану пріоритетних дій ряду на 2017 рік : розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 квітня 2017 р. N 275-р / Урядовий портал [Електронний ресурс]. – Джерело інформації: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249935442>

13. Про схвалення Концепції реформування місцевих бюджетів { Із змінами, внесеними згідно з Розпорядженням КМУ 1467-р (1467-2010-р) від 21.07.2010 } [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/308-2007-р#Text>

14. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р / Офіційний портал Верховної Ради України [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>.

15. Децентралізація на власному досвіді: в яких регіонах найбільш позитивно оцінюють реформу? / Сайт Національної ради реформ [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://reforms.in.ua/ua/novyna/decentralizaciya-na-vlasnomu-dosvidi-v-yakuh-regionah-naybilsh-pozytyvno-ocinyuyut-reformu>

16. Децентралізація та реформа місцевого самоврядування : результати другої хвилі соціологічного опитування / Київський міжнародний інститут соціології [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2016/12/Analitychnyi>

17. Реєстр договорів про співробітництво територіальних громад (станом на 10.05.2017 р.) / Сайт Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2017/05/REYESTR-Dogovoriv-po-spivrobotnitstvu-standom-na-10.05.2017.pdf>.

18. Про внесення змін до Методики формування спроможних територіальних громад: постанова Кабінету Міністрів України від 8 вересня 2016 р. № 601 / Урядовий портал [Електронний ресурс]. – Джерело інформації: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249308591>.

19. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. №333-р // Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p>

20. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 474р «Деякі питання реформування державного управління України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/474/2016/p#n9>

21. Про деякі питання проведення експерименту із запровадження програмно-цільового методу складання та виконання місцевих бюджетів: наказ Міністерства фінансів від 09 липня 2010 року № 679 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 59.

22. Аналіз та оцінка реалізації бюджетної децентралізації в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/presentation.html>

23. Балацький Є.О. Міжбюджетні трансферти і державна політика / Є. О. Балацький // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник наукових праць; Держ. вищий навчальний заклад «УАБС НБУ». – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – вип. 27. – С. 234-238.

24. Барабаш Т.Г. Вплив децентралізації на місцеві фінанси та зарубіжний досвід організації самоврядування. Наукові праці НДФІ. 2015. № 4(73). С. 27-41.

25. Василенко Д. Бюджетна децентралізація як спосіб реалізації бюджетної політики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://naub.oa.edu.ua/2015>

26. Вінницька О.А. Оцінка стану децентралізації місцевих бюджетів України. Економіка України. 2018. № 7. С. 59-75.

27. Возняк Г. Особливості міжбюджетних відносин в контексті досягнення фінансової спроможності територіальних громад / Г. Возняк // Світ фінансів. Державні і місцеві фінанси. – 2017. – №2 (51). – с. 17–28.

28. Волохова І.С. Міжбюджетні відносини в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку / І.С. Волохова. – Одеса: Атлант, 2010. – 234 с.

29. Ганзицька Т.С. Місцеві бюджети в контексті фінансової децентралізації / Т.С. Ганзицька, В.В. Козін // Науковий вісник Херсонського національного університету. Юридичні науки. – 2017. – Вип. 1. – с. 22–26.

30. Гвазава Н.Г. Формування місцевих бюджетів: проблеми та перспективи [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/ebook/db/2009/2/doc/5/04.pdf>

31. Державна казначейська служба України. Звітність про виконання бюджетів [Електронний ресурс] // Офіційний сайт. – Режим доступу : <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>

32. Децентралізація в Україні: досягнення, надії та побоювання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.international-alert.org/sites/default/files/Ukraine_Decentralisation_UK_2017.pdf

33. Децентралізація місцевих бюджетів 159 об'єднаних територіальних громад [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2017/04/De-centr_297x210_April-2017.pdf

34. Децентралізація: результати, виклики та перспективи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dif.org.ua/article/detsentralizatsiya-rezulbtati-vikliki-i-perspektivi>

35. Деякі питання розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів: постанова Кабінету Міністрів України від 08 грудня 2010 року № 1149 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 97.

36. Дюг Ю.В. Ужгороді з'ясовували чому закарпатські ОТГ демонструють непрозорість роботи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kolona.net/v-uzhgorodi-zyasovuvali-chomu-zakarpatski-otg-demonstruyut-neprozorist-roboti/>

37. Європейська хартія про місцеве самоврядування, ратифікована Законом України № 52/97 – ВР від 15.07.97 [Електронний ресурс] – Режим доступу: // http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_036

38. Жувагіна І.О. Аналіз реалізації бюджетної децентралізації в контексті соціально-економічного розвитку країни / І.О. Жувагіна, Л.М. Філіпішина // Молодий вчений. – 2017 – №4.4 (44.4). – с. 35–39.

39. Казюк Я. Зміцнення фінансової спроможності громад: власні ресурси та державна фінансова підтримка місцевого і регіонального розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.oecd.org/regional/regional-policy/Financial-Capacity-of-Communities-UKR.pdf>

40. Казюк Я. Лідери ОТГ та що є визначальним критерієм для сталого розвитку громад [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/news/5981>

41. Калачова Г. Бюджетна децентралізація: життя або смерть великих і малих міст [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/publications/2016/11/17/611463/>

42. Капсамун І. Чому громади не об'єднуються [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/uk/article/podrobysci/chomu-gromady-ne-obyednuuyutsya>

43. Кваша Т. К. Фіскальна децентралізація: моделі її впливу на економічний розвиток. Технологический аудит и резервы производства. 2015. № 5/5 (25). С. 70-74.

44. Козарезенко А.В. Місцеві бюджети: можливості регулювання розвитку людського потенціалу. Фінанси України. 2016. № 4. С. 65-82. 1.

45. Корець Н.В. Бюджетна децентралізація в Україні: результати реформи та пріоритети розвитку / Н.В. Корець // Економіка. Стратегії розвитку. – 2017 – №2 (43). – с. 81–88.

46. Кужелєв М.О. Концептуальні засади ефективності фінансового забезпечення інноваційного розвитку України / М.О. Кужелєв, М.О. Житар // Збірник наукових праць учених та аспірантів «Економічний вісник університету», Переяслав-Хмельницький, 2015. – С.14-18.

47. Кужелєв М.О. Формування механізму управління кредитоспроможністю підприємства в умовах інноваційного розвитку економіки України / М.О. Кужелєв, М.О. Житар // Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право). – 2015. – Вип. 2 (69). – С. 57-62.

48. Місцеве самоврядування в Україні 2016 / Ю.Ю. Вернигор, О.В. Гарник, Н.М. Миколук [та ін.]; за ред. М.В. Пітцика. – К.: Асоціація міст України, 2016. – 68 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.auc.org.ua/sites/default/files/library/stan2016web.pdf>.

49. Місцеві фінанси : підручник / за ред. О. П. Кириленко. Київ : УБС НБУ, 2015. 579 с.

50. Можливості для розвитку громад. Довідник міжнародних проектів і програм у сфері децентралізації та регіональної політики, що реалізуються в Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.oblrada.pl.ua/grant/06.pdf>

51. Молдован О.О. Нова архітектура бюджетної системи України: ризики та можливості для економічного зростання / О. О. Молдован, Я. А. Жаліло, О. В. Шевченко; [за заг. ред. Я. А.Жаліло].– К.: НІС, 2010. – 72 с.

52. Моніторинг прогресу реформ: звіт за 2015 рік. Національна рада реформ [Електронний ресурс]. – 2015. – С. 27-29. – Режим доступу: http://reforms.in.ua/sites/default/files/upload/broshura_a4_ukr.pdf

53. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування станом на 10 січня 2018 року (за грудень 2017 року) // Офіційний веб-сайт Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://decentralization.gov.ua/monitoring2018_01_ua#main-info

54. Набатова Ю.О. Формування місцевих бюджетів в умовах децентралізації фінансових ресурсів [Електронний ресурс] / Ю. О. Набатова, Т. В. Ус // Ефективна економіка. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4100>.

55. Нечаєва І.А. Аналіз формування та витрачання публічних фондів грошових коштів в умовах бюджетної децентралізації [Електронний ресурс] / І.А. Нечаєва // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?n=2&y=2017>

56. Ніколаєва О.М. Місцеві фінанси: навч. посіб. / О.М. Ніколаєва, А.С. Маглаперідзе – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 354 с.

57. Офіційний сайт Асоціації міст України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.auc.org.ua/>

58. Офіційний сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua>

59. Офіційний сайт Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житловокомунального господарства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minregion.gov.ua/>

60. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/news>

61. Пальчук В. Місцеві бюджети в умовах фінансової децентралізації [Електронний ресурс] /В. Пальчук// Україна: події, факти, коментарі. – 2017. – № 6. – С. 41-51. – Режим доступу: <http://nbuviar.gov.ua/images/ukraine/2017/ukr6.pdf>

62. Про затвердження Програми соціально-економічного розвитку Новоолександрівської сільської територіальної громади на 2019 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://novool.otg.dp.gov.ua/ua/rishennya-gromadi/pro-zatverdzhennya-programi-socialno-ekonomichnogo-rozvitku-novooleksandrivskoyi-silskoyi-teritorialnoyi-gromadi-na-2019-rik>

63. Проблеми проведення реформування місцевого самоврядування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://samoorg.com.ua/wp-content/uploads/2012/08/Analiz-problem-reformuvannya-na-mistsevomu-rivni-ta-zabezpechennyademokratiyi-uchasti-.pdf>

64. Проект Закону про Державний бюджет України на 2017 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60032

65. Проект Закону України «Про Державний бюджет України на 2019 рік» від 15.09.2018 року №9000. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [:http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64598](http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64598).

66. Проекти та програми, представлені на території України за підтримки європейських держав та міжнародних організацій [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://dfrr.minregion.gov.ua/Informatsiya/pro/mizhnarodni/finansovi/ta/donorski/organizatsiyi>

67. Русін В. Міжбюджетні трансферти: аналітичний аспект / Віктор Русін // Економічний аналіз: зб. наук. праць каф. екон. аналізу Терноп. нац. екон. ун-ту. - Тернопіль: Економічнадумка, 2008. – Вип. 2. – С. 132-136.

68. Рябушка Л. Б. Особливості формування та розвиток системи міжбюджетних відносин/ Л. Б. Рябушка, Ю. В. Ластовина // Бизнес информ. – 2011. – № 3. – С. 95-99.

69. Соколова О.М. Теоретичні засади фінансової децентралізації в умовах реформування системи державного управління / О.М. Соколова, А.В. Ковальчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://visnyk.academy.gov.ua/pages/dop/62/files/03055491-6112-48aa-87dc-dbcaeba697f5.pdf>

70. Статут Новоолександрівської сільської територіальної громади Дніпропетровського району Дніпропетровської області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://novool.otg.dp.gov.ua/ua/rishennya-gromadi/statut-novooleksandrivskoyi-silskoyi-teritorialnoyi-gromadi-dnipropetrovskogo-rajonu-dniprobl-i-sesiya-vii-sklikannya-vid-17122015-roku-19-1vii>

71. Степанова В.О. Організація міжбюджетних відносин в Україні: сучасний стан, проблеми і перспективи / В. О. Степанова // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2009. – № 4, С. 115-121.

72. Усков І.В. Розвиток системи місцевих фінансів в Україні. Сімферополь : Приватне підприємство «Видавництво «Тарпан», 2013. 838 с.

73. Фінансова децентралізація в Україні. Перший етап успіхів // Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://old.decentralization.gov.ua/pics/attachments/Buklet_finansova_decenrt_\(21.03.17\).pdf](http://old.decentralization.gov.ua/pics/attachments/Buklet_finansova_decenrt_(21.03.17).pdf)

74. Фінансова децентралізація в Україні. Перший етап успіхів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minregion.gov.ua/wpcontent/uploads/2017/03/Buklet/finansova/detsenrt/21.03.17.pdf>

75. Фінансово-аналітичні матеріали. Децентралізація. Виконання доходів місцевих бюджетів. 2016 рік [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.minregion.gov.ua/decentralization/presentation/finansovo/analitichni/materiali/detsentralizatsiya/vikonannya/dohodiv/mistsevih/byudzhativ/2016/rik/>

76. Формування об'єднаних територіальних громад: стан, проблемні питання та шляхи вирішення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/terutor_gromad-86ead.pdf

77. Чубарь О.Г. Децентралізація і фінансове забезпечення територіальної громади / О.Г. Чубарь, К.С. Машіко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Економіка. – 2016. – №1 (47). – с. 419 – 426.

78. Чугунов І.Я. Фінанси України: інституційні перетворення та напрями розвитку / [за ред. І.Я. Чугунова]. - К.: ДННУ АФУ, 2009. – 848 с.

79. Чугунов І.Я. Фінансова політика України в умовах глобалізації економіки. Вісник КНТЕУ. 2016. № 5. С. 5-18.

80. Ярошевич Н.Б. Проблеми запровадження програмно-цільового методу планування місцевих бюджетів в Україні / Н. Б. Ярошевич, Ю. А. Обшта // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.8. – С. 270-275.

ДОДАТКИ

Додаток А

3 02.05.19р

Додаток 1
до рішення сільської ради
25.04.2019 р №4103-41/VII

Структура та гранична чисельність
працівників апарату Виконавчого комітету
Новоолександрівської сільської ради Дніпровського району
Дніпропетровської області

№ п/п	Назва структурного підрозділу та посади	Кількість штатних одиниць
Керівництво		
1	Сільський голова/голова виконкому <i>Відр В. О.</i>	1
2	Секретар сільської ради/секретар виконкому <i>Ткач Н. М.</i>	1
3	Заступник сільського голови з питань діяльності виконавчих органів <i>Богдан В. С.</i>	1
4	Староста сіл Волоське, Ракшівка, Майорка, Червоний Садок <i>Лисенко</i>	1
Відділ загально-організаційного забезпечення		
5	Начальник відділу <i>Тарасова О.</i>	1
6	Спеціаліст 1 категорії <i>Заїва</i>	1
7	Спеціаліст 1 категорії служби субсидій <i>Тимошенко В.</i>	1
8	Інспектор з публічних закупівель <i>Кучименко С. О.</i>	1
9	Спеціаліст 2 категорії державної реєстрації актів цивільного стану	1
10	Інспектор з військового обліку <i>каб К1. Сторженко О. В.</i>	1
11	Інспектор з питань реєстрації фізичних осіб <i>Лисенко О. М.</i>	1
12	Інспектор по податкам <i>0,5 біреан М., Валек В. А. -1.</i>	1,5
13	Оператор комп'ютерного набору <i>Кучименко А. І.</i>	1
14	Архіваріус <i>Лисенко О. М.</i>	1
Відділ житлово-комунального господарства, благоустрою, надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення		
15	Начальник відділу <i>Відр В. М.</i>	1
16	Провідний спеціаліст <i>Ваніш</i>	1
Юридичний відділ		
17	Начальник відділу <i>Богдан Т. А.</i>	1
18	Головний спеціаліст <i>Михайлова О. О.</i>	1
19	Провідний спеціаліст <i>Ваніш</i>	1
Відділ державної реєстрації		
20	Начальник відділу <i>Богдан Т. А.</i>	1
21	Державний реєстратор <i>Відр В. О.; Торченко А. С.</i>	2
22	Провідний спеціаліст <i>Кучименко А. В.</i>	1

Продовження додатку А

Центр надання адміністративних послуг			
23	Начальник центру	Запороженко Е.В.	1
24	Адміністратор	Жирса А.А.; Валюшка О.М.; Білоус В.В.	3
Відділ розвитку соціально-гуманітарної сфери			
25	Начальник відділу	Чокнадій А.О.	1
26	Спеціаліст 1 категорії соціальних служб	Лавчан О.С.	1
27	Фахівець із соціальної роботи	Гуренко Ю.П.; Маньків Т.П.; Юрчишин	3
Відділ з питань земельних відносин, архітектурно-будівної діяльності та кадастру			
28	Начальник відділу	Юрченко С.П.	1
29	Спеціаліст 1 категорії - землевпорядник	Кіриченко Т.Т.	1
Відділ фінансово-економічних та інвестиційних питань			
30	Начальник відділу	Шмоленко Н.Т.	1
31	Провідний спеціаліст планування доходів	Паленко І.В.	1
32	Спеціаліст 1 категорії	Мамаланова Т.В.	1
Відділ бухгалтерського обліку та звітності			
33	Начальник відділу - головний бухгалтер	Лисенко О.Т.	1
34	Провідний спеціаліст з бух. обліку	Курілова Л.Т.; Федосенко Р.Т.	2
35	Спеціаліст 1 категорії з бух. обліку	Жирса Т.А.; Бешова Т.М.	2
Обслуговуючий персонал			
36	Прибиральник службових приміщень	Стандришук Т.В.; Хворост В.Т.	1,75
37	Опалювач		1,5
38	Двірник	Жирса О.В.	1
39	Робітник	О.С. Стандришук Т.В.	1
40	Водійлегкового автомобіля	Відр В.О.	1
РАЗОМ			48.75

Секретар сільської ради

Н.М. ТКАЧ

Додаток Б

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку в державному секторі 101
«Положення фінансової звітності»

	Виконавчий комітет Новоолександрівської сільської ради Дніпровського району Дніпропетровської області	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ		
			2019	01	01
Установа	за ЄДРПОУ		40201087		
Територія	Новоолександрівка		1221486201		
Організаційно-правова форма господарювання	Державне підприємство		140		
Орган державного управління	Селищні та сільські ради та їх виконавчі органи		01008		
Вид економічної діяльності	Державне управління загального характеру		84.11		
Одиниця виміру: грн	за КВЕД				
Періодичність: річна					

БАЛАНС
на 01 січня 2019 року

АКТИВ	Код рядка	Форма №1-дс	
		На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. НЕФІНАНСОВІ АКТИВИ			
<i>Основні засоби:</i>			
первісна вартість	1000	14 011 851	21 383 536
знос	1001	20 026 493	34 791 863
<i>Інвестиційна нерухомість:</i>			
первісна вартість	1010	6 014 642	13 408 327
знос	1011	-	-
	1012	-	-
<i>Нематеріальні активи:</i>			
первісна вартість	1020	5 385	4 699
накопичена амортизація	1021	11 398	11 398
Незавершені капітальні інвестиції	1022	6 013	6 699
	1030	-	-
<i>Довгострокові біологічні активи:</i>			
первісна вартість	1040	-	-
накопичена амортизація	1041	-	-
	1042	-	-
Запаси			
Виробництво	1050	418 666	780 909
Поточні біологічні активи	1060	-	-
Усього за розділом I	1095	14 435 902	22 169 144
II. ФІНАНСОВІ АКТИВИ			
Довгострокова дебіторська заборгованість	1100	-	-
<i>Довгострокові фінансові інвестиції, у тому числі:</i>			
цінні папери, крім акцій	1110	-	200 000
акції та інші форми участі в капіталі	1111	-	-
	1112	-	-
<i>Поточна дебіторська заборгованість:</i>			
за розрахунками з бюджетом			200 000
за розрахунками за товари, роботи, послуги	1120	-	-
за наданими кредитами	1125	-	-
	1130	-	-

Продовження додатку Б

за виданими авансами	1135	-	-
за розрахунками із соціального страхування	1140	-	-
за внутрішніми розрахунками	1145	-	-
інша поточна дебіторська заборгованість	1150	-	-
Поточні фінансові інвестиції	1155	-	-
<i>Грошові кошти та їх еквіваленти розпорядників бюджетних коштів та державних цільових фондів у:</i>			
<i>національній валюті, у тому числі в:</i>			
касі	1160	404 842	381 725
казначействі	1161	-	-
установах банків	1162	404 842	381 725
дорозі	1163	-	-
іноземній валюті	1164	-	-
1165	-	-	-
<i>Кошти бюджетів та інших клієнтів на:</i>			
єдиному казначейському рахунку	1170	-	-
<i>рахунках в установах банків, у тому числі в:</i>			
національній валюті	1175	-	-
іноземній валюті	1176	-	-
1177	-	-	-
Інші фінансові активи	1180	-	-
Усього за розділом II	1195	404 842	581 725
III. ВИТРАТИ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ			
БАЛАНС	1200	-	-
	1300	14 840 744	22 750 869

ПАСИВ	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ТА ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ			
Внесений капітал	1400	14 017 236	21 388 235
Капітал у дооцінках	1410	-	-
Фінансовий результат	1420	823 508	1 162 634
Капітал у підприємствах	1430	-	200 000
Резерви	1440	-	-
Цільове фінансування	1450	-	-
Усього за розділом I	1495	14 840 744	22 750 869
II. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
<i>Довгострокові зобов'язання:</i>			
за цінними паперами	1500	-	-
за кредитами	1510	-	-
інші довгострокові зобов'язання	1520	-	-
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	1530	-	-
<i>Поточні зобов'язання:</i>			
за платежами до бюджету	1540	-	-
за розрахунками за товари, роботи, послуги	1545	-	-
за кредитами	1550	-	-
за одержаними авансами	1555	-	-
за розрахунками з оплати праці	1560	-	-
за розрахунками із соціального страхування	1565	-	-
за внутрішніми розрахунками	1570	-	-
інші поточні зобов'язання, з них:	1575	-	-
за цінними паперами	1576	-	-
Усього за розділом II	1595	-	-

Продовження додатку Б

III. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	1600	-	-
IV. ДОХОДИ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ	1700	-	-
БАЛАНС	1800	14 840 744	22 750 869

Керівник (посадова особа)

Олександр ВІЗІРГоловний бухгалтер (спеціаліст,
на якого покладено виконання
обов'язків бухгалтерської служби)ОЛЬГА ЛИСІКОВА

Додаток В

Додаток 2
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку в державному секторі (01)
«Положення фінансової звітності»

	Дата (рік, місяць, число)		КОДИ		
			2018	01	01
Установа	Виконавчий комітет Новоолександрівської сільської ради Дніпровського району Дніпропетровської області	за ЄДРПОУ	40201087		
Територія	Новоолександрівка	за КОАТУУ	1221486201		
Організаційно-правова форма господарювання	Державне підприємство	за КОПФГ	140		
Орган державного управління	Селищні та сільські ради та їх виконавчі органи	за КОДУ	01008		
Вид економічної діяльності	Державне управління загального характеру	за КВЕД	84.11		
Одиниця виміру: грн					
Періодичність: річна					

**ЗВІТ
ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ
за 2017 рік**

Форма №2-дс

I. ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
ДОХОДИ			
<i>Доходи від обмінних операцій</i>			
Бюджетні асигнування	2010	36 478 266	-
Доходи від надання послуг (виконання робіт)	2020	336 135	-
Доходи від продажу активів	2030	1 788	-
Фінансові доходи	2040	167 402	-
Інші доходи від обмінних операцій	2050	-	-
Усього доходів від обмінних операцій	2080	36 983 591	-
<i>Доходи від необмінних операцій</i>			
Податкові надходження	2090	-	-
Неподаткові надходження	2100	-	-
Трансферти	2110	-	-
Надходження до державних цільових фондів	2120	-	-
Інші доходи від необмінних операцій	2130	-	-
Усього доходів від необмінних операцій	2170	-	-
Усього доходів	2200	36 983 591	-
ВИТРАТИ			
<i>Витрати за обмінними операціями</i>			
Витрати на виконання бюджетних програм	2210	36 306 438	-
Витрати на виготовлення продукції (надання послуг, виконання робіт)	2220	419 988	-
Витрати з продажу активів	2230	-	-
Фінансові витрати	2240	-	-
Інші витрати за обмінними операціями	2250	-	-

Продовження додатку В

Усього витрат за обмінними операціями	2290	36 726 426	-
Витрати за необмінними операціями			
Трансферти	2300	-	-
Інші витрати за необмінними операціями	2310	-	-
Усього витрати за необмінними операціями	2340	-	-
Усього витрат	2380	36 726 426	-
Профіцит/дефіцит за звітний період	2390	257 165	-

II. ВИДАТКИ БЮДЖЕТУ (КОШТОРИСУ) ЗА ФУНКЦІОНАЛЬНОЮ КЛАСИФІКАЦІЄЮ ВИДАТКІВ
ТА КРЕДИТУВАННЯ БЮДЖЕТУ

Найменування показника	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Загальнодержавні функції	2420	26 427 740	-
Оборона	2430	-	-
Громадський порядок, безпека та судова влада	2440	-	-
Економічна діяльність	2450	9 243 674	-
Охорона навколишнього природного середовища	2460	-	-
Житлово-комунальне господарство	2470	-	-
Охорона здоров'я	2480	-	-
Духовний та фізичний розвиток	2490	506 302	-
Освіта	2500	-	-
Соціальний захист та соціальне забезпечення	2510	548 710	-
УСЬОГО:	2520	36 726 426	-

III. ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТУ (КОШТОРИСУ)

Стаття	Код рядка	Загальний фонд				Спеціальний фонд			
		план за звітний рік	план за звітний період з урахуванням змін	фактична сума виконання за	різниця (графа 5 мінус графа 4)	план за звітний рік	план за звітний період з урахуванням змін	фактична сума виконання за звітний період	різниця (графа 9 мінус графа 8)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
ДОХОДИ									
Податкові надходження	2530	-	-	-	-	-	-	-	-
Неподаткові надходження	2540	-	-	-	-	-	-	-	-
Доходи від власності та підприємницької діяльності	2541	-	-	-	-	-	-	-	-
Адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності	2542	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші неподаткові надходження	2543	-	-	-	-	-	-	-	-
Власні надходження бюджетних установ	2544	-	-	-	-	-	-	-	-
Доходи від операцій з капіталом	2550	-	-	-	-	-	-	-	-
Офіційні трансферти, з них:	2560	-	-	-	-	-	-	-	-
від органів державного управління	2561	-	-	-	-	-	-	-	-
Цільові фонди	2570	-	-	-	-	-	-	-	-
Надходження державних цільових фондів	2580	-	-	-	-	-	-	-	-

Продовження додатку В

Находження Пенсійного фонду України	2581	-	-	-	-	-	-	-	-
Находження Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття	2582	-	-	-	-	-	-	-	-
Находження Фонду соціального страхування України	2583	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші надходження	2590	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього доходів	2600	-	-	-	-	-	-	-	-
ВИТРАТИ									
Оплата праці і нарахування на заробітну плату	2610	-	-	-	-	-	-	-	-
Використання товарів і послуг	2620	-	-	-	-	-	-	-	-
Обслуговування боргових зобов'язань	2630	-	-	-	-	-	-	-	-
Поточні трансферти, з них:	2640	-	-	-	-	-	-	-	-
органам державного управління інших рівнів	2641	-	-	-	-	-	-	-	-
Соціальне забезпечення	2650	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші поточні видатки	2660	-	-	-	-	-	-	-	-
Нерозподілені видатки	2670	-	-	-	-	-	-	-	-
Придбання основного капіталу	2680	-	-	-	-	-	-	-	-
Капітальні трансферти, з них:	2690	-	-	-	-	-	-	-	-
органам державного управління інших рівнів	2691	-	-	-	-	-	-	-	-
Внутрішнє кредитування	2700	-	-	-	-	-	-	-	-
Зовнішнє кредитування	2710	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього витрат	2780	-	-	-	-	-	-	-	-
Профіцит/дефіцит за звітний період	2790	-	-	-	-	-	-	-	-

IV. ЕЛЕМЕНТИ ВИТРАТ ЗА ОБМІННИМИ ОПЕРАЦІЯМИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Витрати на оплату праці	2820	9 976 837	-
Відрахування на соціальні заходи	2830	2 137 357	-
Матеріальні витрати	2840	24 058 381	-
Амортизація	2850	543 843	-
Інші витрати	2860	10 008	-
Усього	2890	36 726 426	-

Керівник (посадова особа)

Олександр ВІЗІРГоловний бухгалтер (спеціаліст,
на якого покладено виконання
обов'язків бухгалтерської служби)ОЛЬГА ЛИСІКОВА

Додаток Д

Додаток 2
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку в державному секторі 101
«Положення фінансової звітності»

	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ		
		2020	01	01
Установа	Виконавчий комітет Новоолександрівської сільської ради Дніпровського району Дніпропетровської області	за СДРПОУ	40201087	
Територія	Новоолександрівка	за КОАТУУ	1221486201	
Організаційно-правова форма господарювання	Державне підприємство	за КОПФГ	140	
Орган державного управління	Селищні та сільські ради та їх виконавчі органи	за КОДУ	01008	
Вид економічної діяльності	Державне управління загального характеру	за КВЕД	84.11	
Одиниця виміру: грн				
Періодичність: річна				

**ЗВІТ
ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ
за 2019 рік**

Форма №2-дс

I. ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ ДІЯЛЬНОСТІ

Статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
ДОХОДИ			
<i>Доходи від обмінних операцій</i>		-	-
Бюджетні асигнування	2010	38 878 417	57 326 986
Доходи від надання послуг (виконання робіт)	2020	324 018	335 201
Доходи від продажу активів	2030	-	2 882
Фінансові доходи	2040	-	-
Інші доходи від обмінних операцій	2050	-	48
Усього доходів від обмінних операцій	2080	39 202 435	57 665 117
<i>Доходи від необмінних операцій</i>			
Податкові надходження	2090	-	-
Неподаткові надходження	2100	-	-
Трансферти	2110	12 058 185	24 286 326
Надходження до державних цільових фондів	2120	-	-
Інші доходи від необмінних операцій	2130	1 573 986	325 759
Усього доходів від необмінних операцій	2170	13 632 171	24 612 085
Усього доходів	2200	52 834 606	82 277 202
ВИТРАТИ			
<i>Витрати за обмінними операціями</i>		-	-
Витрати на виконання бюджетних програм	2210	38 850 742	35 300 214
Витрати на виготовлення продукції (надання послуг, виконання робіт)	2220	301 171	695 233
Витрати з продажу активів	2230	-	-
Фінансові витрати	2240	-	-
Інші витрати за обмінними операціями	2250	1 518 435	21 656 303

Продовження додатку Д

Усього витрат за обмінними операціями	2290	40 670 348	57 651 750
Витрати за необмінними операціями			
Трансферти	2300	12 058 185	24 286 326
Інші витрати за необмінними операціями	2310	-	-
Усього витрат за необмінними операціями	2340	12 058 185	24 286 326
Усього витрат	2380	52 728 533	81 938 076
Профіцит/дефіцит за звітний період	2390	106 073	339 126

II. ВИДАТКИ БЮДЖЕТУ (КОШТОРИСУ) ЗА ФУНКЦІОНАЛЬНОЮ КЛАСИФІКАЦІЄЮ ВИДАТКІВ
ТА КРЕДИТУВАННЯ БЮДЖЕТУ

Найменування показника	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Загальнодержавні функції	2420	30 490 630	61 928 630
Оборона	2430	-	-
Громадський порядок, безпека та судова влада	2440	-	-
Економічна діяльність	2450	5 883 899	2 079 046
Охорона навколишнього природного середовища	2460	33 192	1 884 925
Житлово-комунальне господарство	2470	590 000	200 000
Охорона здоров'я	2480	1 047 273	125 274
Духовний та фізичний розвиток	2490	2 538 660	2 565 286
Освіта	2500	10 359 712	11 775 238
Соціальний захист та соціальне забезпечення	2510	1 785 167	1 379 677
УСЬОГО:	2520	52 728 533	81 938 076

III. ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТУ (КОШТОРИСУ)

Стаття	Код рядка	Загальний фонд			Спеціальний фонд		
		план на звітний рік	фактична сума виконання за звітний період	різниця (граф 4 мінус графа 3)	план на звітний рік із урахуванням змін	фактична сума виконання за звітний період	різниця (граф 7 мінус графа 6)
1	2	3	4	5	6	7	8
ДОХОДИ							
Податкові надходження	2530	-	-	-	-	-	-
Неподаткові надходження	2540	-	-	-	-	-	-
Доходи від власності та підприємницької діяльності	2541	-	-	-	-	-	-
Адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності	2542	-	-	-	-	-	-
Інші неподаткові надходження	2543	-	-	-	-	-	-
Власні надходження бюджетних установ	2544	-	-	-	-	-	-
Доходи від операцій з капіталом	2550	-	-	-	-	-	-
Офіційні трансферти, з них:	2560	-	-	-	-	-	-
від органів державного управління	2561	-	-	-	-	-	-
Цільові фонди	2570	-	-	-	-	-	-
Надходження державних цільових фондів	2580	-	-	-	-	-	-
Надходження Пенсійного фонду України	2581	-	-	-	-	-	-

Продовження додатку Д

Надходження Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття	2582	-	-	-	-	-	-
Надходження Фонду соціального страхування України	2583	-	-	-	-	-	-
Інші надходження	2590	-	-	-	-	-	-
Усього доходів	2600	-	-	-	-	-	-
ВИТРАТИ							
Оплата праці і нарахування на заробітну плату	2610	-	-	-	-	-	-
Використання товарів і послуг	2620	-	-	-	-	-	-
Обслуговування боргових зобов'язань	2630	-	-	-	-	-	-
Поточні трансферти, з них:	2640	-	-	-	-	-	-
органам державного управління інших рівнів	2641	-	-	-	-	-	-
Соціальне забезпечення	2650	-	-	-	-	-	-
Інші поточні видатки	2660	-	-	-	-	-	-
Нерозподілені видатки	2670	-	-	-	-	-	-
Придбання основного капіталу	2680	-	-	-	-	-	-
Капітальні трансферти, з них:	2690	-	-	-	-	-	-
органам державного управління інших рівнів	2691	-	-	-	-	-	-
Внутрішнє кредитування	2700	-	-	-	-	-	-
Зовнішнє кредитування	2710	-	-	-	-	-	-
Усього витрат	2780	-	-	-	-	-	-
Профіцит/дефіцит за звітний період	2790	-	-	-	-	-	-

IV. ЕЛЕМЕНТИ ВИТРАТ ЗА ОБМІННИМИ ОПЕРАЦІЯМИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Витрати на оплату праці	2820	19 963 081	15 425 309
Відрахування на соціальні заходи	2830	4 314 514	3 261 231
Матеріальні витрати	2840	13 292 449	16 105 162
Амортизація	2850	1 581 869	1 203 745
Інші витрати	2860	1 518 435	21 656 303
Усього	2890	40 670 348	57 651 750

Керівник (посадова особа)

*Олександр ВІЗІР*Головний бухгалтер (спеціаліст,
на якого покладено виконання
обов'язків бухгалтерської служби)*Валентина ТИМОШЕНКО*

Додаток Е

Додаток 2
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку в державному секторі 101
«Положення фінансової звітності»

	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ		
		2019	01	01
Установа	Виконавчий комітет Новоолександрівської сільської ради Дніпровського району Дніпропетровської області	за ЄДРПОУ	40201087	
Територія	Новоолександрівка	за КОАТУУ	1221486201	
Організаційно-правова форма господарювання	Державне підприємство	за КОПФГ	140	
Орган державного управління	Селищні та сільські ради та їх виконавчі органи	за КОДУ	01008	
Вид економічної діяльності	Державне управління загального характеру	за КВЕД	84.11	
Одиниця виміру: грн				
Періодичність: річна				

**ЗВІТ
ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ
за 2018 рік**

Форма №2-лс

I. ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
ДОХОДИ			
<i>Доходи від обмінних операцій</i>			
Бюджетні асигнування	2010	57 326 986	58 308 470
Доходи від надання послуг (виконання робіт)	2020	335 201	545 521
Доходи від продажу активів	2030	2 882	20 685
Фінансові доходи	2040	-	167 402
Інші доходи від обмінних операцій	2050	48	3 298
Усього доходів від обмінних операцій	2080	57 665 117	59 045 376
<i>Доходи від необмінних операцій</i>			
Податкові надходження	2090	-	-
Неподаткові надходження	2100	-	-
Трансферти	2110	24 286 326	-
Надходження до державних цільових фондів	2120	-	-
Інші доходи від необмінних операцій	2130	325 759	-
Усього доходів від необмінних операцій	2170	24 612 085	-
Усього доходів	2200	82 277 202	59 045 376
ВИТРАТИ			
<i>Витрати за обмінними операціями</i>			
Витрати на виконання бюджетних програм	2210	35 300 214	57 818 672
Витрати на виготовлення продукції (надання послуг, виконання робіт)	2220	695 233	671 414
Витрати з продажу активів	2230	-	3 752
Фінансові витрати	2240	-	-
Інші витрати за обмінними операціями	2250	21 656 303	-

Продовження додатку Е

Усього витрат за обмінними операціями	2290	57 651 750	58 493 838
Витрати за необмінними операціями			
Трансфери	2300	24 286 326	-
Інші витрати за необмінними операціями	2310	-	-
Усього витрат за необмінними операціями	2340	24 286 326	-
Усього витрат	2380	81 938 076	58 493 838
Профіцит/дефіцит за звітний період	2390	339 126	551 538

II. ВИДАТКИ БЮДЖЕТУ (КОШТОРИСУ) ЗА ФУНКЦІОНАЛЬНОЮ КЛАСИФІКАЦІЄЮ ВИДАТКІВ
ТА КРЕДИТУВАННЯ БЮДЖЕТУ

Найменування показника	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Загальнодержавні функції	2420	61 928 630	24 858 900
Оборона	2430	-	-
Громадський порядок, безпека та судова влада	2440	-	-
Економічна діяльність	2450	2 079 046	9 243 674
Охорона навколишнього природного середовища	2460	1 884 925	-
Житлово-комунальне господарство	2470	200 000	670 078
Охорона здоров'я	2480	125 274	3 447 248
Духовний та фізичний розвиток	2490	2 565 286	1 716 302
Освіта	2500	11 775 238	17 652 150
Соціальний захист та соціальне забезпечення	2510	1 379 677	905 486
УСЬОГО:	2520	81 938 076	58 493 838

III. ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТУ (КОШТОРИСУ)

Стаття	Код рядка	Загальний фонд			Спеціальний фонд		
		план на звітний рік	фактична сума виконання за звітний період	різниця (граф 4 мінус графа 3)	план на звітний рік із урахуванням змін	фактична сума виконання за звітний період	різниця (граф 7 мінус графа 6)
1	2	3	4	5	6	7	8
ДОХОДИ							
Податкові надходження	2530	-	-	-	-	-	-
Неподаткові надходження	2540	-	-	-	-	-	-
Доходи від власності та підприємницької діяльності	2541	-	-	-	-	-	-
Адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності	2542	-	-	-	-	-	-
Інші неподаткові надходження	2543	-	-	-	-	-	-
Власні надходження бюджетних установ	2544	-	-	-	-	-	-
Доходи від операцій з капіталом	2550	-	-	-	-	-	-
Офіційні трансферти, з них:	2560	-	-	-	-	-	-
від органів державного управління	2561	-	-	-	-	-	-
Цільові фонди	2570	-	-	-	-	-	-
Надходження державних цільових фондів	2580	-	-	-	-	-	-
Надходження Пенсійного фонду України	2581	-	-	-	-	-	-

Продовження додатку Е

Надходження Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття	2582	-	-	-	-	-	-
Надходження Фонду соціального страхування України	2583	-	-	-	-	-	-
Інші надходження	2590	-	-	-	-	-	-
Усього доходів	2600	-	-	-	-	-	-
ВИТРАТИ							
Оплата праці і нарахування на заробітну плату	2610	-	-	-	-	-	-
Використання товарів і послуг	2620	-	-	-	-	-	-
Обслуговування боргових зобов'язань	2630	-	-	-	-	-	-
Поточні трансферти, з них:	2640	-	-	-	-	-	-
органам державного управління інших рівнів	2641	-	-	-	-	-	-
Соціальне забезпечення	2650	-	-	-	-	-	-
Інші поточні видатки	2660	-	-	-	-	-	-
Нерозподілені видатки	2670	-	-	-	-	-	-
Придбання основного капіталу	2680	-	-	-	-	-	-
Капітальні трансферти, з них:	2690	-	-	-	-	-	-
органам державного управління інших рівнів	2691	-	-	-	-	-	-
Внутрішнє кредитування	2700	-	-	-	-	-	-
Зовнішнє кредитування	2710	-	-	-	-	-	-
Усього витрат	2780	-	-	-	-	-	-
Профіцит/дефіцит за звітний період	2790	-	-	-	-	-	-

IV. ЕЛЕМЕНТИ ВИТРАТ ЗА ОБМІННИМИ ОПЕРАЦІЯМИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Витрати на оплату праці	2820	15 425 309	19 933 910
Відрахування на соціальні заходи	2830	3 261 231	4 354 374
Матеріальні витрати	2840	16 105 162	32 560 466
Амортизація	2850	1 203 745	1 625 661
Інші витрати	2860	21 656 303	19 427
Усього	2890	57 651 750	58 493 838

Керівник (посадова особа)

Олександр ВІЗІРГоловний бухгалтер (спеціаліст,
на якого покладено виконання
обов'язків бухгалтерської служби)ОЛЬГА ЛИСІКОВА

Додаток Ж

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку в державному секторі 101
«Положення фінансової звітності»

	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ		
		2018	01	01
Установа	Виконавчий комітет Новоолександрівської сільської ради Дніпровського району Дніпропетровської області	4020	1087	
Територія	Новоолександрівка	1221	4862	01
Організаційно-правова форма господарювання	Державне підприємство	140		
Орган державного управління	Селищні та сільські ради та їх виконавчі органи	01008		
Вид економічної діяльності	Державне управління загального характеру	84.11		
Одиниця виміру: грн				
Періодичність: річна				

БАЛАНС
на 01 січня 2018 року

Форма №1-де

АКТИВ	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. НЕФІНАНСОВІ АКТИВИ			
<i>Основні засоби:</i>	<i>1000</i>	11 417 831	14 011 853
<i>первісна вартість</i>	<i>1001</i>	16 258 343	20 026 493
<i>знос</i>	<i>1002</i>	4 840 512	6 014 640
<i>Інвестиційна нерухомість:</i>	<i>1010</i>	-	-
<i>первісна вартість</i>	<i>1011</i>	-	-
<i>знос</i>	<i>1012</i>	-	-
<i>Нематеріальні активи:</i>	<i>1020</i>	8 451	8 370
<i>первісна вартість</i>	<i>1021</i>	13 065	11 398
<i>накопичена амортизація</i>	<i>1022</i>	4 614	3 028
Незавершені капітальні інвестиції	1030	-	-
<i>Довгострокові біологічні активи:</i>	<i>1040</i>	-	-
<i>первісна вартість</i>	<i>1041</i>	-	-
<i>знос</i>	<i>1042</i>	-	-
Запаси	1050	236 728	418 666
Виробництво	1060	-	-
Поточні біологічні активи	1090	-	-
<i>Усього за розділом I</i>	<i>1095</i>	11 663 010	14 438 889
II. ФІНАНСОВІ АКТИВИ			
Довгострокова дебіторська заборгованість	1100	-	-
<i>Довгострокові фінансові інвестиції</i>	<i>1110</i>	-	-
цінні папери, крім акцій	1111	-	-
акції та інші форми участі в капіталі	1112	-	-
<i>Поточна дебіторська заборгованість:</i>			
за розрахунками з бюджетом	1120	-	-
за розрахунками за товари, роботи, послуги	1125	-	-
за наданими кредитами	1130	-	-
за виданими авансами	1135	-	-
за розрахунками із соціального страхування	1140	-	-
за внутрішніми розрахунками	1145	-	-
інша поточна дебіторська заборгованість	1150	-	-
Поточні фінансові інвестиції	1155	-	-

201800000000278269

№ "1" ВП/НБ/2017

с. 1 з 1

Продовження додатку Ж

<i>Грошові кошти та їх еквіваленти розпорядників бюджетних коштів та державних цільових фондів у:</i>			
<i>національній валюті, у тому числі в:</i>			
<i>касі</i>	1160	329 616	404 842
<i>казначействі</i>	1161	-	-
<i>установах банків</i>	1162	329 616	404 842
<i>іноземній валюті</i>	1163	-	-
<i>1165</i>	1165	-	-
<i>Кошти бюджетів та інших класифікацій на:</i>			
<i>єдиному казначейському рахунку</i>	1170	-	-
<i>рахунках в установах банків, у тому числі:</i>	1175	-	-
<i>в національній валюті</i>	1176	-	-
<i>в іноземній валюті</i>	1177	-	-
<i>Інші фінансові активи</i>	1180	-	-
<i>Усього за розділом II</i>	1195	329 616	404 842
III. ВИТРАТИ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ	1200	-	-
БАЛАНС	1300	11 992 626	14 843 731

ПАСИВ	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ТА ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ			
Внесений капітал	1400	11 426 282	14 020 223
Капітал у дооцінках	1410	-	-
Фінансовий результат	1420	564 279	823 508
Капітал у підприємствах	1430	-	-
Резерви	1440	-	-
Цільове фінансування	1450	-	-
<i>Усього за розділом I</i>	1495	11 990 561	14 843 731
II. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
<i>Довгострокові зобов'язання:</i>			
за цінними паперами	1500	-	-
за кредитами	1510	-	-
інші довгострокові зобов'язання	1520	-	-
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	1530	-	-
<i>Поточні зобов'язання:</i>			
за платежами до бюджету	1540	-	-
за розрахунками за товари, роботи, послуги	1545	2 065	-
за кредитами	1550	-	-
за одержаними авансами	1555	-	-
за розрахунками з оплати праці	1560	-	-
за розрахунками із соціального страхування	1565	-	-
за внутрішніми розрахунками	1570	-	-
інші поточні зобов'язання, з них:	1575	-	-
за цінними паперами	1576	-	-
<i>Усього за розділом II</i>	1595	2 065	-
III. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	1600	-	-
IV. ДОХОДИ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ	1700	-	-